

Viitasaaren kaupungin

Laaja hyvinvointikertomus 2025

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 6.3.2025

Kaupunginhallitus 31.3.2025

Kaupunginvaltuusto 28.4.2025

Sisällysluettelo

Johdanto	4
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Viitasaarella 2021–2025	5
Viitasaaren kaupunki vuosina 2021–2025.....	5
Talous	5
Väestö ja huoltosuhde.....	6
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	7
Viitasaaren hyvinvoinnin vahvuudet ja heikkoudet (kuntakortti)	9
TEA-viisari - terveyden edistämisen aktiivisuus	10
Hyte-kerroin.....	12
Hyvinvointityötä ohjaavat strategiat ja asiakirjat.....	16
Itsearviointi hyvinvoinnin edistämistyön rakenteista ja resursseista	17
Väestön hyvinvoinnin kehitys valtuustokaudella 2021–2025	18
Elinolot: työllisyys ja asuminen	19
Elintavat.....	24
Terveydentila	31
Mielenterveys.....	34
Elämänlaatu.....	37
Osallisuus.....	40
Turvallisuus	42
Sivistyspalvelut.....	49
Kulttuuripalvelut.....	52
Elinympäristö- ja asumisen palvelut.....	57
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa	61
Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi	64
Hyvinvointisuunnitelma 2021–2025 ja sen toteutuminen	64
Terveyttä edistävien elämäntapojen vahvistaminen	65
Mielenterveysongelmien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy.....	78
Vanhemmuuden vahvistuminen.....	86
Kuntalaisten oman vastuun vahvistuminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä	87
Yksinäisyyden lieventäminen	89
Aktiivinen toiminta kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi	93

Ehkäisevä päihdetyö	95
Ehkäisevän päihdetyön rakenteet	95
Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2021–2024.....	95
Keskeiset opit valtuustokaudella	97

JOHDANTO

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen käsitteen tarkka määrittely on vaikeaa. Kuntaliitto määrittelee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kunnassa olevan hyvinvointia ja terveyttä tukevaa ja edistävää laaja-alaista, yhteistyössä tehtävää toimintaa, jossa oman työn lisäksi hyödynnetään laajasti eri toimijoiden osaamista asukkaiden hyvinvoinnin tukemisessa. Myös asukkailla itsellään on oma roolista hyvinvoinnin edellytysten hyödyntämisessä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on aiemmin koettu sosiaali- ja terveystalouden tehtäväksi. Hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa vuoden 2023 alussa kuntien toiminta ja toimintaympäristöt muuttuivat ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen käsite sai laaja-alaisemman merkityksen. Kunnan tehtävänä on kehittää ja ylläpitää hyvinvointia mahdollistavia tekijöitä sekä terveyden edellytyksiä pitkäjänteisesti.

Kunnan roolia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä säätelee useat lait. Kuntalain (410/2015 1) mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 6). Lisäksi erityislainsäädännössä (esim. liikuntalaki 390/2015 ja laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015) on viittauksia kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Tässä hyvinvointikertomuksessa kuvataan viitasaarelaisten terveyden ja hyvinvoinnin nykytilaa sekä tehtyjä toimia hyvinvoinnin edistämiseksi valtuustokaudella 2021–2025. Hyvinvointikertomukseen on koottu hyvinvoinnin keskeiset vahvuudet ja haasteet sekä kuluneen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman toteutuminen.

Kolme keskeistä nostoa hyvinvoinnin edistämisestä vuosina 2021–2025

1. Hyte-kertoimen mukaan maksettu lisäosa on noussut tällä valtuustokaudella 15.000 €. Kaupungin panostus hyvinvoinnin edistämiseen näkyy hyte-kertoimen summana.
2. Hyvinvointialueuudistuksen ja Wiitaunionin purkautumisen johdosta hyvinvointityölle muodostettiin uusi hallintorakenne; sivistys- ja hyvinvointijohtaja, hyvinvointikoordinaattori ja sivistys- ja hyvinvointilautakunta.

3. Yhteistyörakenteita on luotu uudelleen hyvinvointialueuudistuksen ja Wiitaunionin purkautumisen jälkeen (mm. kumppanuuspöytä, ehkäisevä päihdetyö, ikäihmisten avoin päivätoiminta).

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN VIITASAARELLA 2021-2025

Viitasaaren kaupunki vuosina 2021–2025

Kulunutta valtuustokautta leimaa vahvasti muutos. Valtuustokauden aikana linjattiin ja toteutettiin Wiitaunionin purkautuminen. Lisäksi valtuustokauden aikana toteutui hyvinvointialueuudistus sekä TE25-uudistus. Avainhenkilöitä kaupungin hallinnossa vaihtui ja konserniyhtiöiden omistajuuksiin tuli muutoksia. Toimintoja siirtyi ulkoisille kumppaneille ja henkilöstön määrä laski sadoilla henkilöillä sosiaali- ja terveyspalveluiden ammattilaisten siirryttyä kaupungin organisaatiosta osaksi hyvinvointialuetta.

Kaupunkistrategia päivitettiin valtuustokauden aikana ja sen merkitys on korostunut. Visio vuoden 2035 vakituisten ja kausiasukkaiden tavoitemäärästä on kunnianhimoinen, etenkin väestön vähentyessä ja ikärakenteen ollessa haasteellinen. Kuitenkin kehitysmuutokset ja rohkeus tehdä vaikeitakin ratkaisuja on korostunut kuluneella valtuustokaudella. Tahtotila ja asenne ovat kohdallaan niin päättäjien kuin viranhaltijoiden mielissä. Muutokset ovat vahvistaneet ja kehittäneet koko kaupunkiorganisaatiota entistä parempaan suuntaan.

Talous

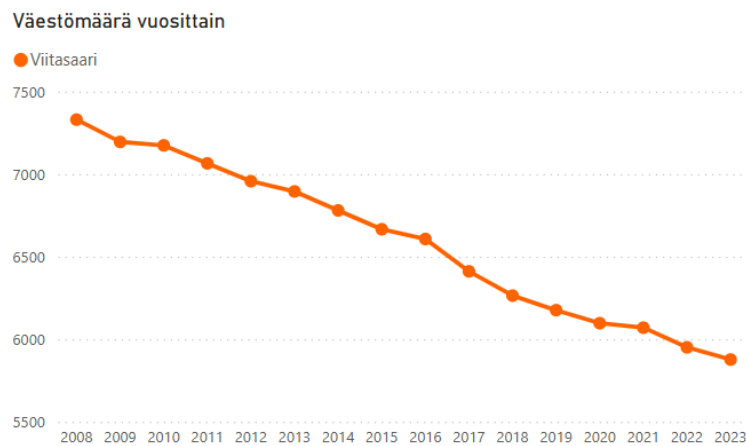
Pitkään valmisteltu hyvinvointialueuudistus toteutui vuoden 2023 alussa. Muutos heijastui merkittävästi myös kaupungin talouden rakenteeseen; perusturva tukipalveluineen sekä palvelujen ostot sairaanhoitopiiriltä ja pelastuslaitokselta poistuivat kaupungin käyttötaloudesta, kaupungin konsernitase pienentyi lähes 26 miljoonalla eurolla ja konsernin lainakanta puolittui. Aiempaa suurempi osuus kaupungin toiminnasta rahoitetaan jatkossa verotuloilla, joten työllisyyden, elinvoiman ja hyvinvoinnin ylläpitäminen on entistä tärkeämpää myös tasapainoisen talouden kannalta.

Viitasaaren kaupungin talous on säilynyt valtuustokaudella edelleen vahvana. Kaupungin hyvän taloudellisen tilanteen ansiosta on voitu järjestää kuntalaisille laadukkaat

peruspalvelut sekä monipuolista hyvinvointia edistävää vapaa-ajan toimintaa. Tilikauden 2023 hyvästä tuloksesta tehtiin yli miljoonan euron investointivaraukset tuleville vuosille hyvinvoinnin edistämiseksi (varhaiskasvatuksen tilaratkaisut ja uimahallin peruskorjaus). Myös tilikauden 2024 tulos on ylijäämäinen.

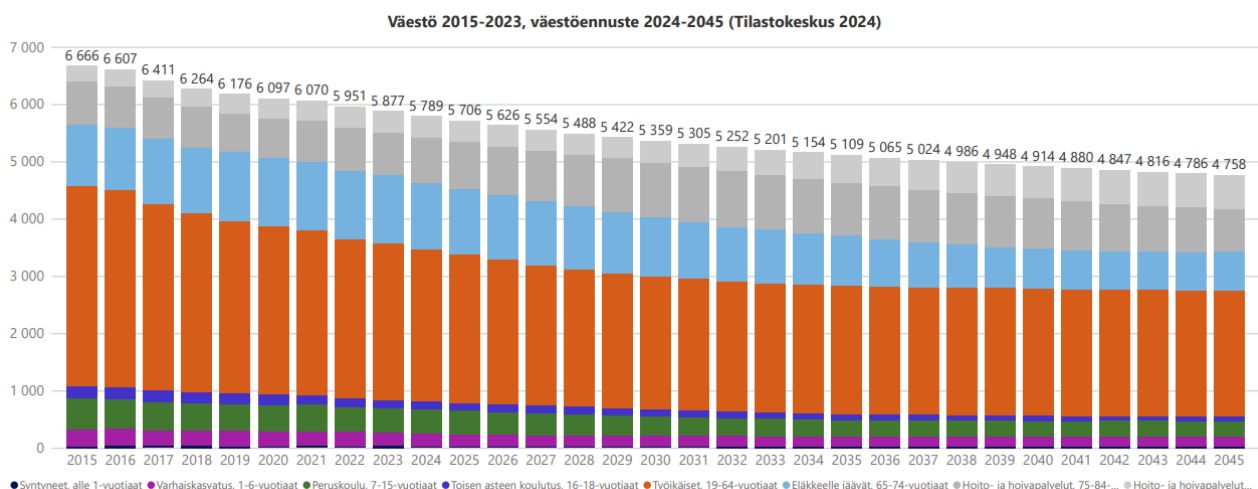
Väestö ja huoltosuhde

Viitasaaren kaupungin asukasluku painui alle 6000 asukkaan vuonna 2022. Vuoden 2024 marraskuun lopussa asukasluku oli 5755. Kaupunkistrategiassa on linjattu yhdeksi tavoitteeksi, että vuonna 2030 Viitasaari on 10 000 asukkaan ja kausiasukkaan elinvoimainen, luonnon voimavaroja kestävästi hyödyntävä, kasvava seutukeskus.

Kuva 1. Väestömäärä vuosittain. Keski-Suomen liiton tilastot.

Vieraskielisiä vuonna 2023 väestöstä oli 152, joista ukrainalaisia oli 41.

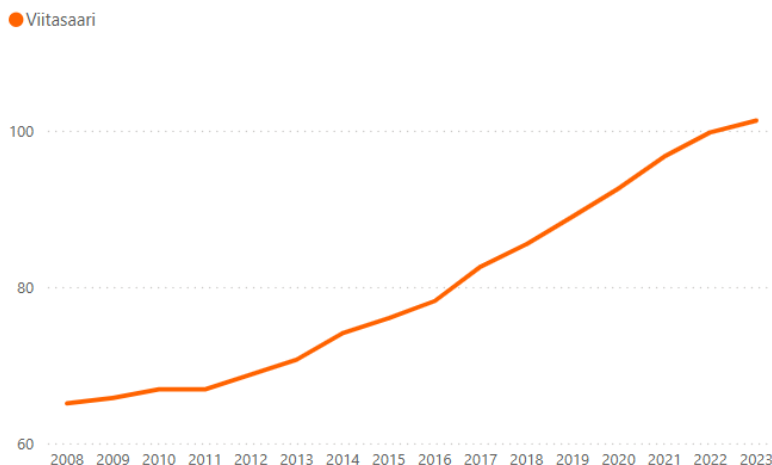
Kuva 2. Väestöennuste ikäryhmittäin. Kuntamaisema.

Väestöennustekuvassa on seuraavat ikäryhmät alimmasta ylimpään:

- syntyneet, alle 1-vuotiaat (tumman sininen)
- varhaiskasvatus, 1–6-vuotiaat (violetti)
- peruskoulu, 7–15-vuotiaat (vihreä)
- toisen asteen koulutus, 16–18-vuotiaat (sininen)
- työikäiset, 19–64-vuotiaat (oranssi)
- eläkkeelle jäävät, 65–74-vuotiaat (vaalean sininen)
- hoito- ja hoivapalvelut, 75–84-vuotiaat (tumman harmaa)
- hoito- ja hoivapalvelut, 85+-vuotiaat (vaalean harmaa)

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa lasten ja vanhuseläkeikäisten määrän suhdetta työikäisten väestön määrään. Lapsiin luetaan 0–14-vuotiaat ja eläkeikäisiin 65 vuotta täyttäneet. Jos huoltosuhdeluku nousee yli 100:n, lapsia ja vanhuksia on enemmän kuin työikäisiä. Vuonna 2022 Viitasaaren väestöllinen huoltosuhde oli 182,6. Yleisesti syyt liittyvät syntyvyyden, kuolevuuden ja muuttoliikkeen kehitykseen.

Väestöllinen huoltosuhde (0-14 -vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrä suhteessa 15-64 -vuotiaiden määrään)

Kuva 3. Väestöllinen huoltosuhde. Keski-Suomen liiton tilastot.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Kuluneella valtuustokaudella hyvinvointia ja terveyttä Viitasaarella on edistetty monin eri tavoin. **Liikuntaneuvonta**-hanke toimi koko kuluneen valtuustokauden ajan yhteisenä hankkeena Pihtiputaan kanssa. Hanke loppui vuonna 2024 ja sen jälkeen liikuntaneuvontaa on tarjottu kaupungin omana palveluna. Vuonna 2023 liikuntaneuvojalla oli asiakkaita yhteensä 52. Vuonna 2024 asiakasmäärä pysyi samana. Valtakunnallisesti liikuntaneuvojalla asiakkaita on vuodessa 38.

Viitasaaren kaupunki aloitti keväällä 2023 **ikäihmisten avoimen päivätoiminnan** omana palveluna. Ikäihmisten avoimen päivätoiminnan tavoitteena on tukea kotona asumista, parantaa elämänlaatua sekä vähentää yksinäisyyttä. Vuoden 2024 aikana avoimeen päivätoimintaan osallistuneiden määrä on kasvanut tasaisesti. Kesäkuusta 2024 alkaen kaupunki mahdollisti omakustanteisen lounaan päiväkeskuksella. Lounaan syöjien määrä lisääntyi vuoden 2024 aikana.

	2024		
	päivä (keskiarvo)	kk (yhteensä)	Lounaat (ruokailijat yhteensä)
Tammikuu			-
Helmikuu	6	124	-
Maaliskuu	16	318	-
Huhtikuu	16	340	-
Toukokuu	16	326	-
Kesäkuu	12	223	239
Heinäkuu	-	-	-
Elokuu	18	388	358
Syyskuu	18	369	274
Lokakuu	17	399	346
Marraskuu	18	383	334
Joulukuu	19	244	233

Taulukko1. Ikäihmisten avoimen päivätoiminnan osallistujamäärä 2024.

Harrastamisen Suomen mallin kerhot ovat tarjonneet viitasaarelaisille lapsille ja nuorille maksuttomia harrastusmahdollisuuksia koko valtuustokauden ajan, mm. erilaisia liikuntakerhoja ja taidekerhoja. Harrastuskerhot toimivat hankeavustuksella. Syksyllä 2024 tarjottiin 9 maksutonta kerhoa.

Vuosi	Kerhot yht.	Liikuntakerhot
2021	9	3
2022	8	2 + 4 harrastekerhoa
2023	7	2 + 2 harrastekerhoa
2024	7	2 + 2 harrastekerhoa

Taulukko 2. Harrastamisen Suomen mallin kerhot vuosina 2021–2024

Uimahallin ja kuntosalien käyntimäärät nousivat koronavuosien jälkeen. Simmarin käynnit ovat nousseet kuluneen valtuustokauden aikana yli 25 000 käynnillä. Voimailusalin käyttäjämäärä on vaihdellut vuosittain.

Seniorikortti 65 vuotta täyttäneille oikeuttaa omatoimiseen liikuntaan Uimahalli Simmarin altailla ja kuntosalilla sekä voimailusalilla. Ostettujen seniorikorttien määrä on noussut koko valtuustokauden ajan.

Tilastotietoja v. 2021-2024 simmari-voimailusali-seniorikortit					
	2021	2022	2023	2024	
Simmarin käyntimäärät					
uinti	17312	30256	29714	29145	
uinti+kuntosali	540	486	1861	sis. uinteihin	
	17852	30742	31575	29145	
kuntosali	7157	8010	7568	11932	
Simmari käynnit yhteensä	25009	38752	39143	41077	
Voimailusali					
Voimailusalin käyttäjät	244	346	439	253	
Voimailusalin käyntimäärä	ei saatav.	ei saatav.	ei saatav.	8198	
Seniorikortit					
Seniorikorttien määrä	230	279	360	399	
Senioreiden käyntimäärä	ei saatav.	ei saatav.	ei saatav.	15414	

Kuva 4. Tilastotietoa Simmarin, voimailusalin ja seniorikorttien käytöstä vuosina 2021–2024

Viitasaaren kaupungilla on erilaisia **työryhmiä** hyvinvoinnin edistämiseksi. Näitä ovat mm. osallisuustyöryhmä sekä kumppanuuspöytä. Kumppanuuspöydässä on kaupungin lisäksi edustajia seurakunnasta sekä järjestöistä.

Viitasaaren hyvinvoinnin vahvuudet ja heikkoudet (kuntakortti)

Viitasaaren kaupungin ja Keski-Suomen hyvinvointialueen väliset hyte-neuvottelut (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut) pidettiin syksyllä 2023 ja marraskuussa 2024. Näissä vuosittaisissa neuvotteluissa käydään läpi mm. yhteistyöasioita.

Vuoden 2024 neuvotteluja varten Viitasaaren kaupungin johtoryhmä listasi kaupungin erityispiirteitä, vahvuuksia, heikkouksia, uhkia ja mahdollisuuksia hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta.

Viitasaaren kaupungin erityispiirteitä:

- aktiivinen järjestökenttä
- kaupungin laajat liikuntapalvelut (mm. uimahalli ja kuntosalit, älykuntosali, liikuntaneuvonta, ulkoliikuntamahdollisuudet) ja runsas kulttuuritarjonta
- aktiivinen kansalaisopisto ja kirjasto
- kyläkydyt sivukyliltä keskustaan (alkoivat vuonna 2024), kylät kaukana keskustasta
- toisen asteen koulutusmahdollisuudet (lukio ja ammattiopisto)
- maantieteellinen sijainti kahden valtatie risteyksessä ja järven ympäröimänä, pinta-alaltaan laaja kunta
- ikäihmisten avoin päivätoiminta ja perhekeskus
- palveluiden saatavuuden haasteet
- digitaalisten yhteyksien riittämättömyys
- verkkoyhteyksien haasteet

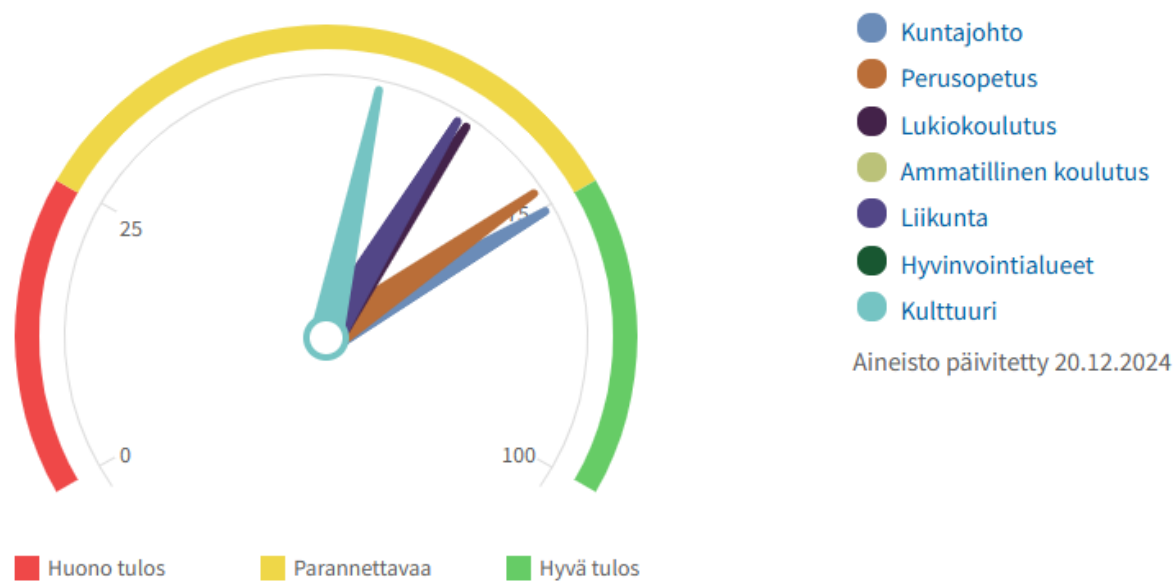
Vahvuudet	Heikkoudet
Hyvät peruspalvelut, aktiivinen kansalaisopisto ja kirjasto, Digikeskus & Lennätin, kaupungin hyvä resurssointi hyvinvointityöhön, kaupungin sijainti, korkea työpaikkaomavaraisuus, väestön sairastavuus laskenut, monipuoliset liikunta- ja kulttuuripalvelut	Osaavan työvoiman saatavuus, pitkät välimatkat, huoltosuhde
Uhat	Mahdollisuudet
Väestörakenne, valokuituhankkeen epäonnistuminen, palveluiden pysyminen, palveluverkon säilyttäminen, isojen työnantajien äkilliset rakennemuutokset, kuntatalous, investointihankkeiden epäonnistumiset	Aktiivinen järjestökenttä, laajat liikuntamahdollisuudet, kehittämishalukkuus, hankkeet, tasapainoinen talouden rakenne, suhteellisen vakaa taloustilanne, kokemus usean kunnan yhteistoiminnasta, myönteinen kuntakuva

Taulukko 3. Viitasaaren kaupungin vahvuudet, heikkoudet, uhat ja mahdollisuudet

TEAvisari - terveyden edistämisen aktiivisuus

TEAvisari on kunnille ja kouluille suunnattu työväline, jonka tiedot kuvaavat kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. TEAvisarissa arvioidaan kuntajohtoa, liikuntaa, kulttuuria ja koulutusta eri näkökulmien kautta. Tiedot visariin kerätään vuorovuosin.

Viitasaaren TEAviisarin kokonaistulos kuntajohdossa on hyvä. Perusopetus on hyvän tuloksen rajalla. Jokaisessa aihealueessa on 5–7 osa-aluetta (mm. sitoutuminen, johtaminen ja voimavarat), joiden keskiarvo on viisarin tulos.

Kuva 5. TEAviisarin kokonaistulos

Verrattuna Keski-Suomen maakunnan ja koko maan keskiarvoihin, Viitasaari sijoittuu perusopetuksen osalta keskiarvon yläpuolelle. Osioissa kuntajohto, lukiokoulutus ja liikunta Viitasaari on koko maan tuloksien tuntumassa.

Pisteet	Viitasaari	Keski-Suomen maakunta	Koko maa
Kaikki sektorit	66	70	70
Kuntajohto	75	86	83
Perusopetus	73	64	64
Lukiokoulutus	64	69	65
Ammatillinen koulutus	..	65	64
Liikunta	63	71	69
Hyvinvointialueet	..	59	59
Kulttuuri	55	65	72

Kuva 6. TEAviisarin tulosten vertailu

Seuraavassa taulukossa on vuosivertailu Viitasaaren TEAviisarin tuloksista vuosina 2020–2024. Kokonaistulos on parantunut koko valtuustokauden ajan.

Pisteet	2024	2023	2022	2021	2020
Kaikki sektorit	66	63	61	59	61
Kuntajohto	..	75	..	79	..
Perusopetus	..	73	..	65	..
Lukiokoulutus	..	..	64	..	67
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..
Liikunta	63	..	72	..	63
Hyvinvointialueet	..	..	..	..	..
Kulttuuri	..	55	..	46	..

Kuva 7. TEA-viisarin tulosten vertailu vuosittain, Viitasaari.

HYTE-kerroin

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

HYTE-kerroin koostuu kahdenlaisesta indikaattorista; prosessi-indikaattorista sekä tulosindikaattorista alla olevan kuvan mukaisesti.

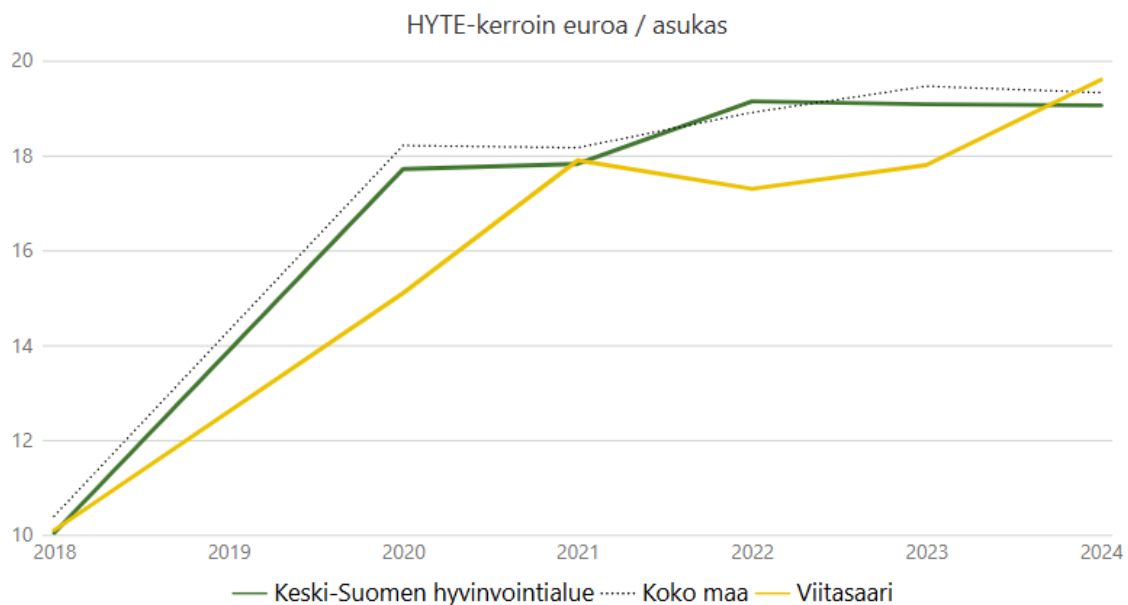
Kuva 8. HYTE-kertoimen rakenne.

Prosessi-indikaattorit kuvaavat toimintaa ja vastaavat kysymykseen ”Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on”. Prosessi-indikaattori koostuu neljästä eri yksiköstä, joita ovat liikunta, peruskoulut, kuntajohto sekä kulttuuri. Toimintaa kuvaavien indikaattorien määrä on suuri, jotta toimintaa voidaan arvioida mahdollisimman laajasti. Tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä.

Kuluneella valtuustokaudella Viitasaaren HYTE-kertoimen suuruus on kasvanut.

Vuosi	2023	2024	2025
€	105 025 €	104 822 €	119 223 €

Taulukko 4. HYTE-kertoimen kokonaistulos vuosina 2023–2025

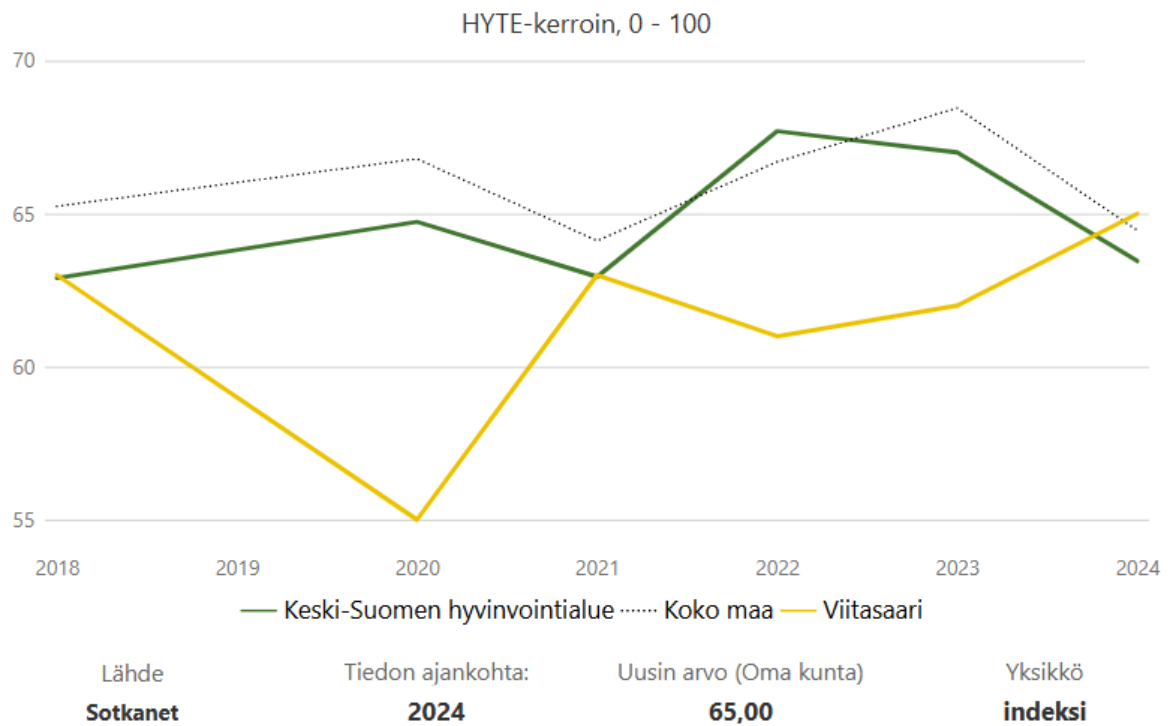

Lähde
Sotkanet

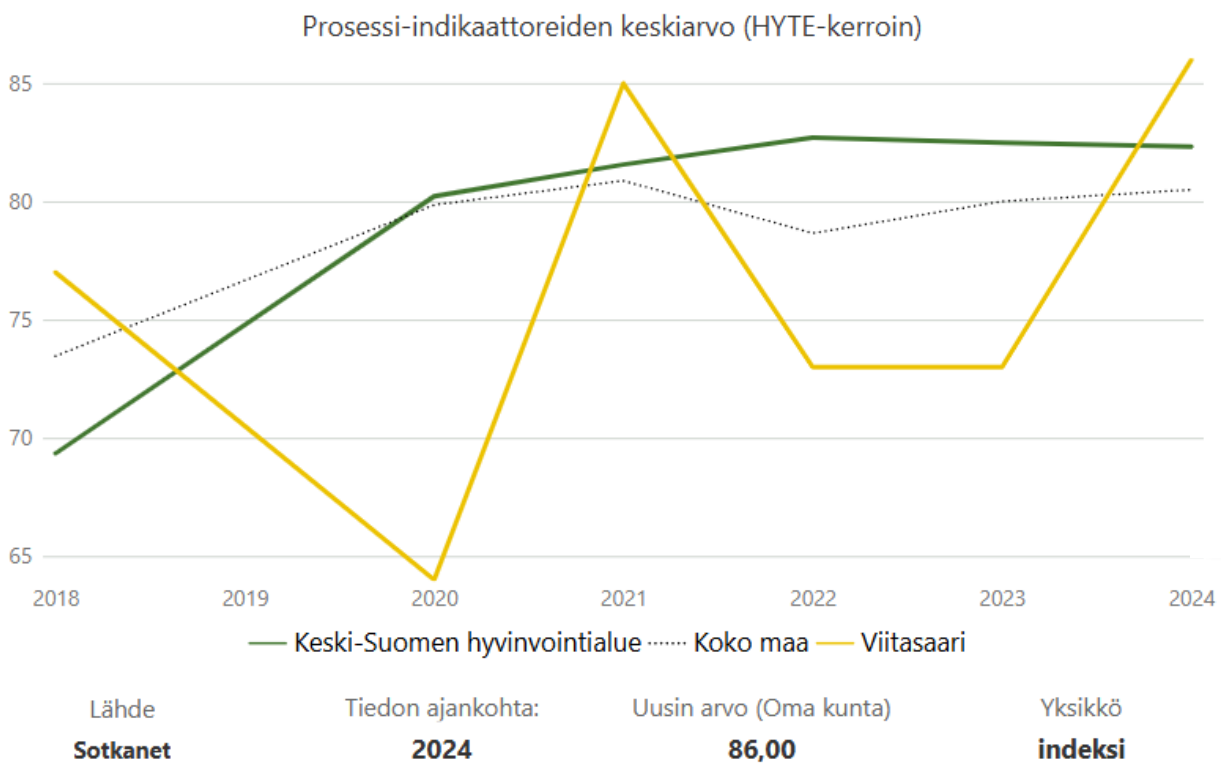
Tiedon ajankohta:
2024

Uusin arvo (Oma kunta)
19,60

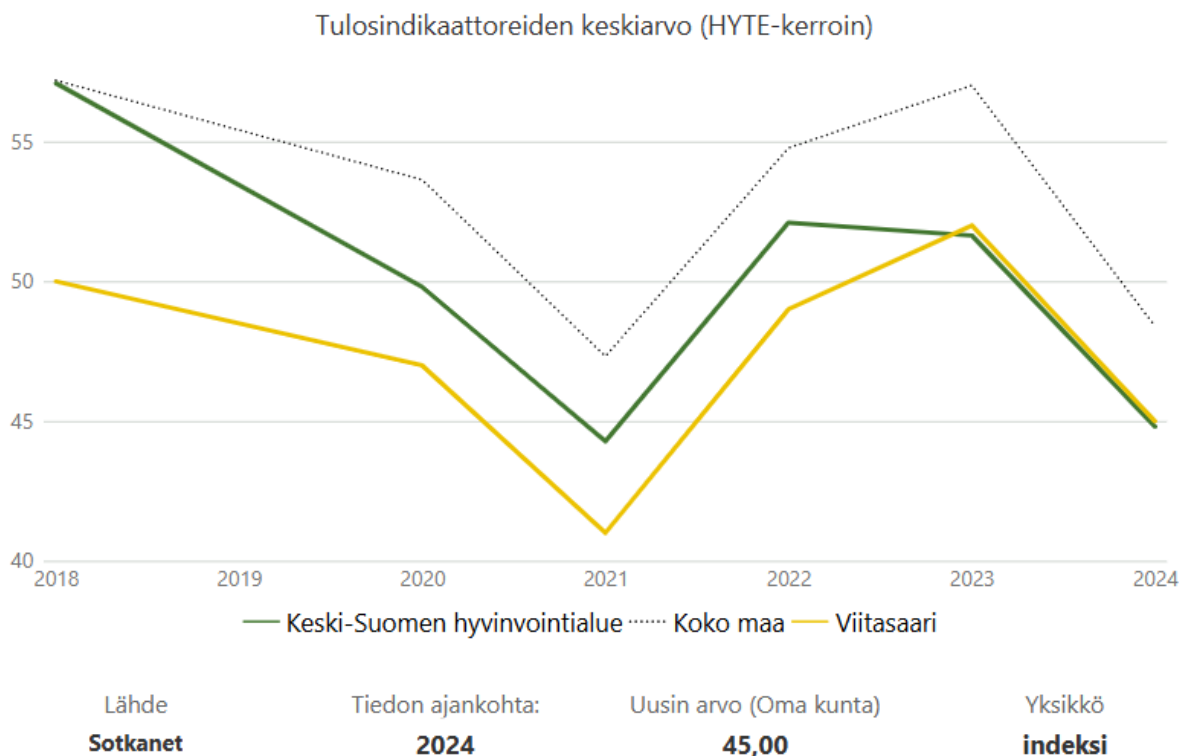
Yksikkö
e / asukas

Prosessi-indikaattorin suuruus on Viitasaarella noussut.

Tulosindikaattori on Viitasaarella laskenut Keski-Suomen ja koko maan tavoin.

Hyvinvointityötä ohjaavat strategiat ja asiakirjat

Viitasaaren kaupunkistrategia

Hyvinvoinnin edistäminen näkyy Viitasaaren kaupunkistrategiassa, jossa yhtenä päämääränä on hyvinvoiva ja osallistuva kuntalainen. Kaupunkistrategiaan on kirjattu, että kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden lisäämiseksi kaupunki kehittää palveluhenkistä ja sujuvaa toimintakulttuuria, asukkaiden tiedonsaantia ja asiointia. Lisäksi kaupunki tukee kaikenikäisten asukkaiden hyvinvointia ja varmistetaan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa lähipalveluiden säilyminen. Viitasaaren kaupunkistrategia painottaa nuorten turvallisen kasvun ja perheiden hyvinvoinnin edistämistä mm. varhaisella tuella ja perhekeskustoiminnalla. Liikuntapaikkojen kehittäminen ja niiden tutuksi tekeminen sekä osallisuusmahdollisuuksien edistäminen on osa kaupunkistrategiaa.

Viitasaaren osallisuusohjelma (12.10.2023)

Viitasaaren kotoutumisohjelma (21.11.2024)

Valtioneuvoston periaatepäätökset

- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030
- Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030

Hyvinvointia kuvaavia tietolähteitä

Hyvinvointikertomus kokoaa tietoa viitasaarelaisten terveydestä, hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Indikaattorit ovat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hyvinvointikertomusten minimitietosisällöstä. Tässä hyvinvointikertomuksessa on käytetty seuraavia tietokantoja

- TEAviisari
- Sotkanet
- Tilastokeskus
- Kouluterveyskysely
- MOVE! -mittaukset

Itsearviointi hyvinvoinnin edistämistyön rakenteista ja resursseista

Indikaattori	Toteutuminen				
	0	1	2	3	4
Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelu ja hyödyntäminen (eri toimijoiden osallistaminen, raportointi asukkailla ja poliittisille päättäjille)			x		
Hyvinvoinnin edistämistyön rakenne, resurssit ja prosessit (hyvinvointikoordinaattori nimetty, hyvinvointiryhmien työskentely, yhteistyö eri toimijoiden kanssa, ohjelmien yhteen kokoaminen)				x	
Ehkäisevän päihdetyön rakenteiden vahvuus (ehkäisevän päihdetyön toimielin nimetty, monialaisen työryhmän työskentely, toimintasuunnitelma)			x		
Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen (kotoutumista edistävän toiminnan koordinointi ja siihen liittyvä yhteistyö, kotoutumisen alkuvaiheen palvelut ja strateginen kehittäminen, kunnan peruspalveluiden soveltaminen maahanmuuttajille, työnantajapolitiikka, henkilöstön osaaminen)				x	
Kunnan elinvoiman edistäminen (yritysten kasvu, avoimet työpaikat, työttömyys)				x	
Kunnan yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja palveluiden yhdenvertaisten saavutettavuuden edistäminen			x		
Vuokra-asuntojen osuus kunnan eri osissa / kaupunginosissa				x	

VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021 - 2024

TIIVISTELMÄ

Tässä luvussa kuvataan viitasaarelaisten hyvinvoinnin nykytilaa sekä kehitystä vuosilta 2021–2024. Indikaattoreina on käytetty THL:n suosittamaa vähimmäistietosisältöä, joiden tieto on helposti saatavissa. Tiedot ovat luotettavia, olemassa olevista säännöllisistä tiedonkeruista saatavaa, maksuttomia ja kuvaavat kokoavasti ilmiöitä. Indikaattorikokonaisuus nostaa esiin ne väestön hyvinvointia koskevat tiedot, joita on pidettävä yllä ja jotka on saatava muuttumaan. Vähimmäistietosisältö koostuu 11 osa-alueesta; elinolot, elintavat, terveydentila, mielenterveys, elämänlaatu, osallisuus, turvallisuus, sivistystoimi, kulttuuritoimi, elinympäristön ja asumisen palvelut sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa. Jokainen osa-alue esitetään erikseen kuvaajien avulla. Kuvaajissa keltainen viiva kuvaa Viitasaarta, vihreä Keski-Suomen hyvinvointialueen arvoa. Grafiikat on tehnyt Kuntamaisema.

Yhteenveto

Viisi positiivista asiaa väestön hyvinvoinnin kehityksessä:

1. Syrjäytymisriskissä olevien 18–24-vuotiaiden määrä on laskenut koko valtuustokauden ajan.
2. Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö sekä 8. ja 9.luokan oppilaiden että lukion 1. ja 2.vuosikurssin opiskelijoiden keskuudessa on vähentynyt.
3. Lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijat kokevat vahvaa positiivista mielenterveyttä useammin kuin Keski-Suomessa keskimäärin.
4. Viitasaarelaisten sairastavuusindeksi on laskenut koko valtuustokauden ajan.
5. Kevyen liikenteen väylien määrä on Viitasaarella noussut.

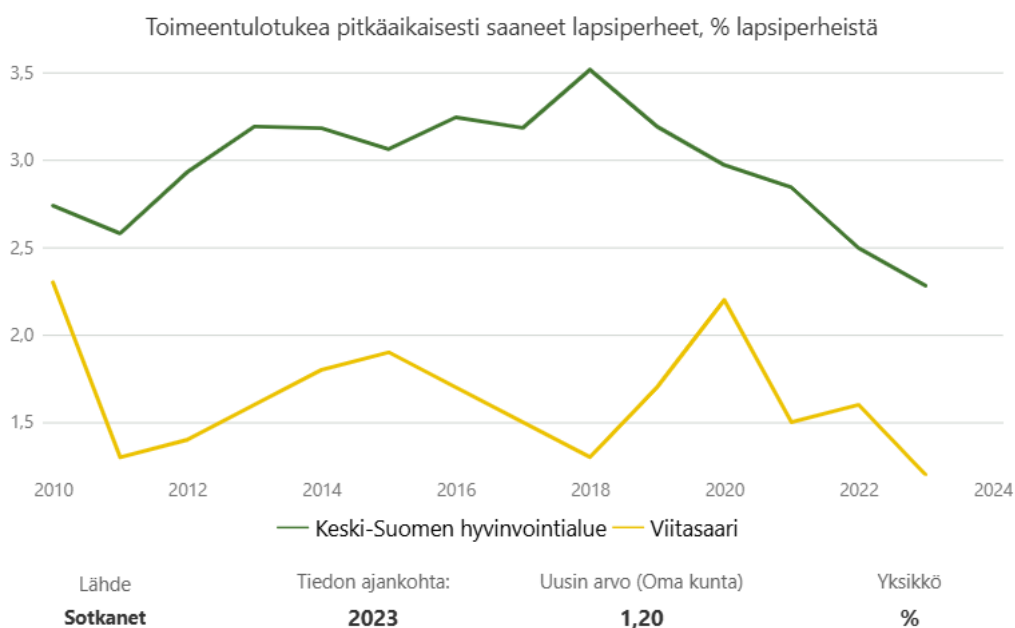
Viisi negatiivista asiaa väestön hyvinvoinnin kehityksessä:

1. Ylipaino 13–16-vuotiailla on muuta maakuntaa yleisempää.
2. Perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaat kokevat terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi muuta Keski-Suomea yleisemmin.
3. Perusopetuksen 8. ja 9.luokan oppilaiden kokema vahva positiivinen mielenterveys on vähentynyt

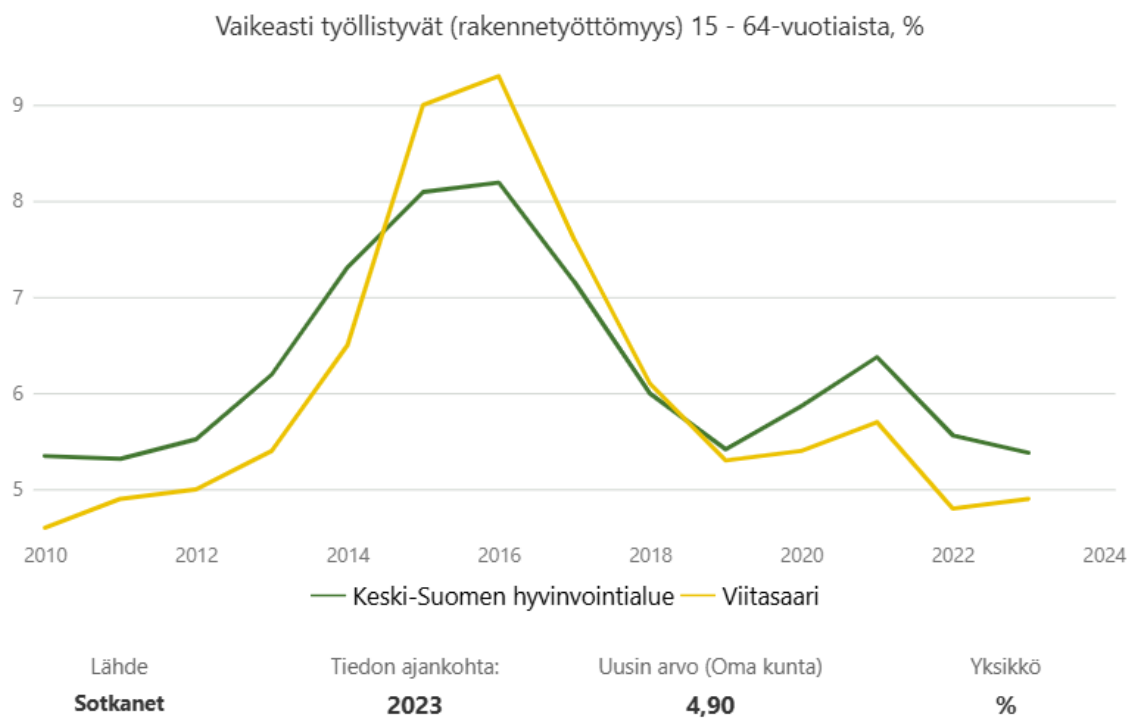
4. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa olleiden 4. ja 5.luokan oppilaiden määrä on noussut.
5. Vanhempien tai muiden huolta pitävien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana kokeneiden perusopetuksen 4. ja 5.luokan oppilaiden määrä on noussut.

Elinolot: työllisyys ja asuminen

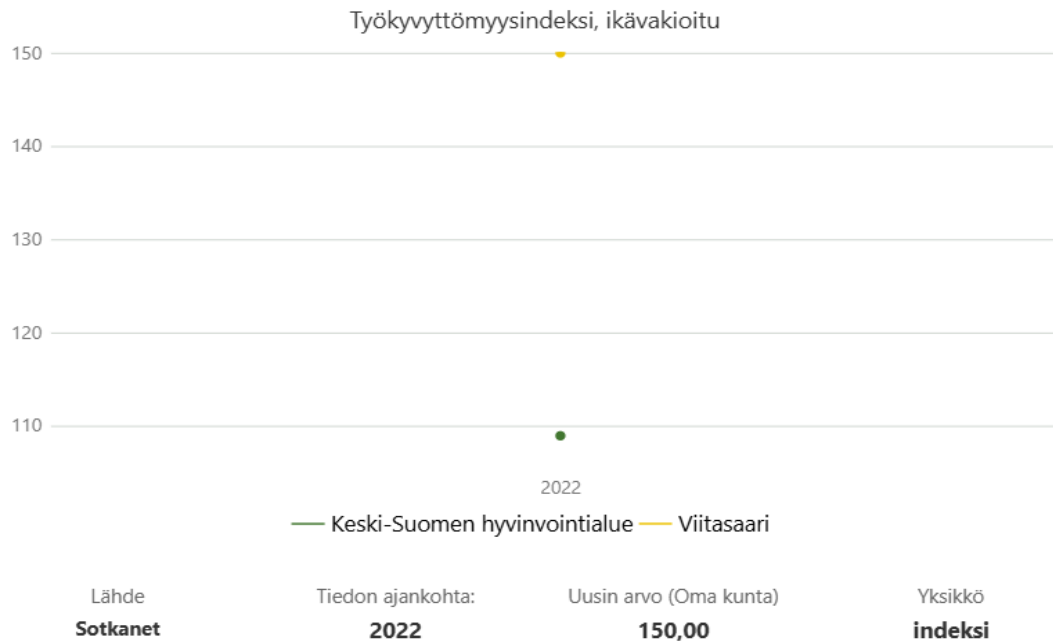
Työttömien työnhakijoiden määrä kuluneella valtuustokaudella on vaihdellut vuosittain, mutta määrä on pysynyt alle 300:n. Pitkäaikaistyöttömien lukumäärä on laskenut vuodesta 2021.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden indikaattori ilmaisee kalenterivuoden aikana (vähintään 10 kuukautta) toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden osuuden koko väestön lapsiperheistä. Lapsiperhe on perhe, jossa huoltajia on joko yksi tai kaksi ja ainakin yksi lapsista on alaikäinen. Viitasaarella arvo on lähtenyt koronavuosien jälkeen laskuun ja on pysynyt koko ajan maakunnan arvon alapuolella.

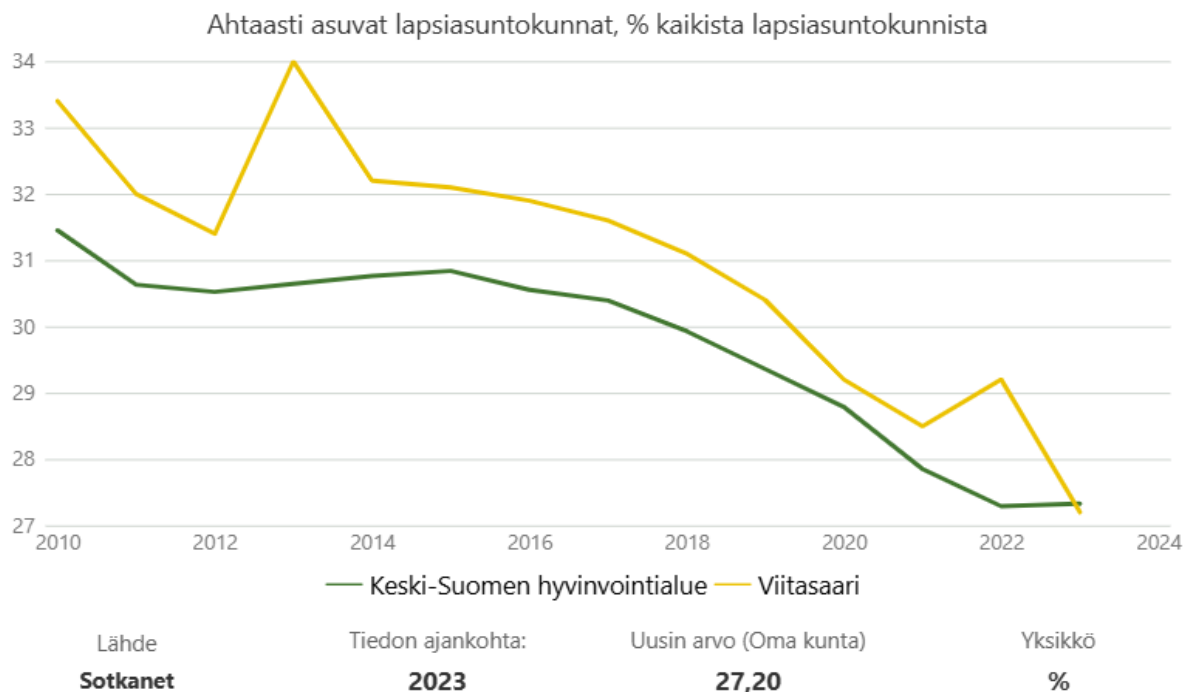
Vaikeasti työllistyvien osuus työikäisistä kuvaa rakenteellisen työttömyyden kehitystä. Työttömyyttä voidaan pitää rakenteellisena, jos se ei vähene, vaikka samanaikaisesti työllisyysaste on korkea ja joillakin aloilla vallitsee työvoimapula. Vaikeasti työllistyvät ovat työikäisiä, jotka liikkuvat työttömyyden, työvoimapolitiittisten palveluiden ja lyhyiden työsuhteiden välillä ja heillä on vaikeuksia työllistyä avoimilla työmarkkinoilla. Viitasaarella vaikeasti työllistyvien osuus kuluneella valtuustokaudella on laskenut, vaikkakin vuoden 2022 jälkeen arvo on vähän noussut. Elinkeinorakenteen muutos ja työelämän vaativuus, ikä, vajaakuntoisuus, terveydelliset ja psykososiaaliset ongelmat voivat vaikeuttaa työllistymistä. Viitasaarella vaikeasti työllistyvien osuus on kuitenkin Keski-Suomen hyvinvointialueen arvoa pienempi.

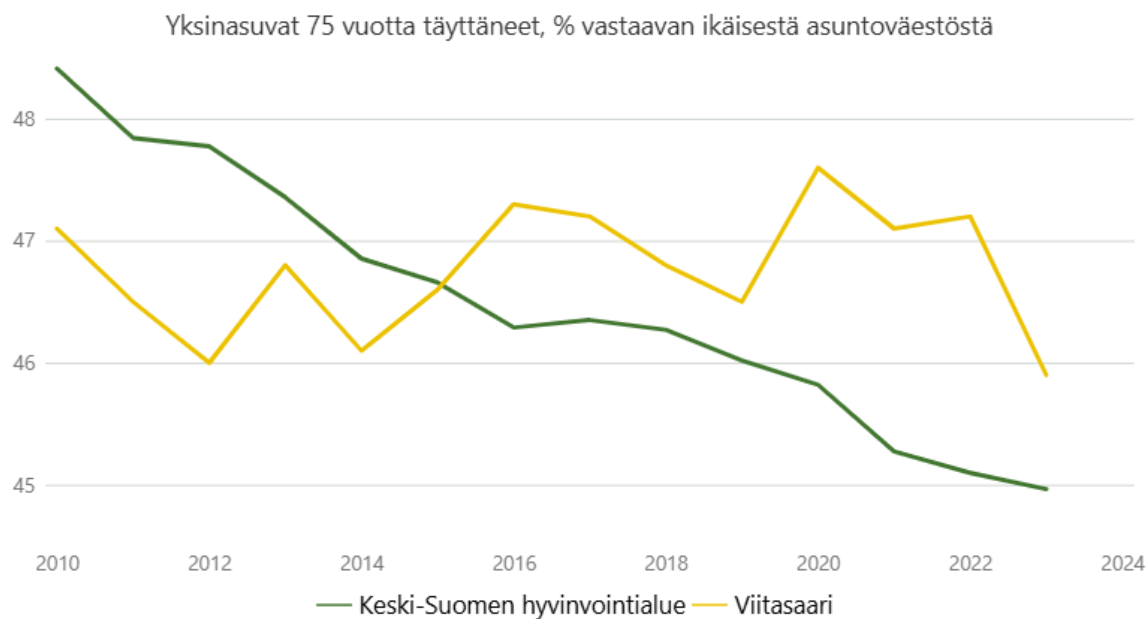
Työkyvyttömyysindeksi kuvaa kunnan ja alueen työikäisten väestön työkyvyttömyyttä suhteessa koko maan tasoon. Mitä suurempi arvo on, sitä yleisempää työkyvyttömyys alueella on. Indeksien arvo koko maassa on 100. Kuntien arvoon vaikuttaa alueen työkyvyttömyyden kehityksen lisäksi koko maan samanaikainen kehitys. Ikävakioitu indeksi kuvaa sitä osaa alueiden välisistä eroista, joka ei johdu ikärakenteiden erilaisuudesta. Työkyvyttömyysindeksi on Viitasaarella Keski-Suomen arvoa ja koko maan arvoa suurempi. Tässä indeksissä on huomioitu työkyvyttömyyseläkkeen saajat, vähintään 3 kuukauden pituisella sairauspäiväraahajaksolla olleet sekä ammatillisen kuntoutuspäätöksen saaneet.

Syrjäytymisriskissä olevien 18–24-vuotiaiden indikaattori kertoo niiden nuorten määrän, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmies- tai siviilipalveluksessa. Viitasaarella arvo on suurempi kuin Keski-Suomen hyvinvointialueella.

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat- indikaattori ilmaisee ahtaasti asuvien osuuden prosentteina kaikista lapsiasuntokunnista. Lapsiasuntokunnassa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti (keittiötä ei lasketa huonelukuun). Viitasaarella ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien prosenttiosuus laski kuluneen valtuustokauden aikana Keski-Suomen arvon alapuolelle.

Lähde
Sotkanet

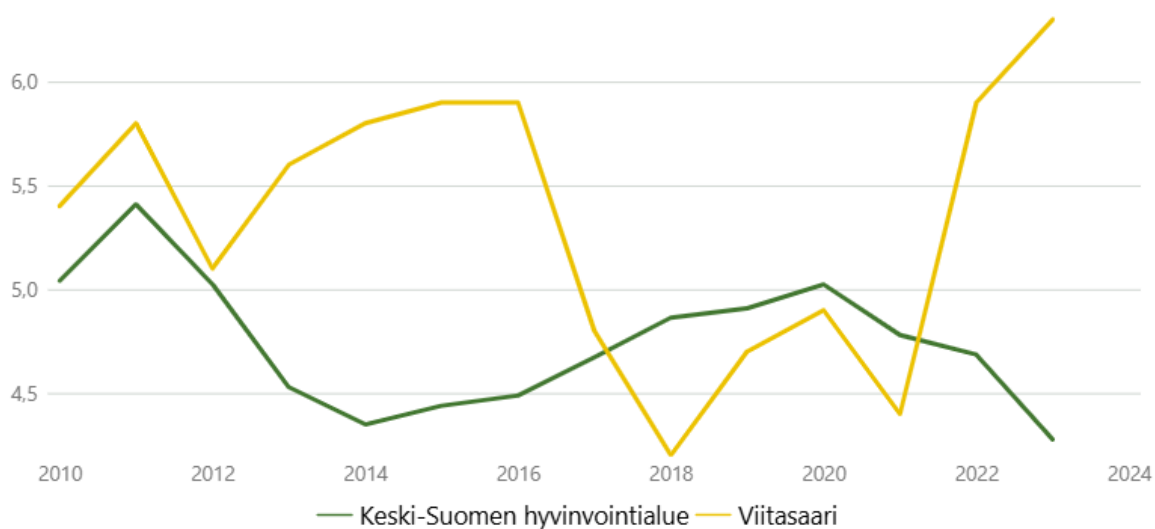
Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
45,90

Yksikkö
%

Indikaattori **yksinasuvista 75 vuotta täyttäneistä** ilmaisee osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä asuntoväestä. Yhden hengen asutokunnan muodostaa asuinhuoneistossa yksin vakituisesti asuva henkilö. Viitasaaren arvo on lähtenyt kuluneella valtuustokaudella laskuun, mutta on suurempi kuin Keski-Suomen hyvinvointialueen arvo.

Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

Lähde
Sotkanet

Tiedon ajankohta:
2023

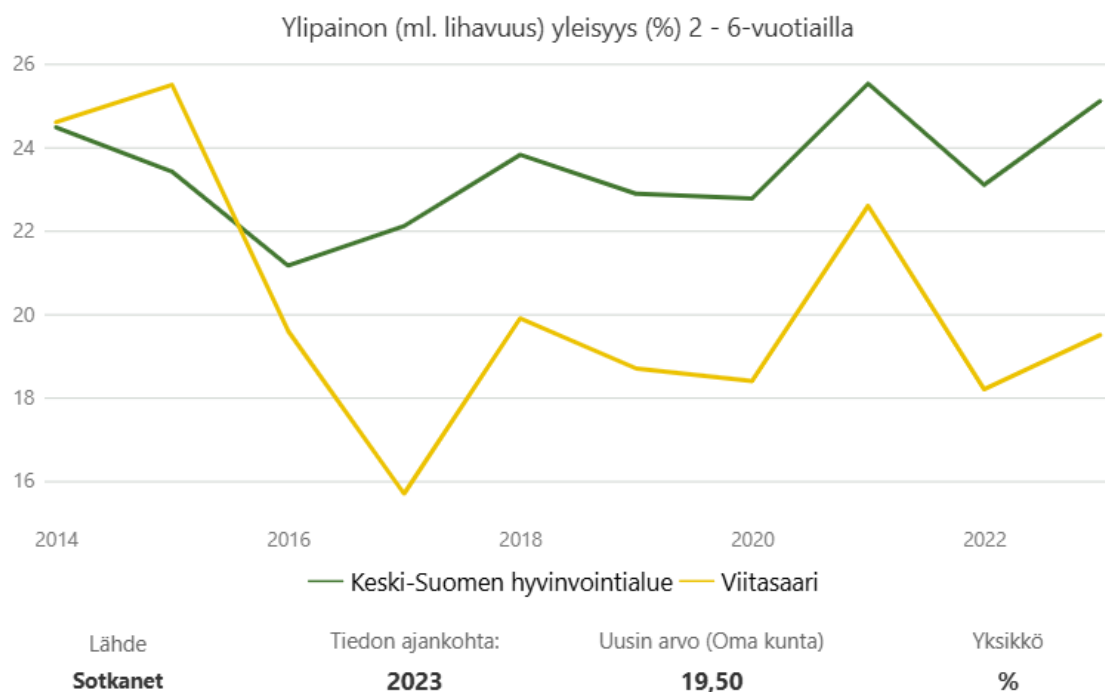
Uusin arvo (Oma kunta)
6,30

Yksikkö
%

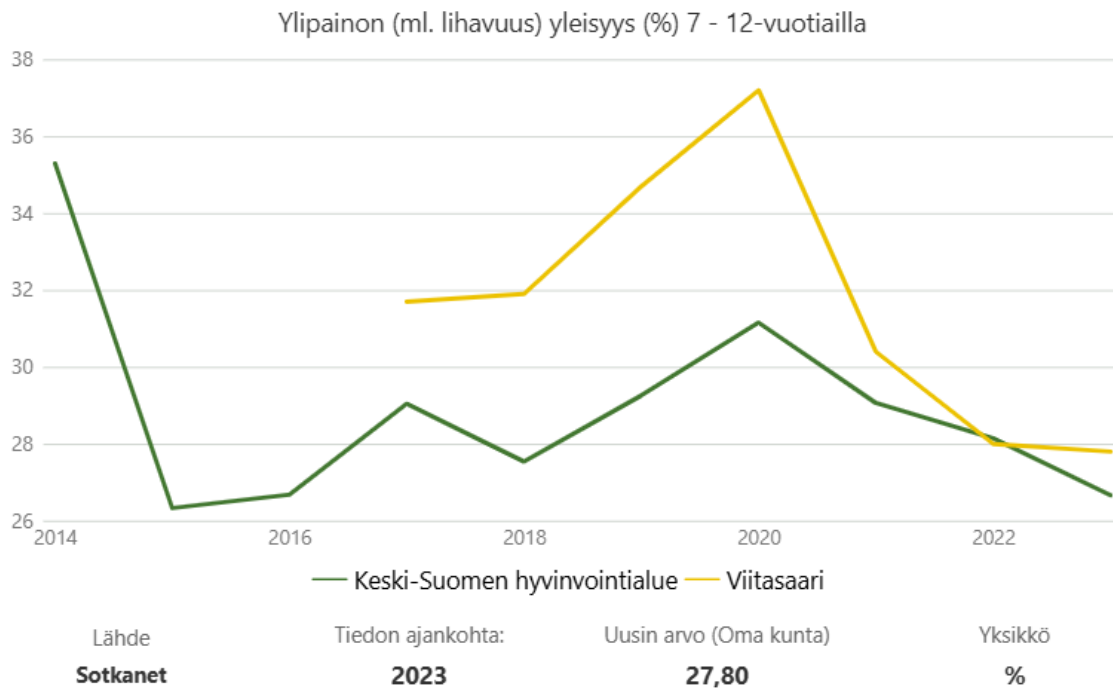
Indikaattori ilmaisee **omaishoidon tukea saaneiden 75 vuotta täyttäneiden** hoidettavien osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä. Omaishoidolla tarkoitetaan ikääntyneen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Vuoden 2021 jälkeen Viitasaaren arvo on lähtenyt jyrkkään nousuun ja suurempi kuin Keski-Suomen hyvinvointialueen arvo. 75-vuotta täyttäneiden yksinasuvien määrä on laskenut, mutta omaishoidettavien määrä on kasvanut.

Elintavat

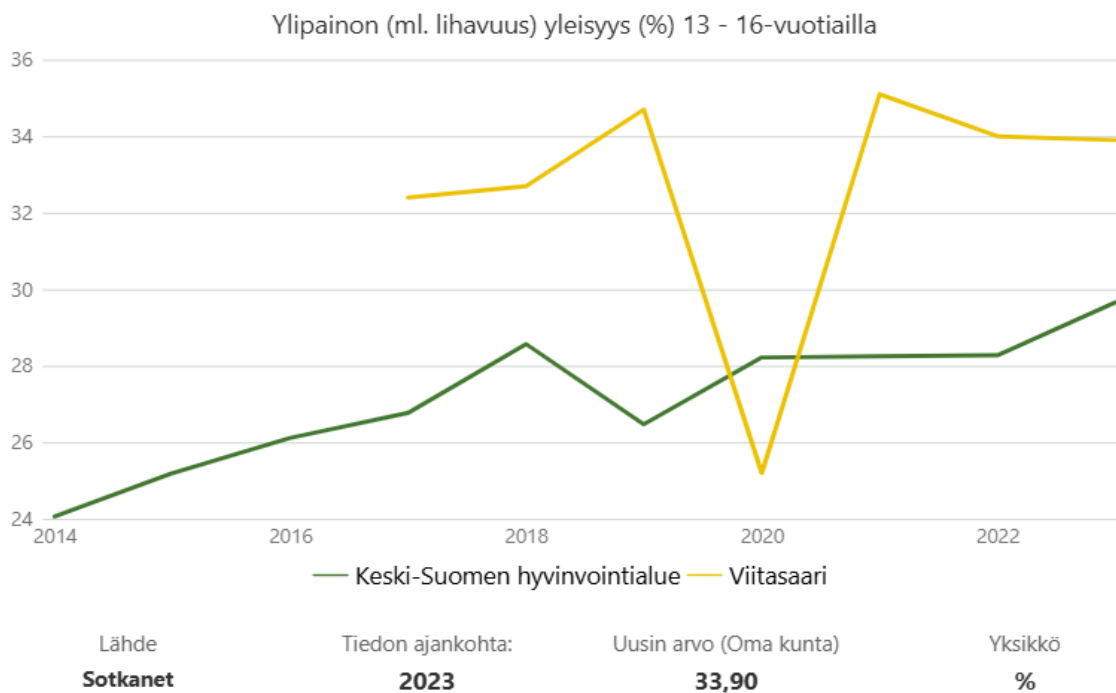
Ylipainoindikaattorit ilmaisevat ylipainon yleisyyttä prosentteina kyseisessä ikäluokassa. Ylipainon määrittely perustuu painoindeksiin.

Viitasaaren arvo 2–6-vuotiaissa on Keski-Suomen arvoa matalampi.

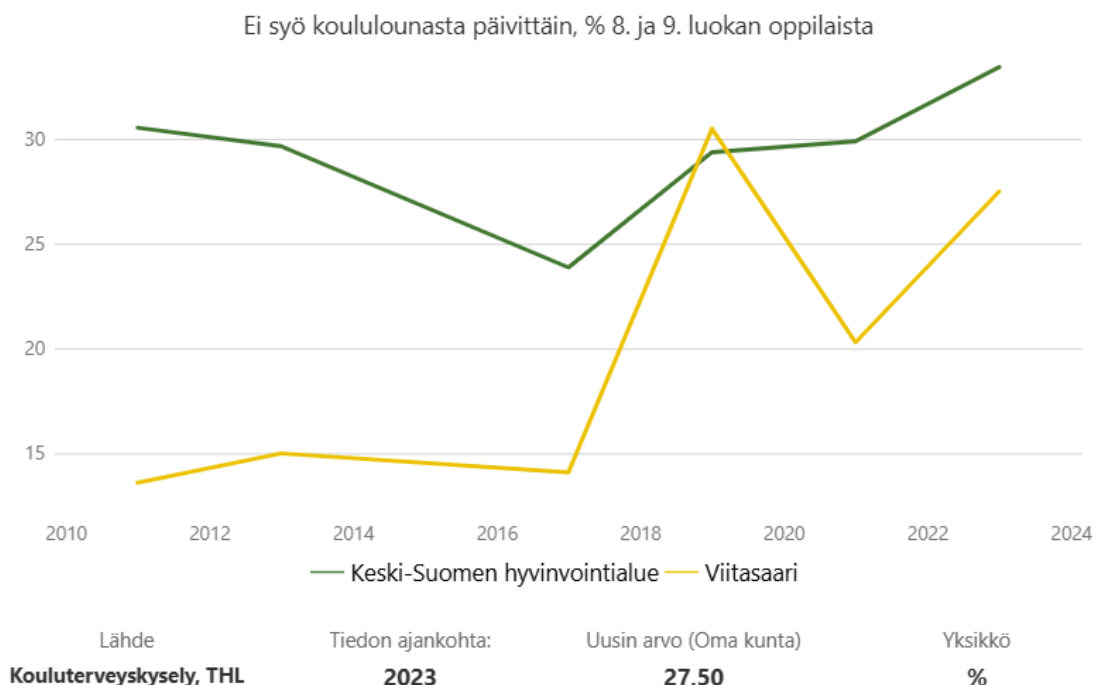

Viitasaarella päästiin vuonna 2022 Keski-Suomen arvon kanssa samaan lukemaan 7–12-vuotiaissa, mutta sen jälkeen ylipainon yleisyys on viitasaarelaisilla 7–12-vuotiailla yleisempää kuin Keski-Suomessa keskimäärin.

Ylipainon yleisyys Viitasaarella 13–16-vuotiailla on yleisempää kuin Keski-Suomessa keskimäärin.

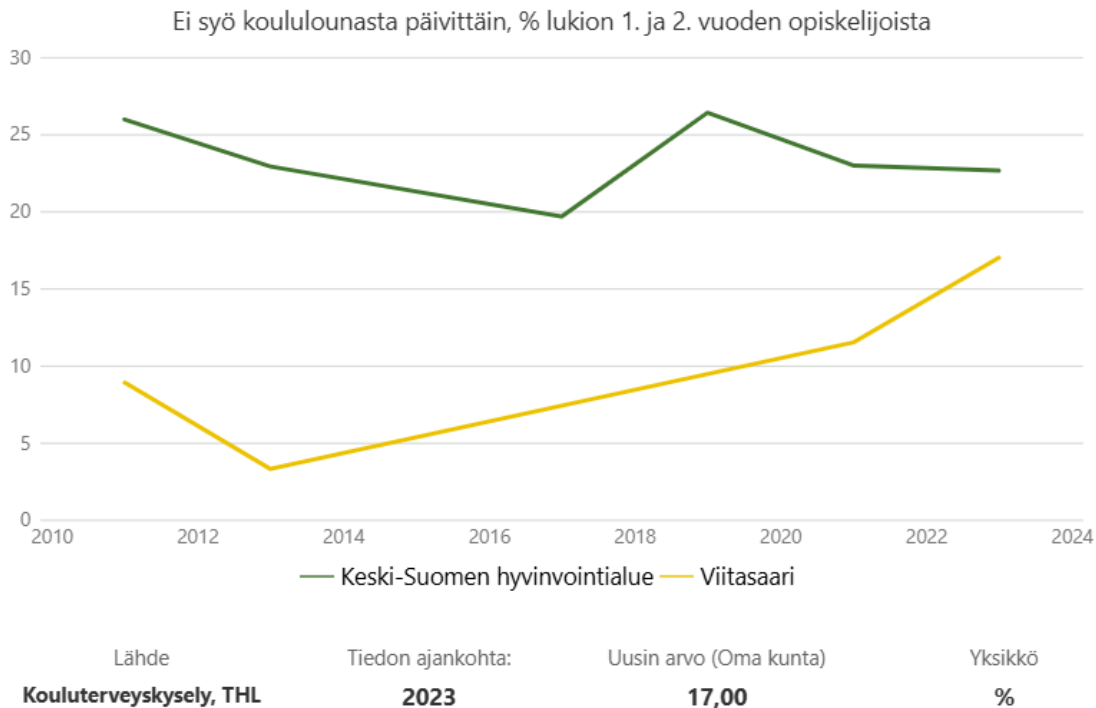
Kouluruokailuindikaattorit ilmaisevat prosentteina niiden oppilaiden ja opiskelijoiden määrän, jotka jättävät vähintään yhtenä päivänä kouluviikon aikana syömättä koululounaan. Tulokset saadaan joka toinen vuosi kouluterveyskyselystä.

Koululounaan jättää vähintään kerran viikossa syömättä 8. ja 9. luokan oppilaista 27,5 % viitasaarelaisista nuorista. Arvo nousi koronavuosien jälkeen, mutta on vielä alhaisempi kuin Keski-Suomessa keskimäärin.

Ammatillisesta oppilaitoksesta ei ole saatu tulosta kouluterveyskyselyssä vuoden 2017 jälkeen. Syynä voi olla vähäinen vastaajien määrä. Vuonna 2017 koululounaan syömättä jättäneitä ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoita oli Viitasaarella vähemmän verrattuna Keski-Suomen arvoon.

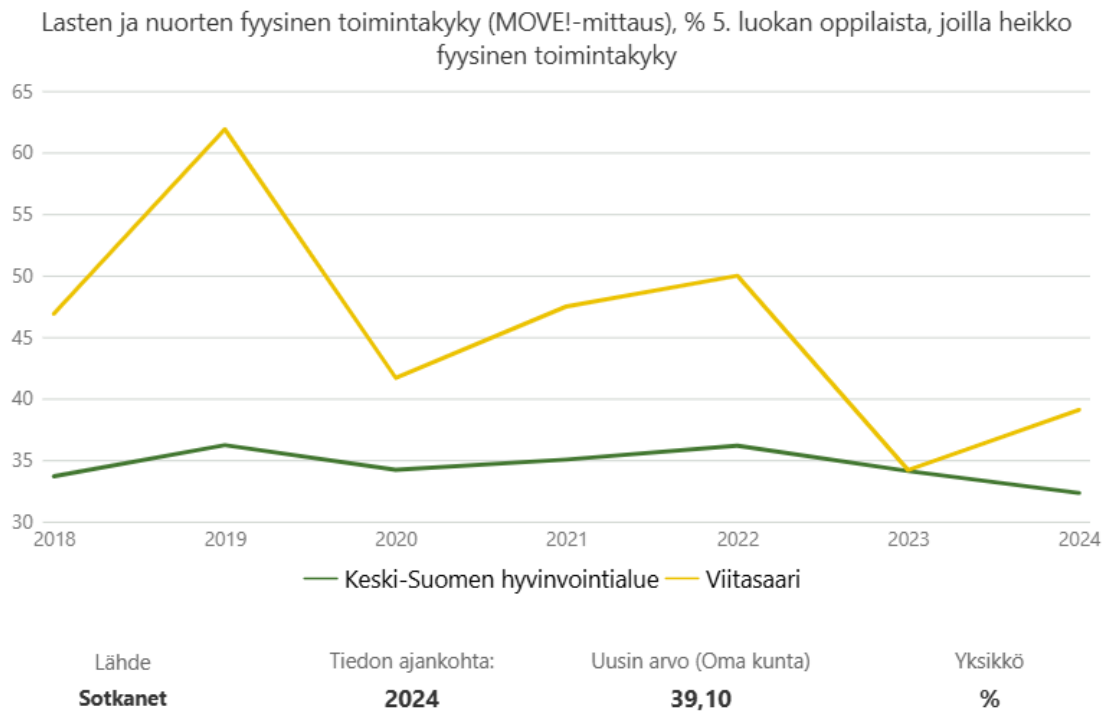
Lukiolaisista koululounaan jättää vähintään kerran viikossa syömättä 17 % vastaajista. Se on alhaisempi arvo kuin Keski-Suomessa, mutta Viitasaaren arvo näyttää olevan kuitenkin nousussa.

Lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä mitataan vuosittain MOVE! -mittauksilla. Mittaukset toteutetaan 5. ja 8.luokkalaisille. Mittauksissa on 6 osiota, joista jokaisesta lasketaan pisteet. Alla olevassa taulukossa 5 on kirjattuna Viitasaaren, Keski-Suomen ja koko maan tulokset vuodelta 2024. Taulukkoon on merkitty Viitasaaren tuloksiin punaisella ne kohdat, jotka ovat viime vuoden mittauksesta huonontuneet ja vihreällä ne tulokset, jotka ovat parantuneet edellisestä mittauksesta.

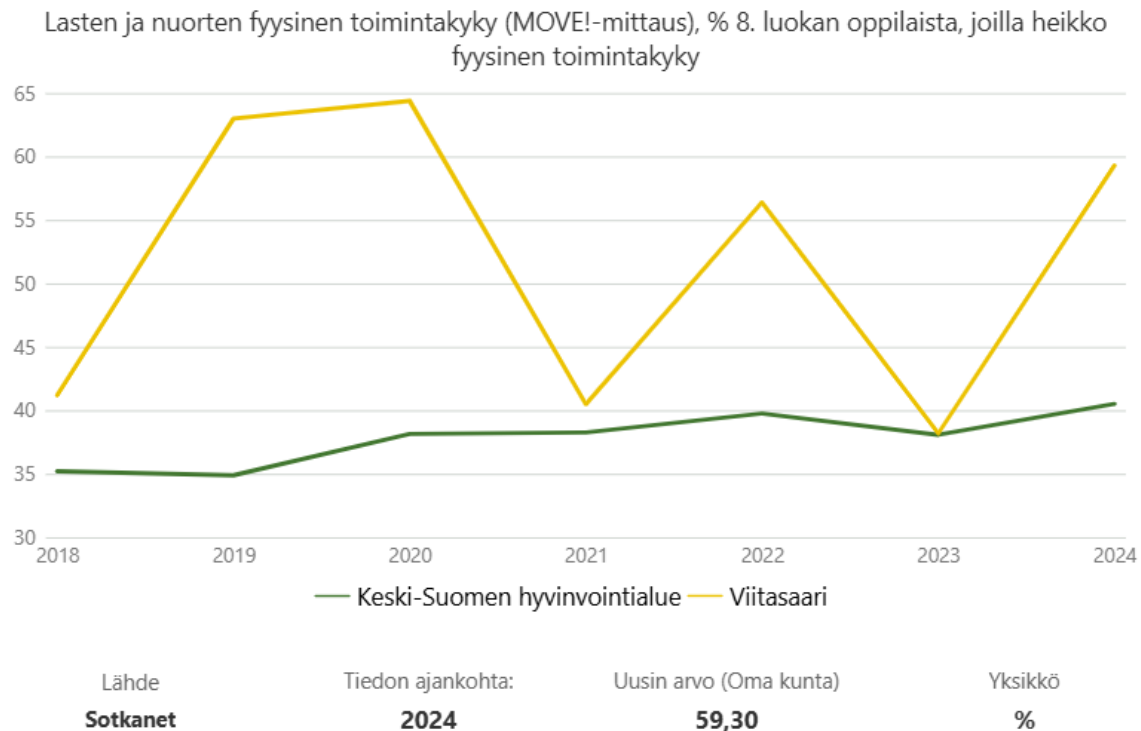
MOVE-tulokset 2024												
OSIO (määre)	5.luokka pojat			5.luokka tytöt			8.luokka pojat			8.luokka tytöt		
	Vts	K-S	koko maa	Vts	K-S	koko maa	Vts	K-S	koko maa	Vts	K-S	koko maa
20 metrin viivajuoksu (mediaani, min:sek)	04:05 -00:17	04:46	04:46	03:44 -00:28	04:12	03:51	06:19 +02:04	05:47	06:00	03:04 -00:12	04:12	04:12
Vauhditon 5-loikka (mediaani, metriä)	7,70 +0,29	7,8	7,76	7,92 +0,13	7,85	7,69	10,15 +0,25	9,54	9,5	8,4 -0,9	8,62	8,5
Heitto-kiinniottoyhdistelmä (mediaani, krt)	12 +0	14	13	11 +1	11	11	16 +2	15	15	12,5 +0,5	15	14
Ylävartalon kohotus (mediaani, krt)	27 +10	30	29	33,5 +11,5	30	29	39 +10	40	41	23 -7	32	32
Etunojapunnerrus (mediaani, krt)	17 -2	18	18	29 +6,5	25	25	27,5 +9,5	23	23	20 -6,5	25	25
Liikkuvuus, yhteensä (keskiarvo%, kyllä)	75 +3,7	80,6	80,8	88,7 -6	90,3	90,4	86,5 +2,4	80,8	82,6	89,2 -9,6	93	91,7
Fyysinen toimintakyvyn kokonaistulos %	46,7	33,5	36,5	35,5	30,8	35,2	37,5	39,8	38	76,7	41,9	42,8
Fyysisen toimintakyvyn luokat yhteensä %	Vts	K-S	koko maa									
	50	36,3	38									

Taulukko 5. MOVE! -tulokset vuonna 2024.

Heikon fyysisen toimintakyvyn arvo on 5.luokkalaisten oppilaiden määrässä vaihdellut valtuustokauden ajan. Vuodesta 2022 vuoteen 2023 arvo on laskusuunnassa ja samoissa lukemissa kuin Keski-Suomessa keskimäärin. Vuoden 2024 mittaustulos on kuitenkin suurempi kuin Keski-Suomen tulos.

Kuluneen valtuustokauden aikana 8.luokan heikon fyysisen toimintakyvyn tulokset ovat vuorovuosin laskeneet ja parantuneet. Vuoden 2024 mittaustuloksissa erityisesti tyttöjen tulokset heikentyivät viime vuoden mittaukseen verrattuna. Vuonna 2024 yli puolella viitasaarelaisista 8.luokkalaisista oli heikko fyysinen toimintakyky.

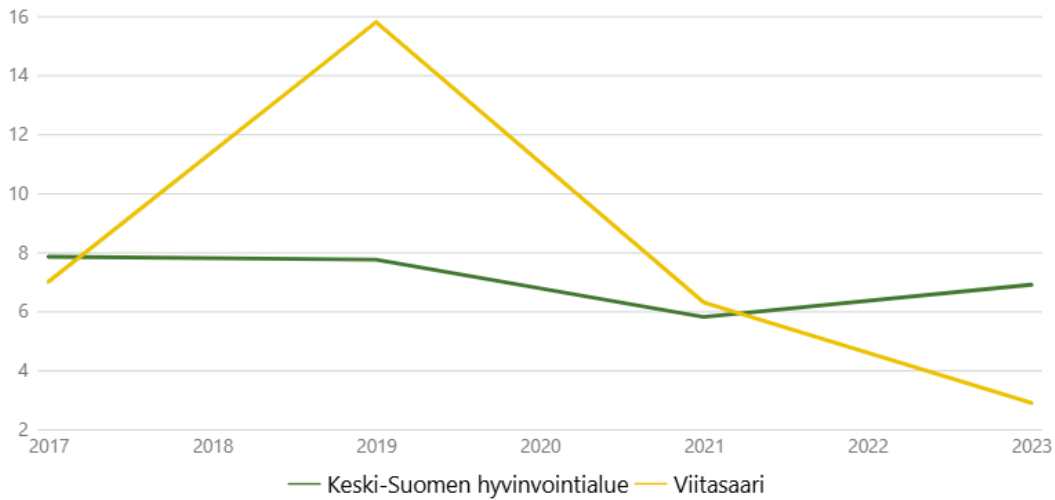

Päihteiden käytön indikaattorit ilmaisevat tietoa niiden nuorten osuudesta, joiden päihteiden käyttö herättää huolta. Indikaattori perustuu neljään osioon:

1. käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta
2. tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa
3. kokeillut vähintään kaksi kertaa kannabista
4. pelaa rahapelejä viikoittain

Näistä kriteereistä on toteuduttava vähintään kaksi.

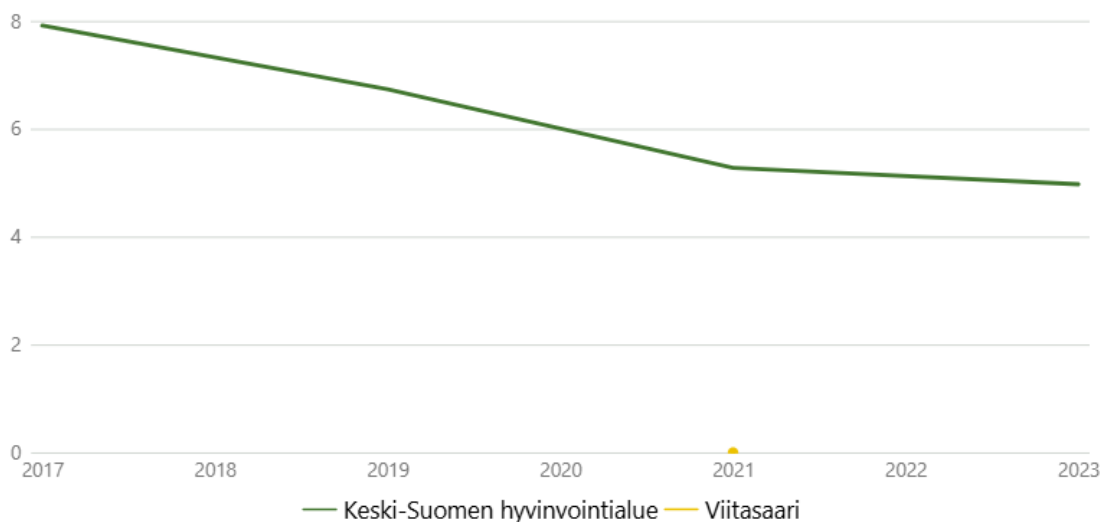
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL
 Tiedon ajankohta: 2023
 Uusin arvo (Oma kunta): 2,90
 Yksikkö: %

Peruskoulun 8. ja 9.luokkalaisten huolta herättävän päihteiden käyttö tai rahapelaaminen on ollut laskussa vuodesta 2019 alkaen. Vuodesta 2021 eteenpäin määrä on ollut alhaisempi kuin Keski-Suomen arvo.

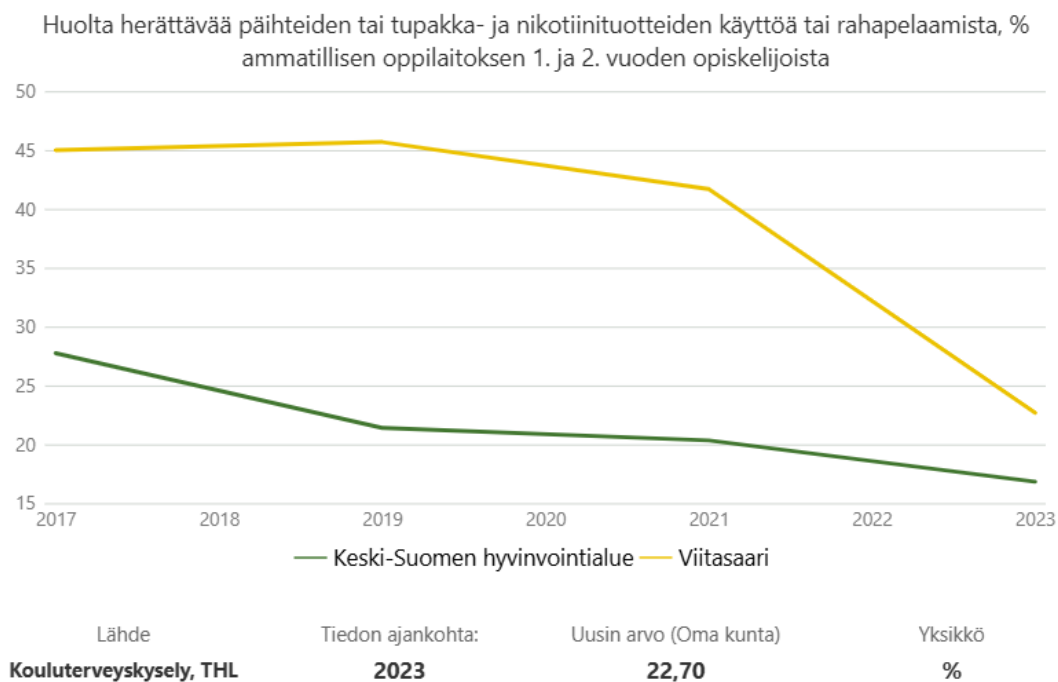
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL
 Tiedon ajankohta: 2021
 Uusin arvo (Oma kunta): 0,00
 Yksikkö: %

Lukiolaisten keskuudessa huolta herättävä päihteiden käyttö vuonna 2021 on ollut 0 %. Sen jälkeen tulosta ei ole saatu esimerkiksi siksi, että otanta on pieni.

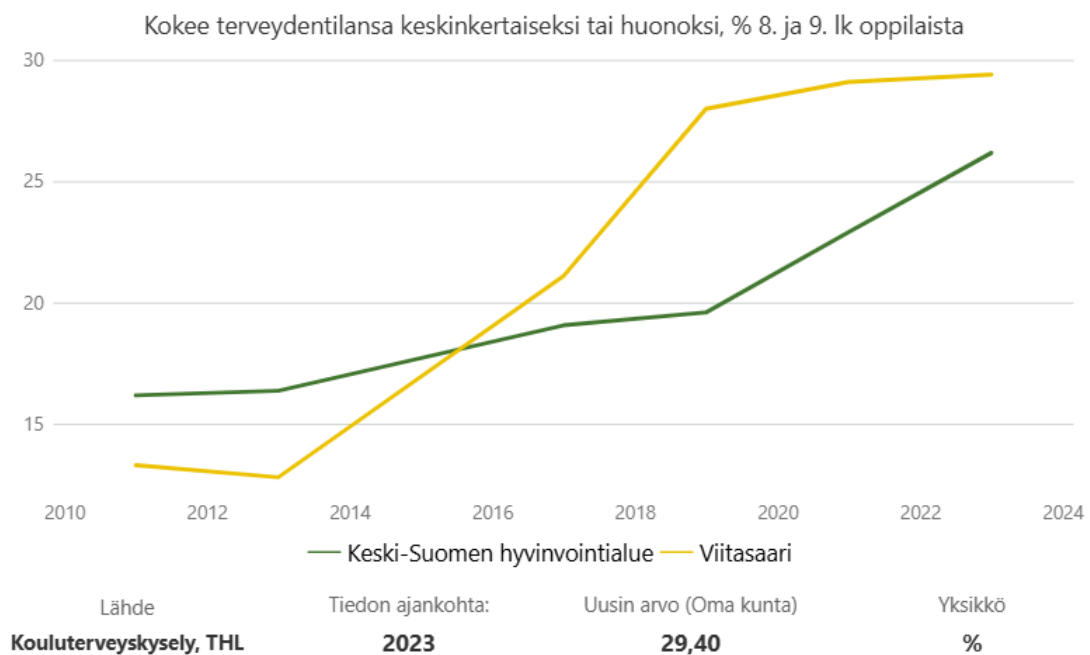
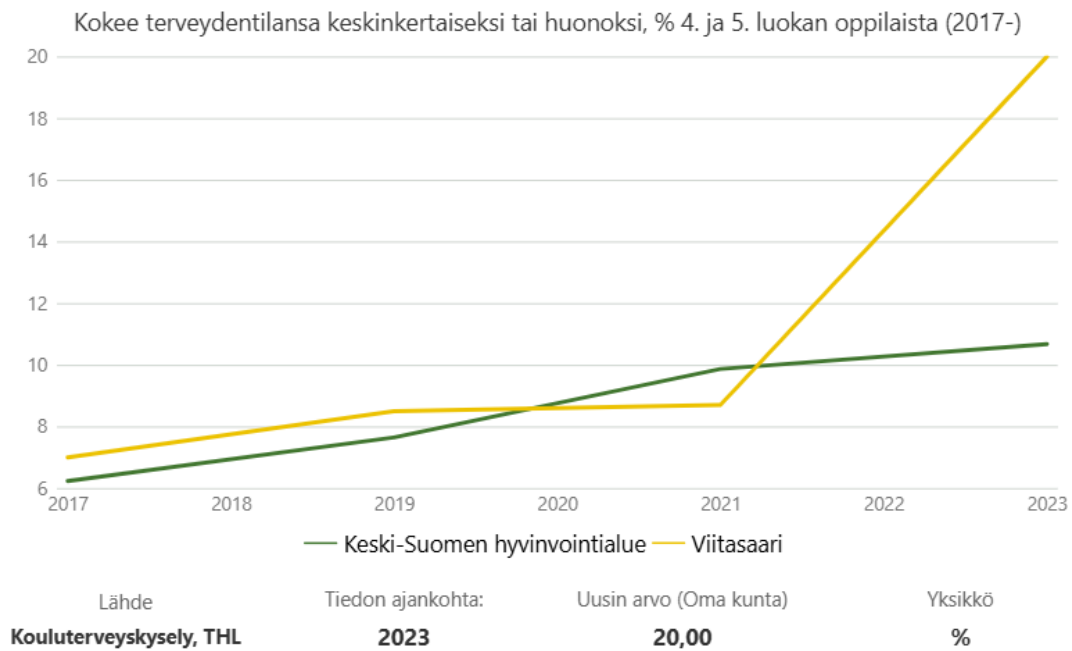
Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden keskuudessa huolta herättävä päihteiden käyttö on kääntynyt laskuun, mutta luku on silti suuri. Päihteiden käyttö herättää huolta lähes 23 %:lla opiskelijoista ja arvo on suurempi kuin Keski-Suomessa keskimäärin.

Terveydentila

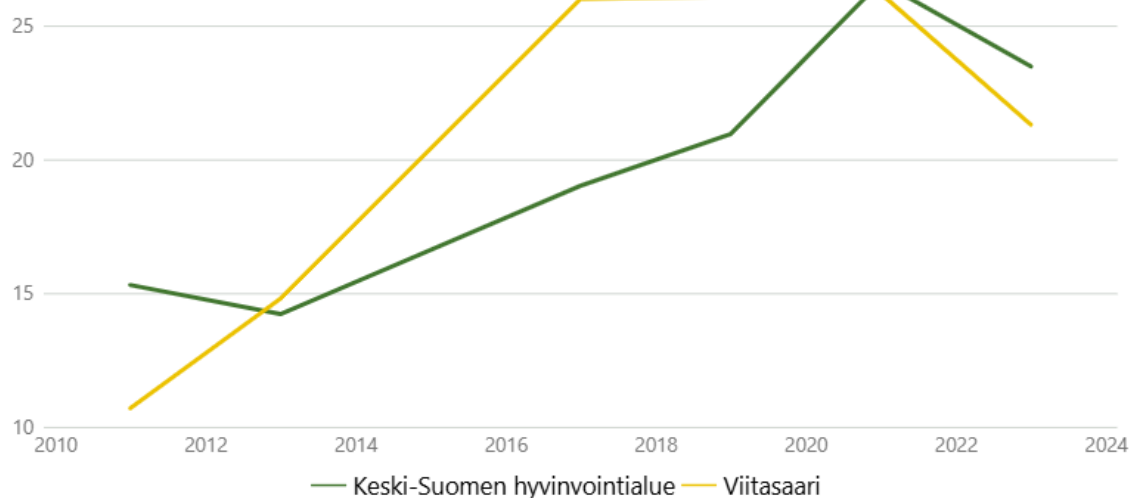
Oman terveydentilan kokeminen keskinkertaiseksi tai huonoksi – indikaattori ilmaisee prosentteina kysymykseen vastanneiden määrän ko. ikäluokassa. Terveydentila on kysymyksessä määritelty keskinkertaiseksi tai melko tai erittäin huonoksi. Kysymys on esitetty kouluterveyskyselyssä ensimmäisen kerran vuonna 2017.

Vuoden 2021 arvo viitasaarelaisten 4. ja 5.luokan oppilailla on noussut jyrkästi. Vuonna 2023 oppilaista 20 % ilmoitti kokevansa terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.

Perusopetuksen 8. ja 9.luokan oppilaista lähes 30 % kokee terveydentilansa olevan keskinkertainen tai huono. Arvo on Keski-Suomen arvoa ylempänä, mutta Keski-Suomen arvo näyttää olevan nousussa.

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Lähde
Kouluterveyskysely, THL

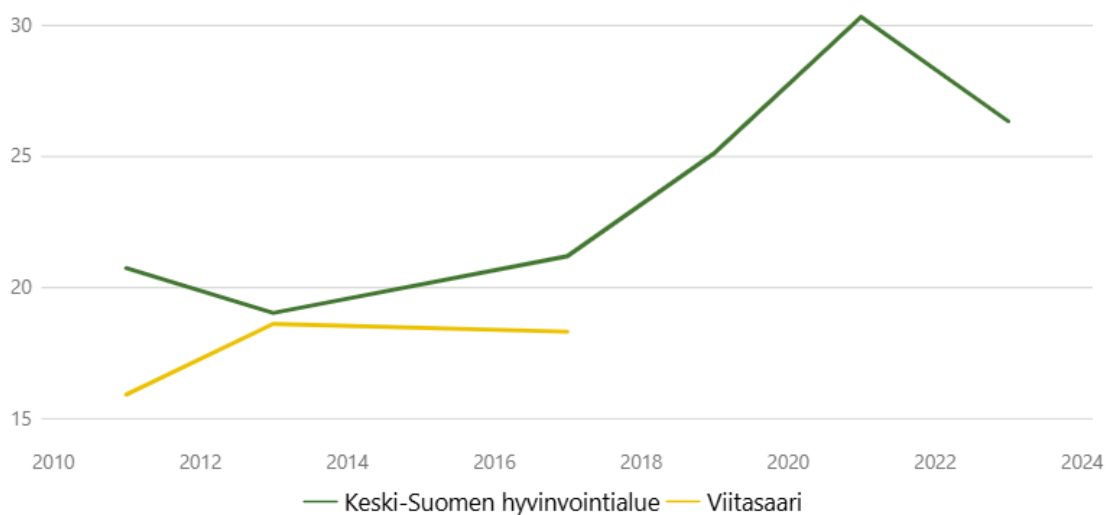
Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
21,30

Yksikkö
%

Ammatillisen oppilaitoksen vastauksia ei ole saatu vuoden 2017 jälkeen. Lukiolaisista terveydentilansa huonoksi kokee 21,3 %. Tulos on ollut laskussa valtuustokaudella ja on Keski-Suomen arvoa matalampi.

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista

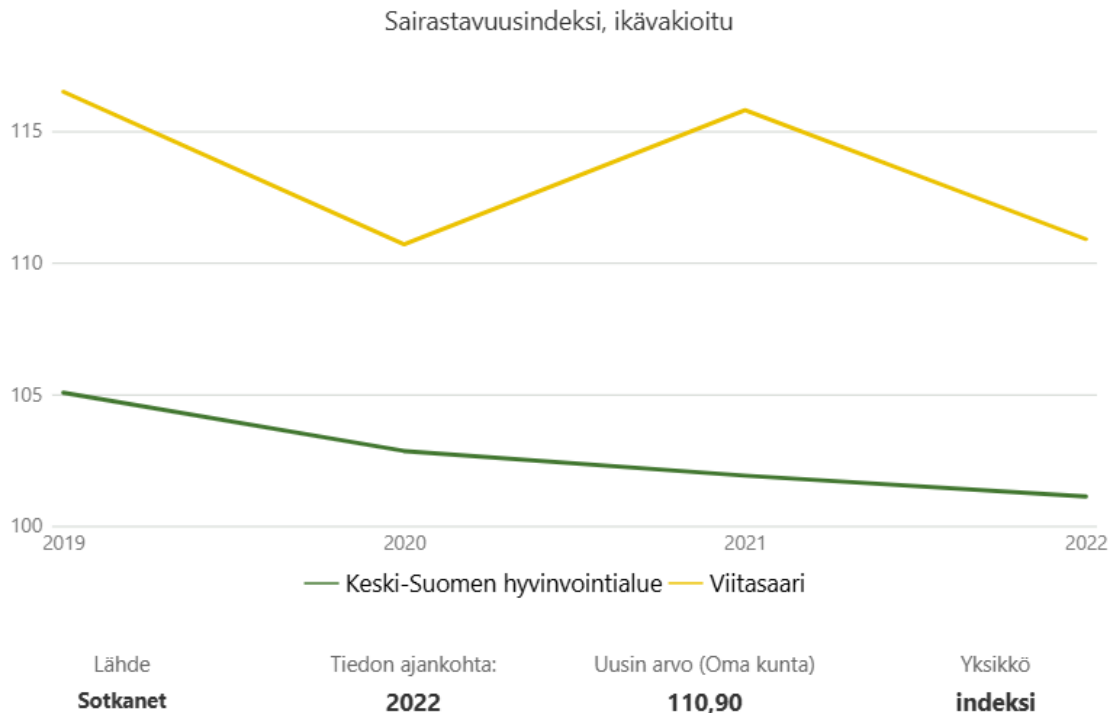

Lähde
Kouluterveyskysely, THL

Tiedon ajankohta:
2017

Uusin arvo (Oma kunta)
18,30

Yksikkö
%

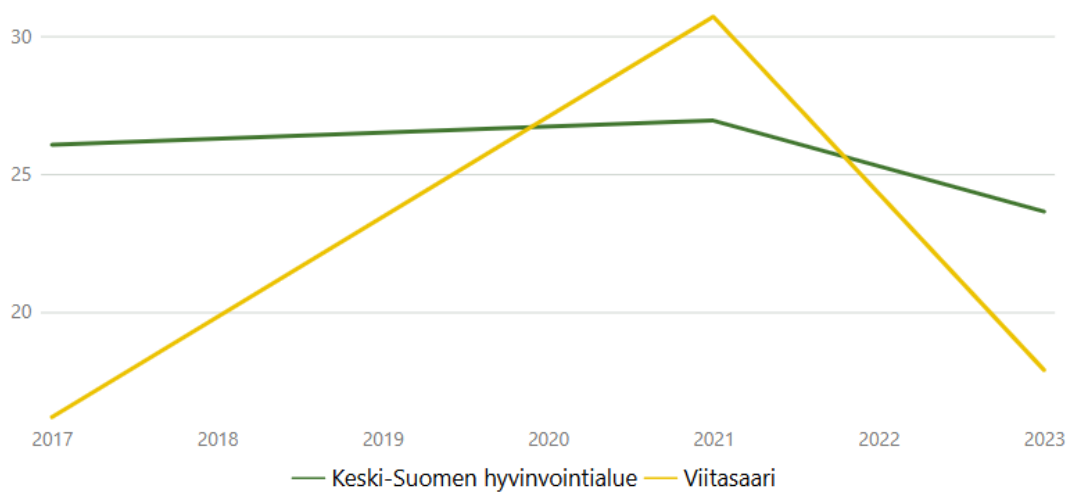

Sairastavuusindeksi kuvaa alueen väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indikaattori koostuu kymmenestä erillisestä sairausryhmittäisestä osaindeksistä, jotka kuvaavat sairauksien yleisyyttä alueen väestössä. Näitä ovat mm. syövät, sepelvaltimotauti, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, vakavat mielenterveyden häiriöt, tapaturmat, muistisairaudet, diabetes ja alkoholisairaudet. Viitasaarella sairastavuusindeksi on kääntynyt laskuun vuodesta 2021 alkaen. Se on kuitenkin edelleen suurempi kuin Keski-Suomen arvo, mutta suunta on oikea.

Mielenterveys

Positiivisen mielenterveyden vahvaa kokemusta kuvaava indikaattori ilmaisee niiden 8. ja 9. luokan sekä ammatillisen ja lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoiden osuuden prosentteina, jotka ovat kokeneet positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana. Kuluneen valtuustokauden aikana 8. ja 9.luokan kokemus positiivisesta mielenterveydestä on laskenut, mutta ammattiopiston ja lukion opiskelijoilla koettu positiivinen mielenterveys on kohentunut.

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. lk oppilaista

Lähde
Kouluterveyskysely, THL

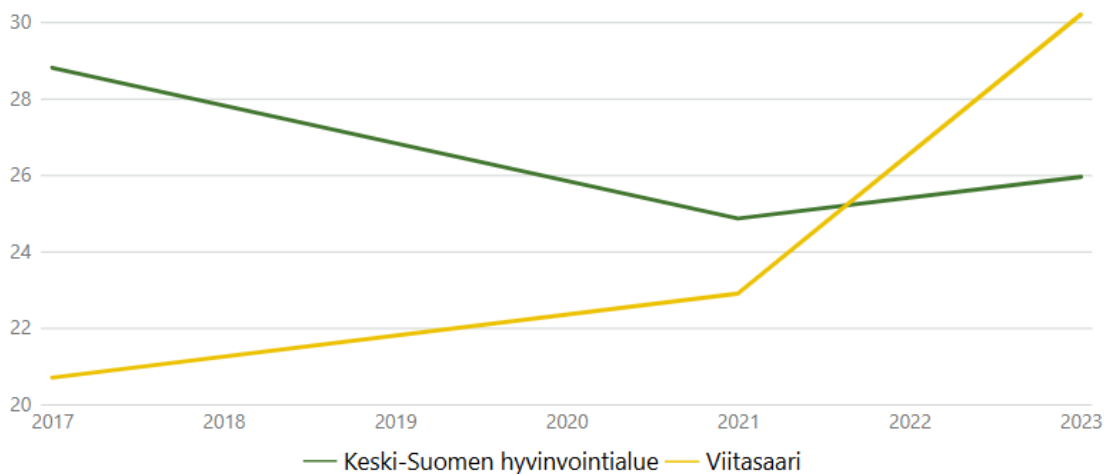
Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
17,90

Yksikkö
%

Viitasaarella ammattioppilaitoksen ja lukion opiskelijat kokevat positiivista mielenterveyttä enemmän kuin Keski-Suomessa keskimäärin. Perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisten kokema positiivinen mielenterveys on Viitasaarella Keski-Suomen arvoa alhaisempi.

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % ammattikoulun 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

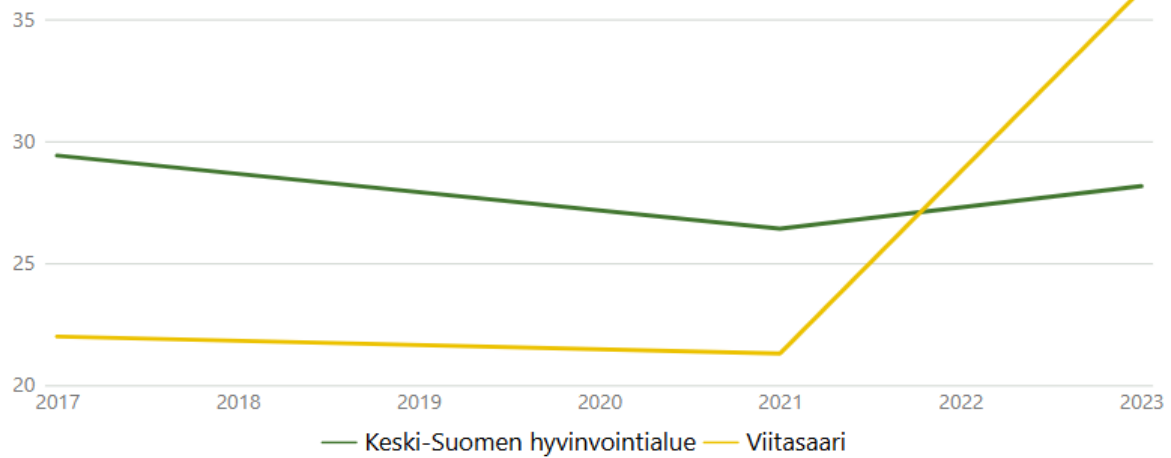
Lähde
Kouluterveyskysely, THL

Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
30,20

Yksikkö
%

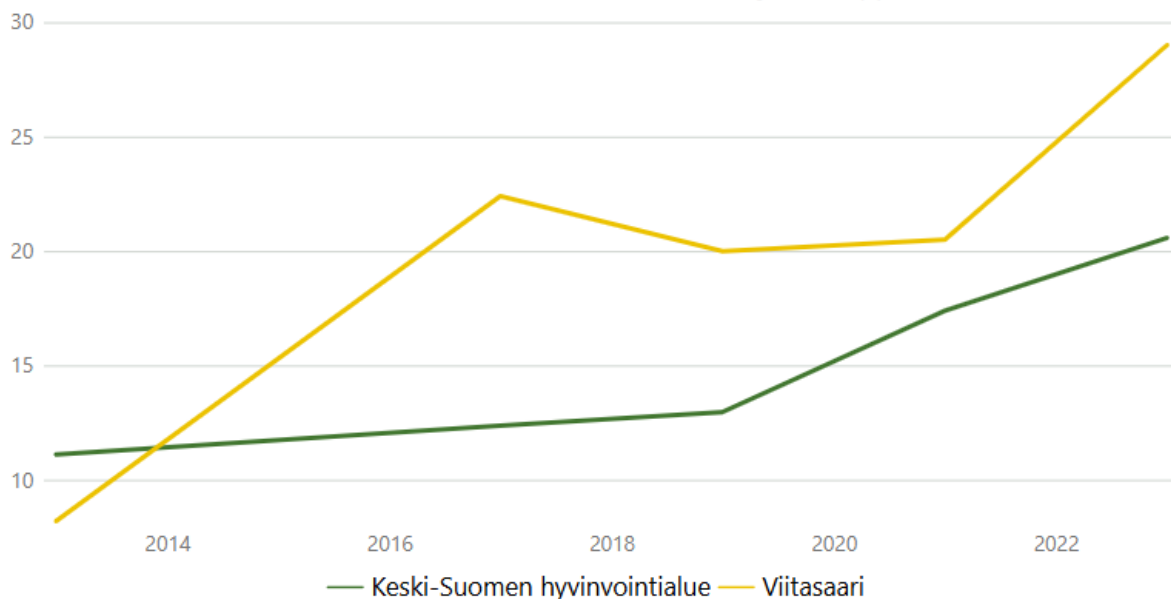
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

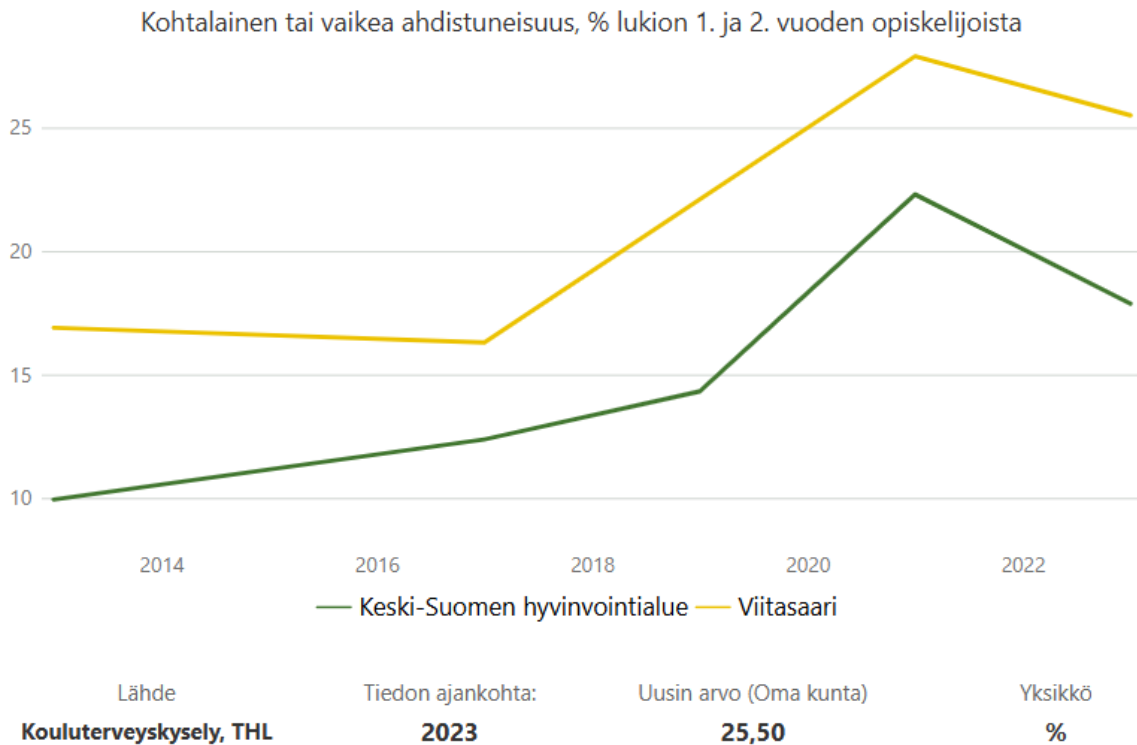
Lähde: Kouluterveyskysely, THL
Tiedon ajankohta: 2023
Uusin arvo (Oma kunta): 36,20
Yksikkö: %

Ahdistuneisuuden tunnetta ilmaisema indikaattori kertoo kohtalaisen tai vaikean ahdistuneisuutta kokeneiden osuuden prosentteina. Viitasaarella 8. ja 9. luokan oppilaiden kokema ahdistuneisuus on kääntynyt nousuun kuluneella valtuustokaudella. Lukiolaisten kokema ahdistuneisuus on kääntynyt laskuun kuluneen valtuustokauden aikana. Molempien ikäluokkien arvot mukailevat Keski-Suomen arvoa, vaikkakin Viitasaarella koetaan ahdistuneisuutta enemmän kuin Keski-Suomessa keskimäärin.

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. lk oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL
Tiedon ajankohta: 2023
Uusin arvo (Oma kunta): 29,00
Yksikkö: %

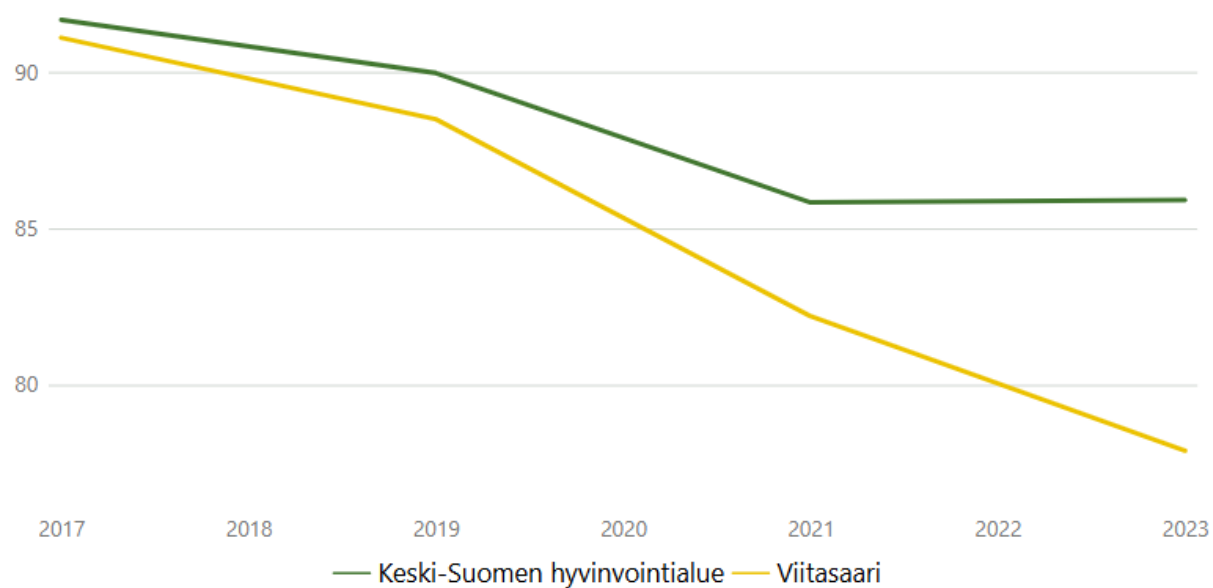
Ammattioppilaitoksen opiskelijoiden vastausta ei ole kouluterveyskyselyssä saatu.

Elämänlaatu

Elämänlaatua kuvaavat indikaattorit ilmaisevat niiden perusopetuksen 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan oppilaiden, ammatillisen oppilaitoksen sekä lukiolaisten 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoiden osuuden prosentteina, jotka ovat erittäin tai melko tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä.

Perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaiden sekä 8. ja 9. luokan oppilaiden tyytyväisyys elämäänsä on laskenut tällä valtuustokaudella. Molemmassa ikäluokissa vastaukset ovat Keski-Suomen keskiarvoa matalammat. Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden tyytyväisyys elämäänsä on laskenut lievästi, mutta suurin osa opiskelijoista kokee tyytyväisyyttä. Lukio-opiskelijoiden tyytyväisyys elämäänsä on kuluneella valtuustokaudella lisääntynyt ja Viitasaaren arvo tavoittelee Keski-Suomen arvoa.

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista

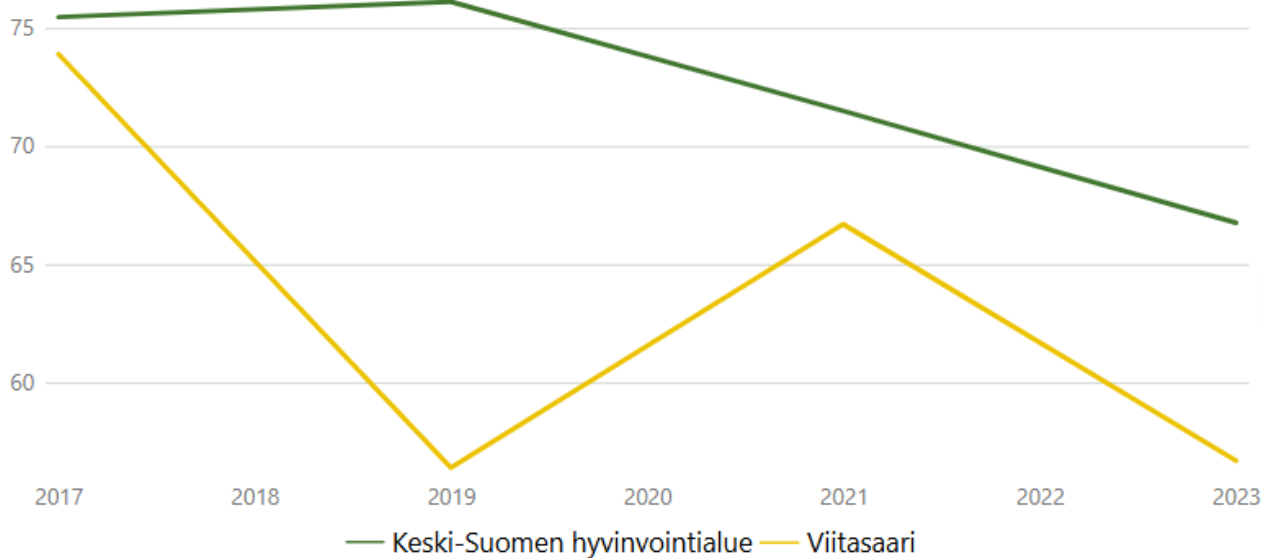
Lähde
Kouluterveyskysely, THL

Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
77,90

Yksikkö
%

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista

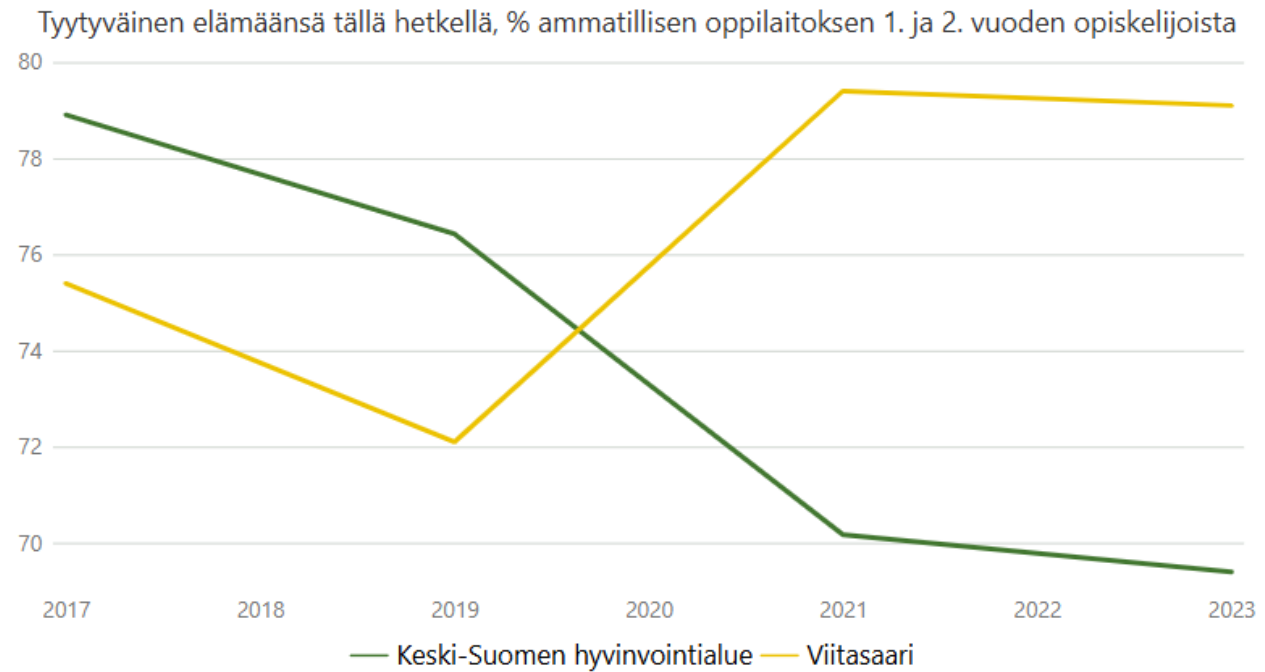

Lähde
Kouluterveyskysely, THL

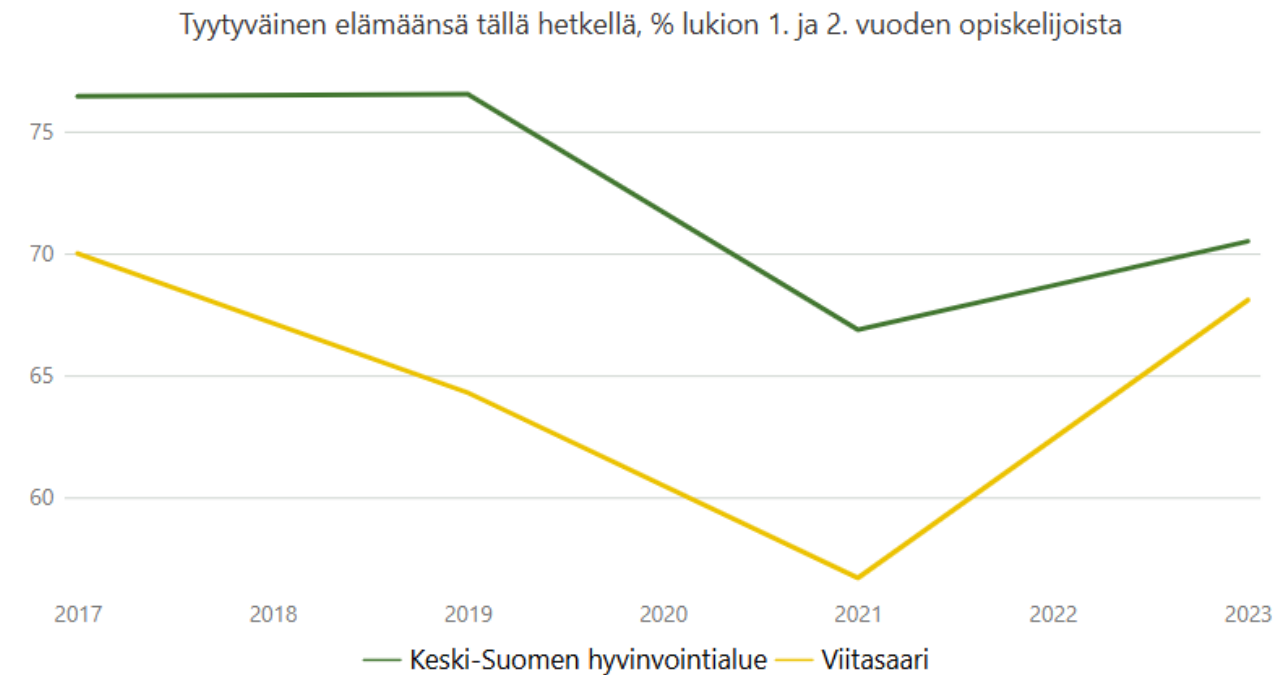
Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
56,70

Yksikkö
%

Lähde: Kouluterveyskysely, THL
Tiedon ajankohta: 2023
Uusin arvo (Oma kunta): 79,10
Yksikkö: %

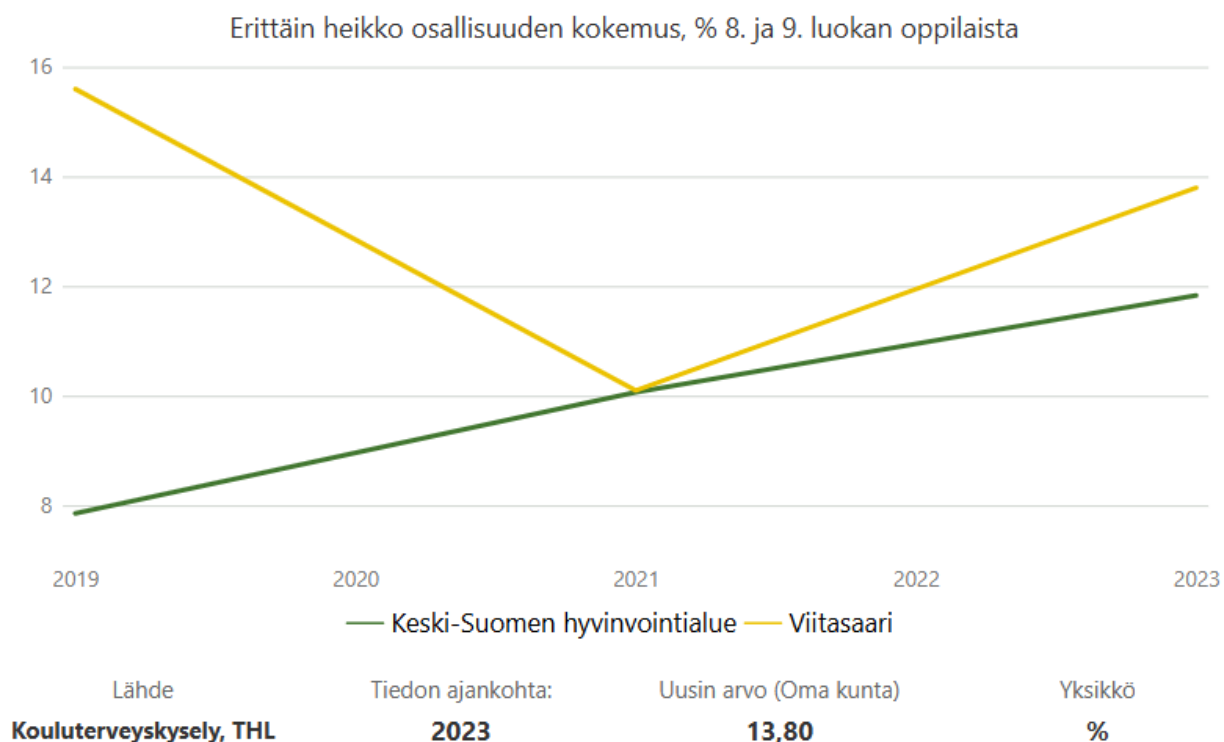
Lähde: Kouluterveyskysely, THL
Tiedon ajankohta: 2023
Uusin arvo (Oma kunta): 68,10
Yksikkö: %

Osallisuus

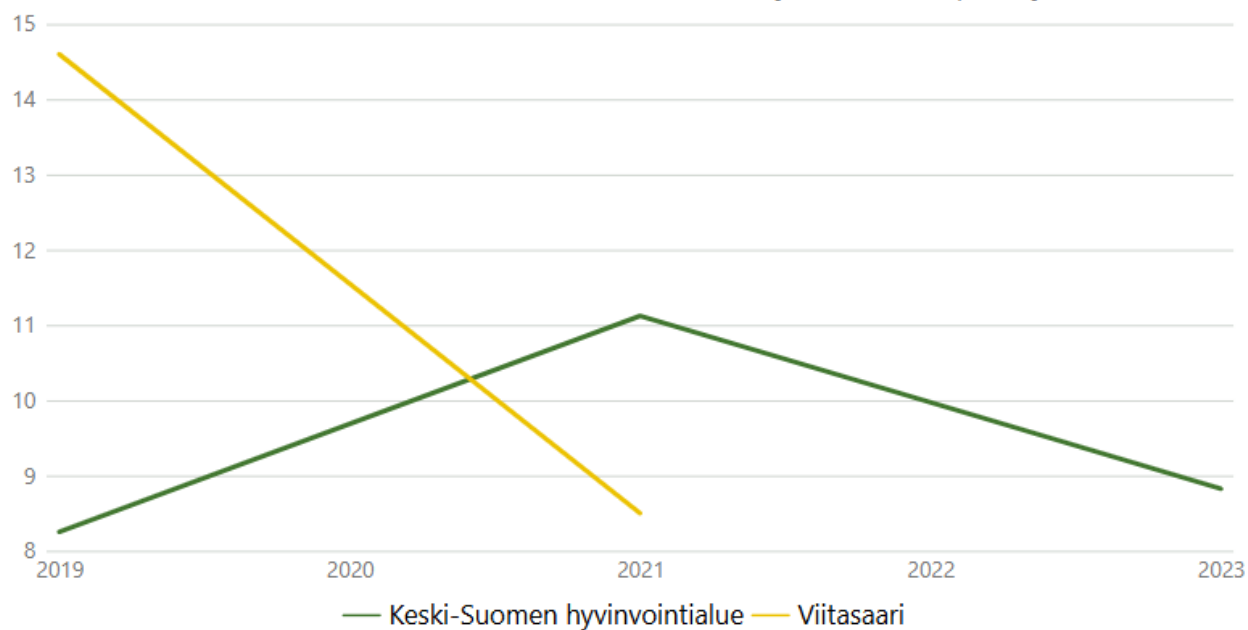
Kouluterveyskyselyssä mitataan **osallisuutta** perusopetuksen 8. ja 9.luokan oppilaiden sekä ammatillisen oppilaitoksen ja lukion 1. ja 2. vuosikurssien opiskelijoiden kokemana. Indikaattori ilmaisee erittäin heikkoa osallisuutta kokeneiden prosenttiosuuden. Osallisuusindikaattori muodostuu kymmenestä väittämästä, jotka kartoittavat merkityksellisyyden kokemusta, uskoa toimintamahdollisuuksiin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen koettua laatua. Osallisuusindikaattori sisältää mm. seuraavia väittämiä:

- Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä.
- Saan myönteistä palautetta tekemisistäni.
- Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön.
- Olen tarpeellinen muille ihmisille.
- Tunnen, että elämälläni on tarkoitus.
- Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita.
- Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen.

Heikko osallisuuden kokemus on noussut perusopetuksen 8. ja 9.luokan oppilaiden keskuudessa kuluneen valtuustokauden aikana ja Viitasaarella heikkoa osallisuutta koetaan enemmän kuin Keski-Suomessa keskimäärin. Keski-Suomen alueella heikon osallisuuden kokemus on noussut. Lukion 1. ja 2.vuosikurssin opiskelijoista ei olla saatu uusinta tietoa vuoden 2021 jälkeen.

Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

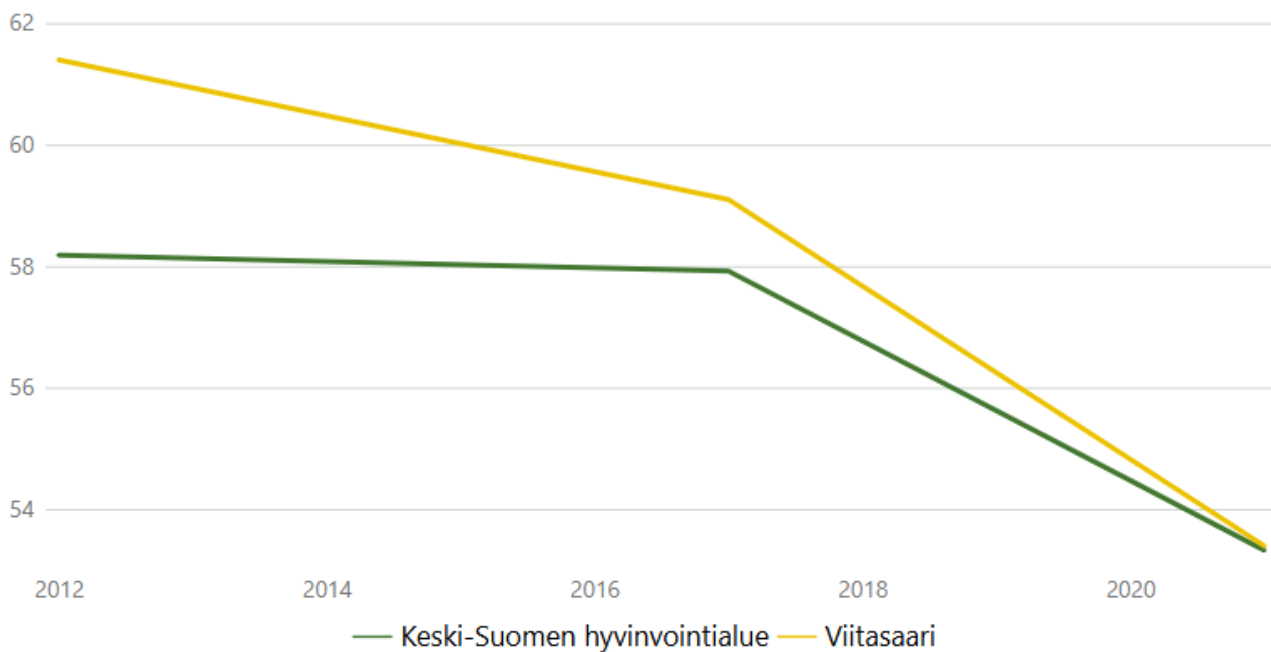
Lähde
Sotkanet

Tiedon ajankohta:
2021

Uusin arvo (Oma kunta)
8,50

Yksikkö
%

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Lähde
Sotkanet

Tiedon ajankohta:
2021

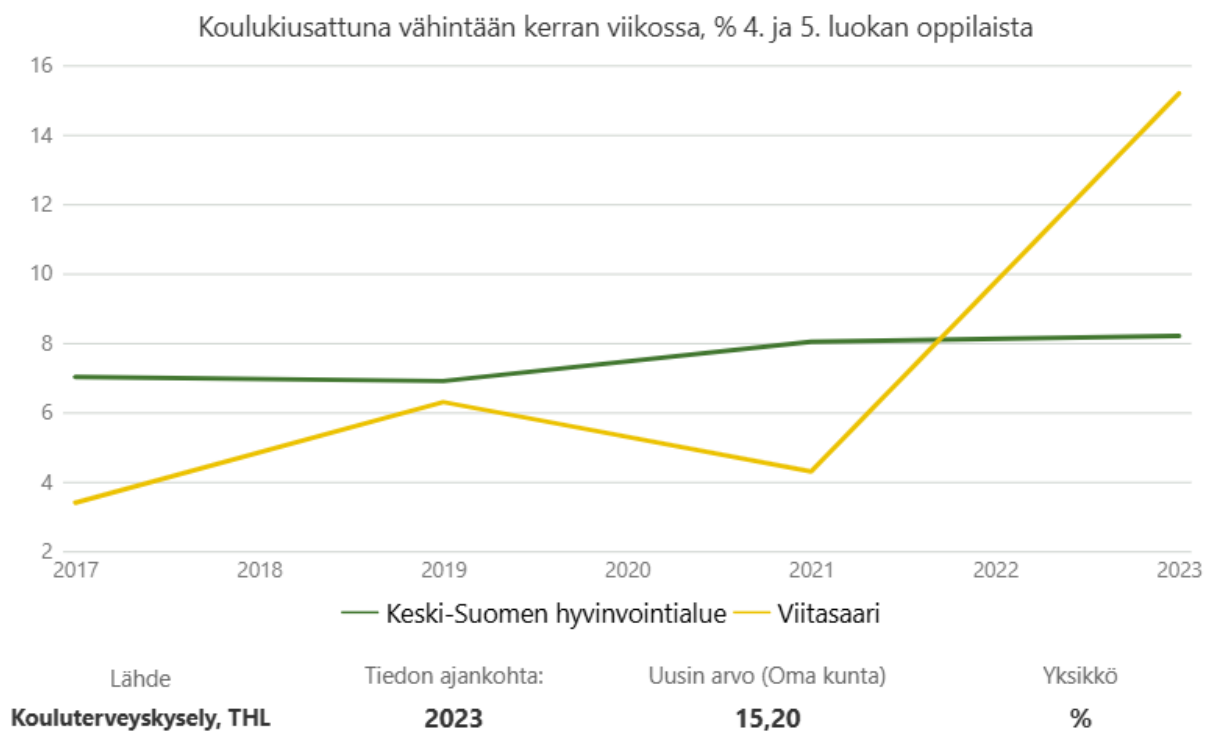
Uusin arvo (Oma kunta)
53,40

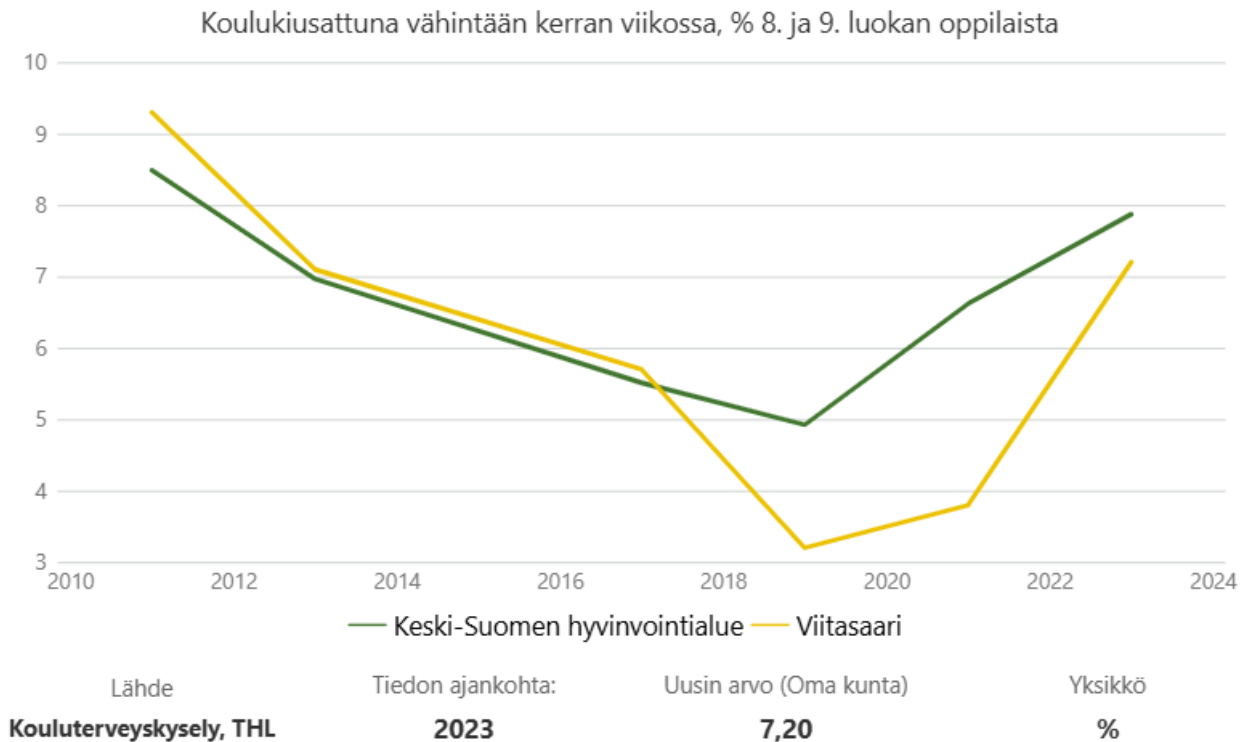
Yksikkö
%

Turvallisuus

Koulukiusaamisen indikaattorit ilmaisevat niiden oppilaiden osuuden prosentteina, jotka ovat joutuneet koulukiusaamisen kohteeksi kerran viikossa tai useammin. Kiusaamisella tarkoitetaan tässä sitä, kun toinen oppilas tai ryhmä oppilaita sanoo tai tekee epämiellyttäviä asioita jollekin oppilaalle tai kun oppilasta kiusoitellaan toistuvasti tavalla, josta hän ei pidä. Kiusaamista ei ole, kun kaksi suunnilleen saman vahvuista oppilasta riitelevät.

Viitasaarella 4. ja 5.luokan oppilaiden koulukiusaamisen kohteeksi joutuminen on kääntynyt vuoden 2021 jälkeen nousuun ja on Keski-Suomen keskiarvoa ylempänä. Perusopetuksen 8. ja 9. oppilaiden koulukiusaamisen kohteeksi joutuminen on Keski-Suomen arvoa matalampi, mutta arvo on noussut tällä valtuustokaudella. Ammattioppilaitoksen ja lukion vastauksia ei olla saatu.

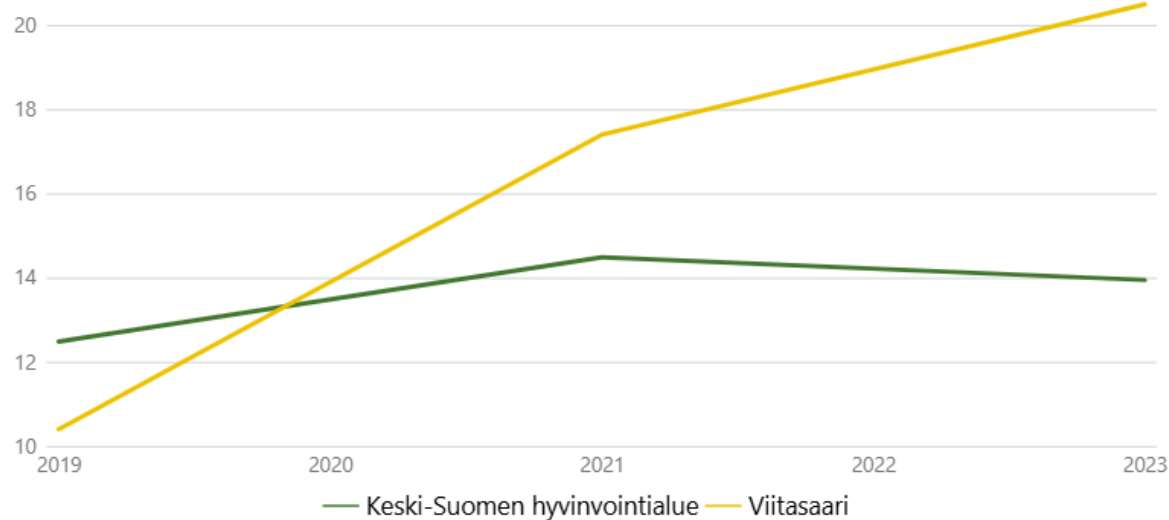

Indikaattori perusopetuksen oppilaiden kokemasta fyysisestä väkivallasta tuottaa tietoa niiden oppilaiden osuudesta prosentteina, jotka ovat kokeneet vanhempien tai muun huolta pitävän aikuisen fyysistä väkivaltaa vuoden aikana.

Viitasaarella 4. ja 5. luokan että 8. ja 9.luokan oppilaiden kokema fyysinen väkivalta on lisääntynyt tällä valtuustokaudella. Perusopetuksen 4. ja 5. luokan arvo Viitasaarella on Keski-Suomen arvon yläpuolella. Tällä valtuustokaudella 8. ja 9. luokan Viitasaaren arvo on tavoittanut Keski-Suomen arvon. Lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoista on viimeksi saatu arvo vuonna 2021.

Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, %, 4. ja 5. luokan oppilaista

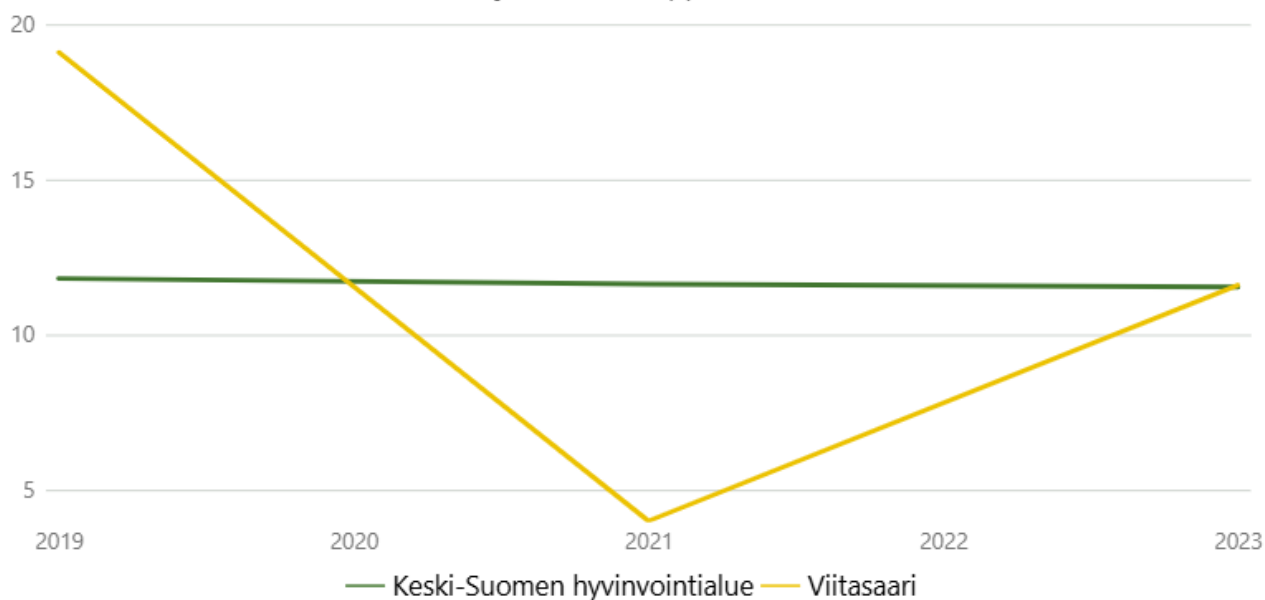
Lähde
Kouluterveyskysely, THL

Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
20,50

Yksikkö
%

Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, %, 8. ja 9. luokan oppilaista

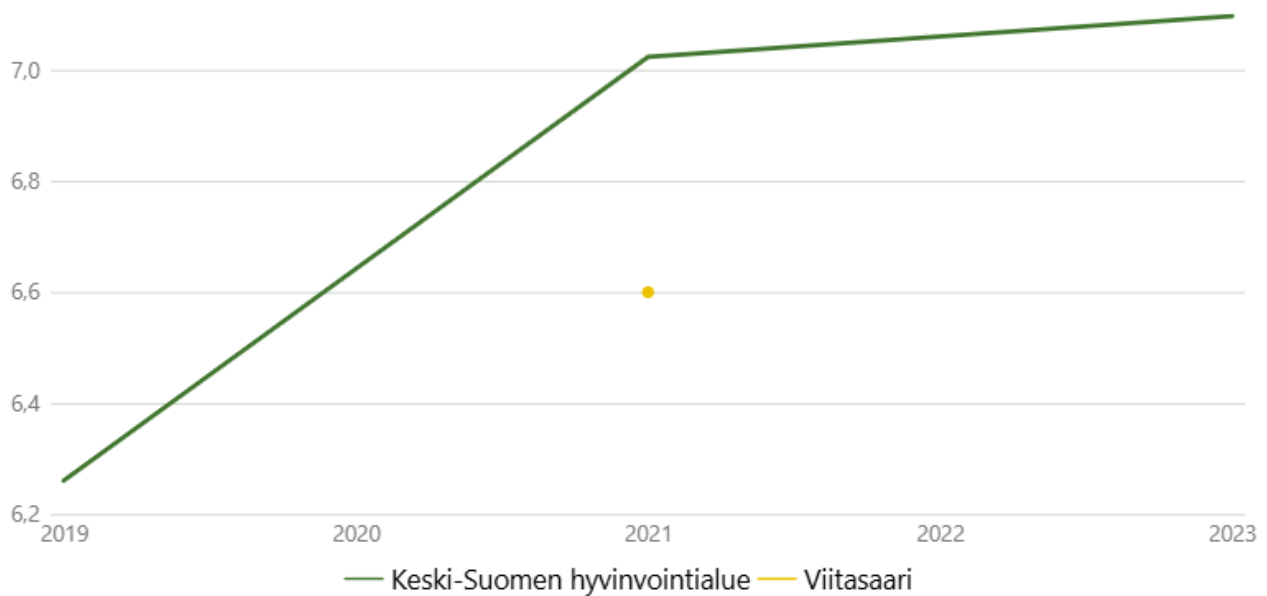
Lähde
Kouluterveyskysely, THL

Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
11,60

Yksikkö
%

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, %
lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

Lähde	Tiedon ajankohta:	Uusin arvo (Oma kunta)	Yksikkö
Kouluterveyskysely, THL	2021	6,60	%

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen potilaiden indikaattori ilmaisee vuoden aikana päädiagnoosilla vammat, myrkytykset ja eräät muut ulkoisten syiden seuraukset sairaalahoidossa olleiden potilaiden osuuden kymmentä tuhatta asukasta kohti. Sairaalahoito sisältää sekä julkisen sektorin että yksityisen sektorin järjestämän sairaalahoidon.

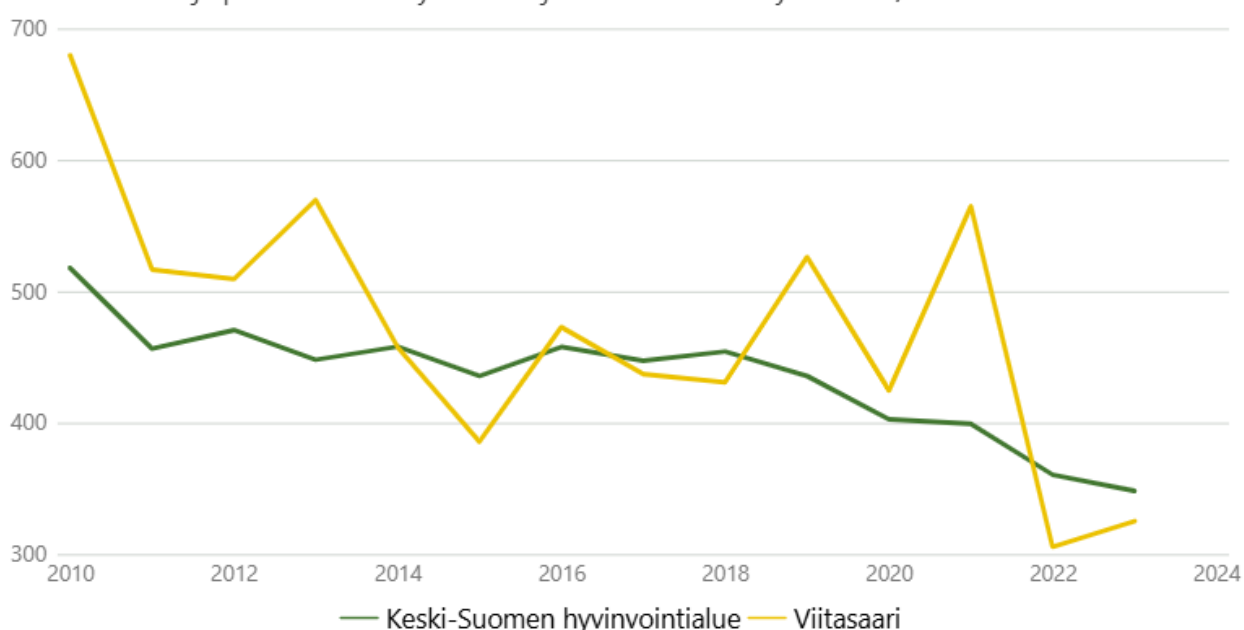
Viitasaarella päästiin alle 150:n vuonna 2022, mutta luku on sittemmin lähtenyt nousuun. Viitasaaren arvo on Keski-Suomen arvon yläpuolella.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvä indikaattori ilmaisee vuoden aikana kaatumisen tai putoamisen vuoksi sairaalahoitoa saaneiden 65-vuotta täyttäneiden potilaiden hoitajaksojen lukumäärän kymmentä tuhatta vastaavan ikäistä asukasta kohti. Sairaalahoito sisältää sekä julkisen sektorin että yksityisen sektorin järjestämän sairaalahoidon.

Viitasaaren arvo putosi jyrkästi vuodesta 2021 vuoteen 2022, jonka jälkeen on ollut pientä nousua. Viitasaaren arvo on Keski-Suomen arvon tuntumassa

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä

Lähde
Sotkanet

Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
325,30

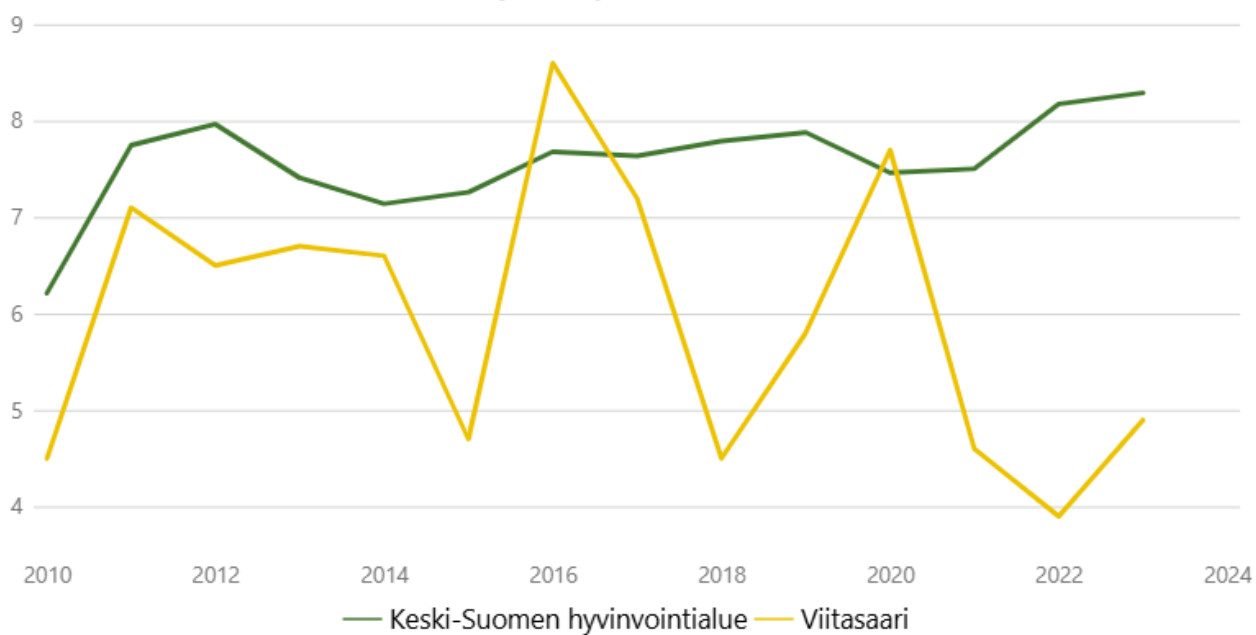
Yksikkö
lkm / 10 000 yli 65-v...

Poliisin tietoon tulleiden henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä Viitasaarella putosi vuoden 2021 jälkeen, mutta on kääntynyt sen jälkeen nousuun. Keski-Suomen arvo on kuitenkin korkeampi kuin Viitasaaren arvo.

Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten määrä nousi vuodesta 2021 vuoteen 2022, mutta on sen jälkeen kääntynyt laskuun. Omaisuusrikoksia kirjataan Viitasaarella enemmän kuin Keski-Suomessa keskimäärin.

Kyseessä ovat sellaiset henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset sekä omaisuusrikokset, joista on tehty rikosilmoitus, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko. Suurin osa rikoksista ei tule poliisin tietoon. Rikokset kirjataan tekopaikan mukaan.

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

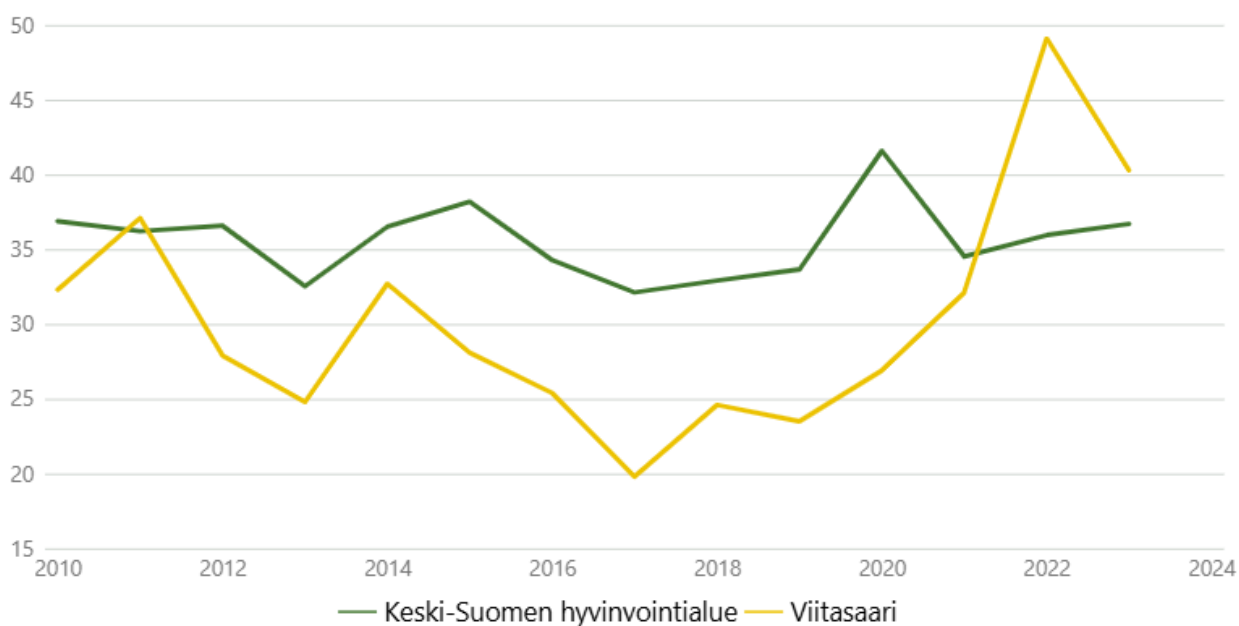
Lähde
Sotkanet

Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
4,90

Yksikkö
lkm / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

Lähde
Sotkanet

Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
40,30

Yksikkö
lkm / 1 000 asukasta

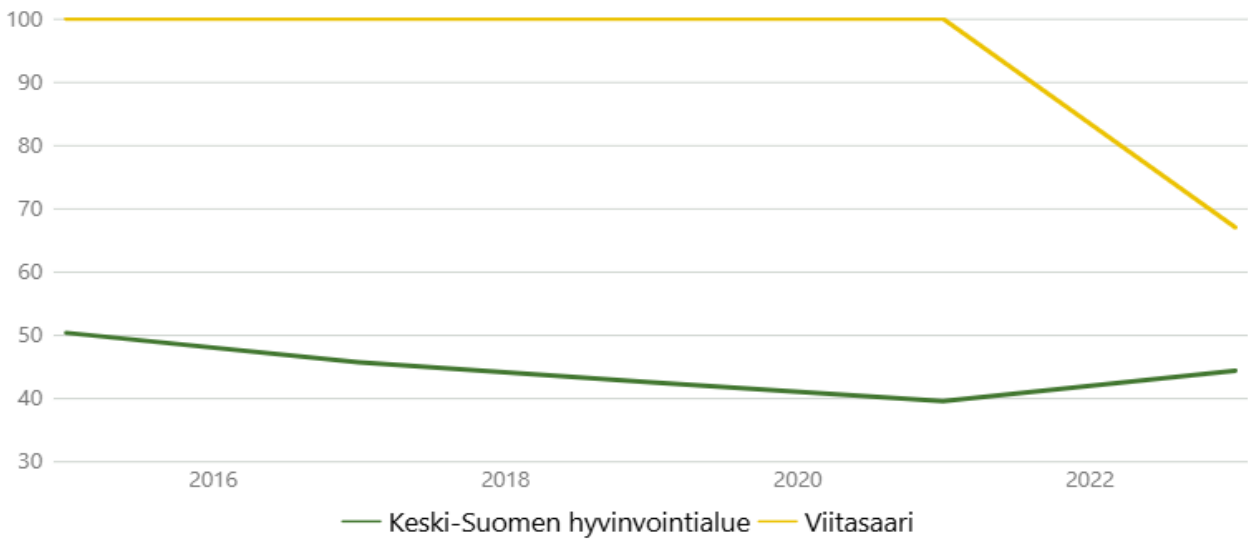
Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluiden ensimmäisen indikaattori ilmaisee **varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten osuuden**. Viitasaarella tammikuussa 2025 varhaiskasvatusikäisiä lapsia oli 220, joista esikoulussa on 43. Iältään 0–5-vuotiaita Viitasaarella on yhteensä 177, joista varhaiskasvatuksessa kirjoilla on 161 lasta. Viitasaarella siis 0–5-vuotiaista lapsista 91 % osallistuu varhaiskasvatukseen.

Ikä	Suomi	Ruotsi	Muut kielet	Yht.
0	0	0	1	1
1	28	0	6	34
2	37	0	2	39
3	29	0	0	29
4	43	0	1	44
5	29	0	1	30
6	43	0	0	43
Yhteensä	209	0	11	220

Laajan terveystarkastuksen indikaattori ilmaisee niiden peruskoulujen prosenttiosuuden hyvinvointialueella, joiden terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Viitasaarella opettajan arvio on sisältynyt 100 % laajaan terveystarkastukseen vuoteen 2021 asti, mutta sen jälkeen luku on laskenut. Viitasaarella arvio kuitenkin sisältyy laajaan terveystarkastukseen Keski-Suomena yleisemmin.

Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa, % kouluista

Lähde
Sotkanet

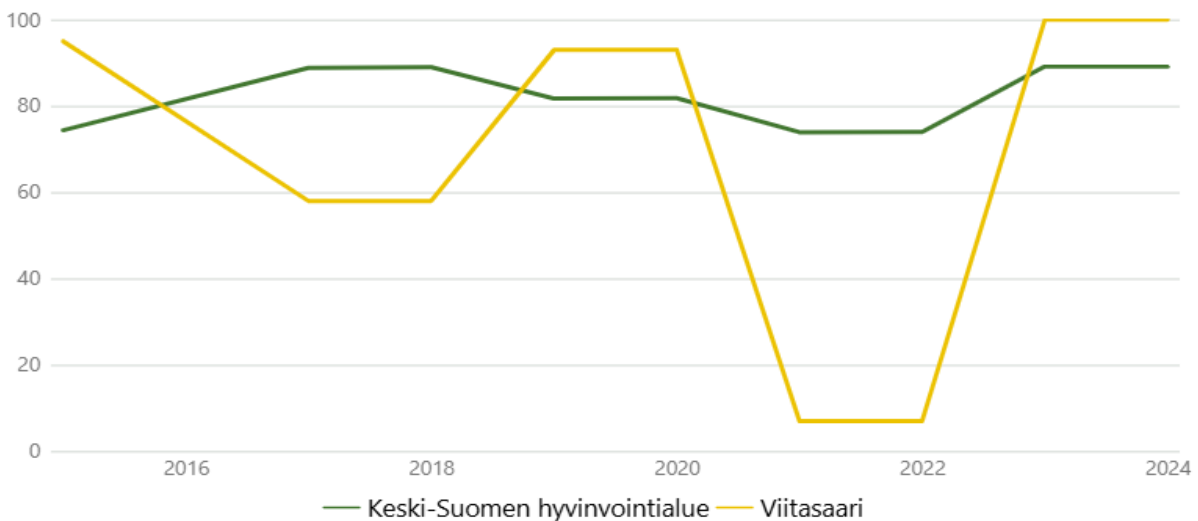
Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
67,00

Yksikkö
%

Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden ja kouluyhteisöjen hyvinvoinnin edistämisen tarkastus -indikaattori ilmaisee pistemäärän, joissa tarkastus on tehty kolmen vuoden välein. Tarkistus todennetaan tarkistusraporteilla. Viitasaarella on tällä valtuustokaudella päästy 100 %:iin tarkistuksissa.

Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

Lähde
Sotkanet

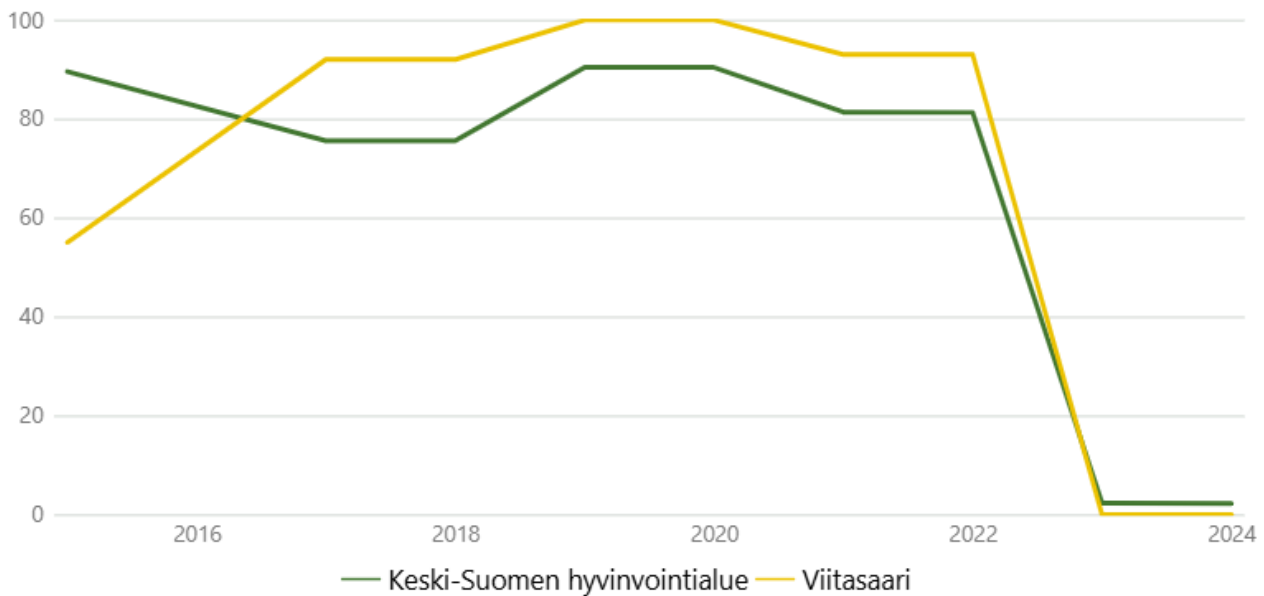
Tiedon ajankohta:
2024

Uusin arvo (Oma kunta)
100,00

Yksikkö
%

Kouluruokasuositusten toteutumista todetaan indikaattorilla, joka ilmaisee kunnan koulut, joissa noudatetaan kouluruokasuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä. Vuoden 2022 jälkeen Viitasaaren arvo on laskenut, vaikka suositukset ovatkin edelleen käytössä.

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Lähde
Sotkanet

Tiedon ajankohta:
2024

Uusin arvo (Oma kunta)
0,00

Yksikkö
%

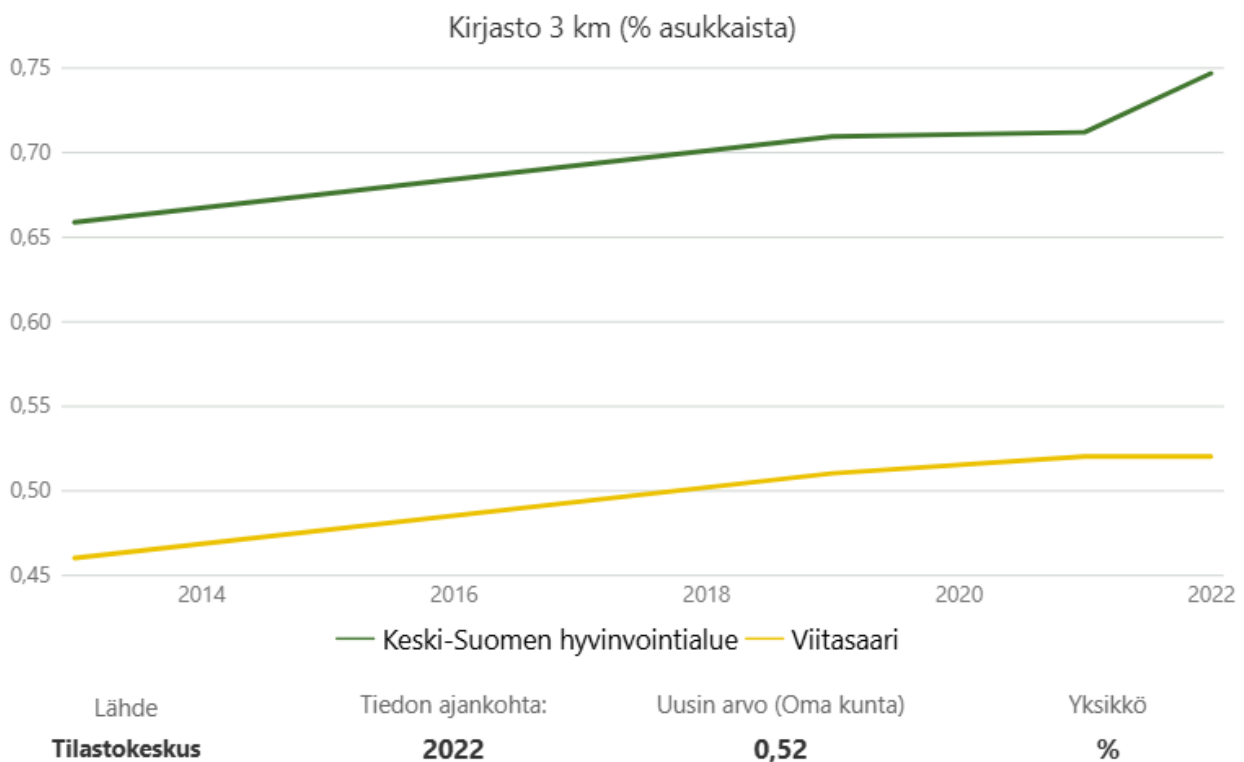
Vapaata sivistystyötä tarjoavat kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, opintokeskukset ja liikunnan koulukeskukset. Indikaattori ilmaisee vapaan sivistystyön tutkintoon johtamattomat opetustunnit. Viitasaarella opetustuntien lukumäärä kuluneella valtuustokaudella.

Vuosi	Pidetyt opetustunnit	Huomioita
2021	4232	Koronan vaikutus tuntien määrässä näkyy
2022	4724	
2023	4828	
2024	4707	

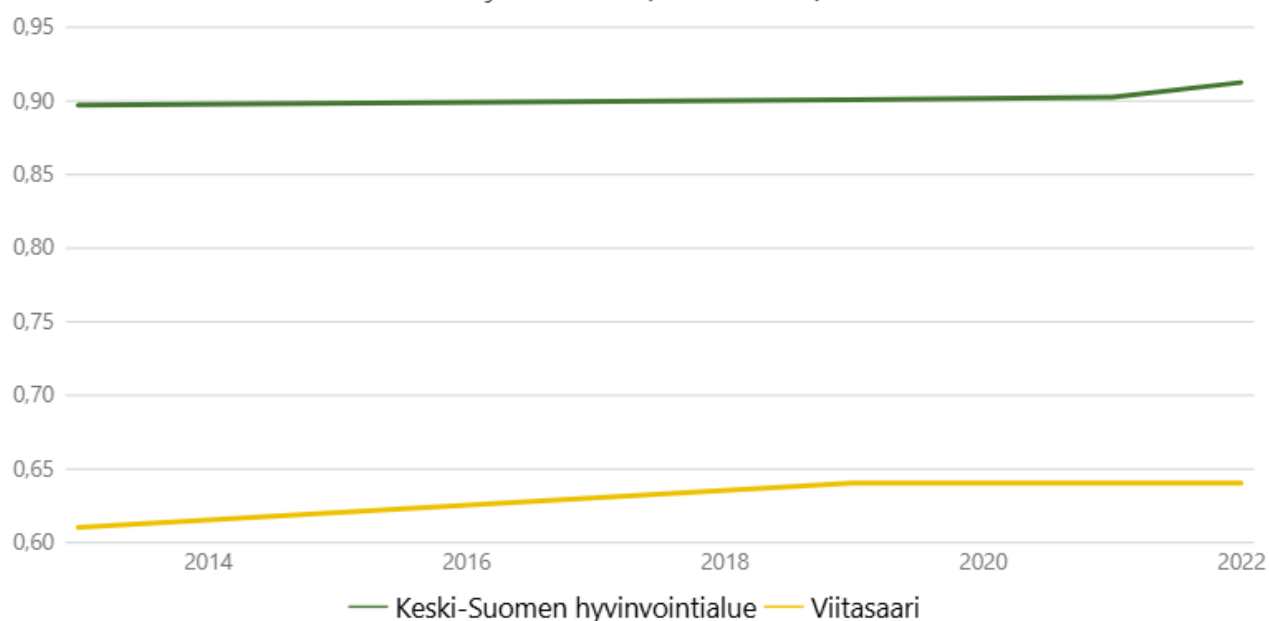
Taulukko 6. Kansalaisopiston tuntimäärät 2021–2024

Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalveluiden saavutettavuusindikaattorit ilmaisevat prosenttiosuuden kunnan asukkaista, joilla kirjasto, päätoimisesti hoidettu museo ja päätoimisesti hoidettu teatteri ovat tietyn matkan päässä kotoa. Kulttuuripalveluiden käyttäminen lisää tutkitusti terveyttä ja hyvinvointia. Kirjastot ovat maksuttomia ja kaikille avoimina tiloina myös tärkeitä tiedonvälityskanavia ja asukkaiden osallisuutta lisääviä kohtaamispaikkoja.

Kirjasto 10 km (% asukkaista)

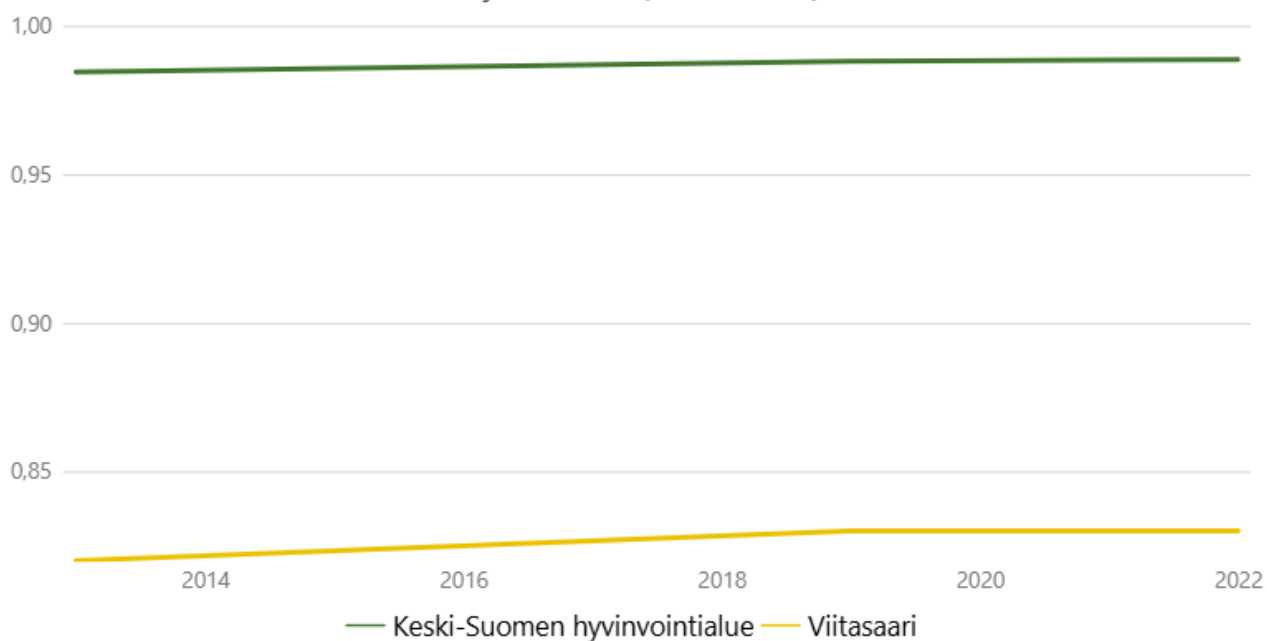
Lähde
Tilastokeskus

Tiedon ajankohta:
2022

Uusin arvo (Oma kunta)
0,64

Yksikkö
%

Kirjasto 20 km (% asukkaista)

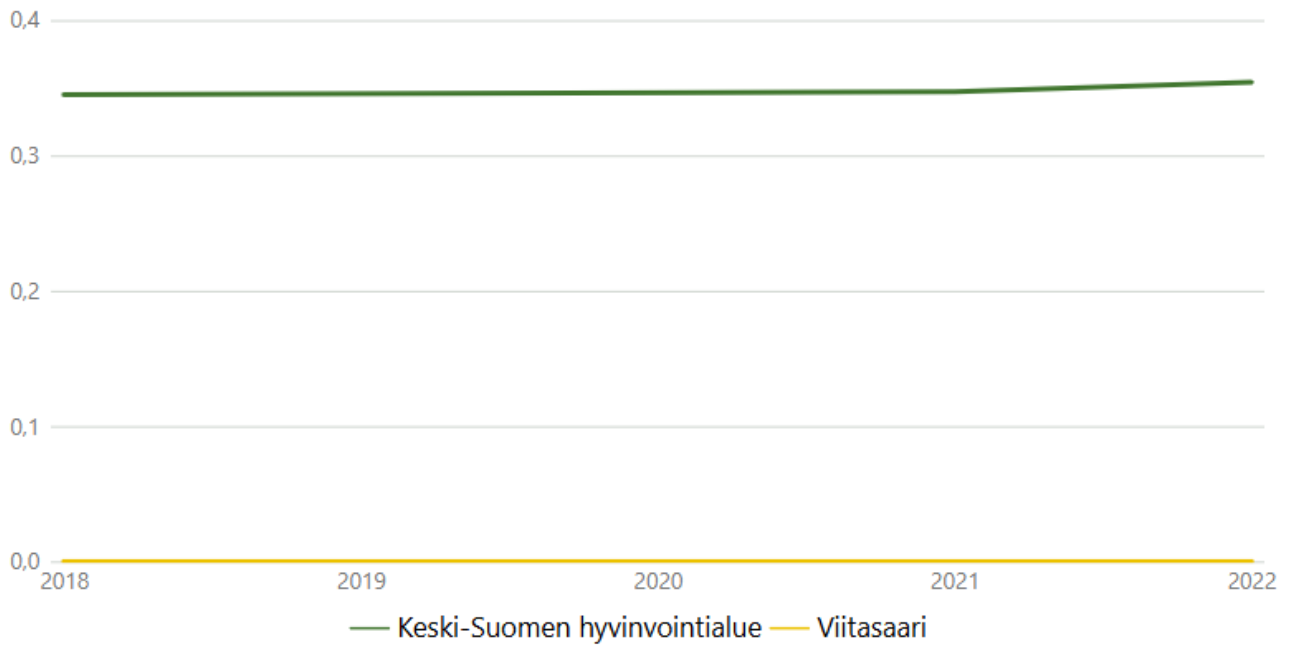
Lähde
Tilastokeskus

Tiedon ajankohta:
2022

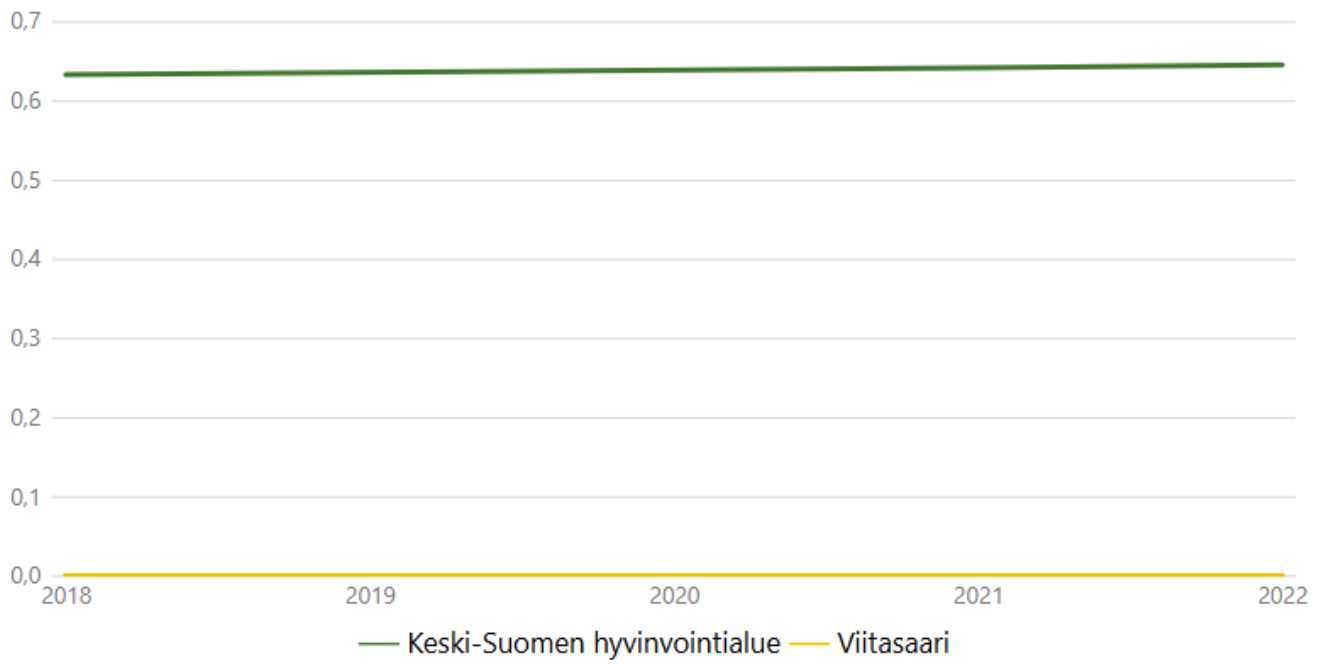
Uusin arvo (Oma kunta)
0,83

Yksikkö
%

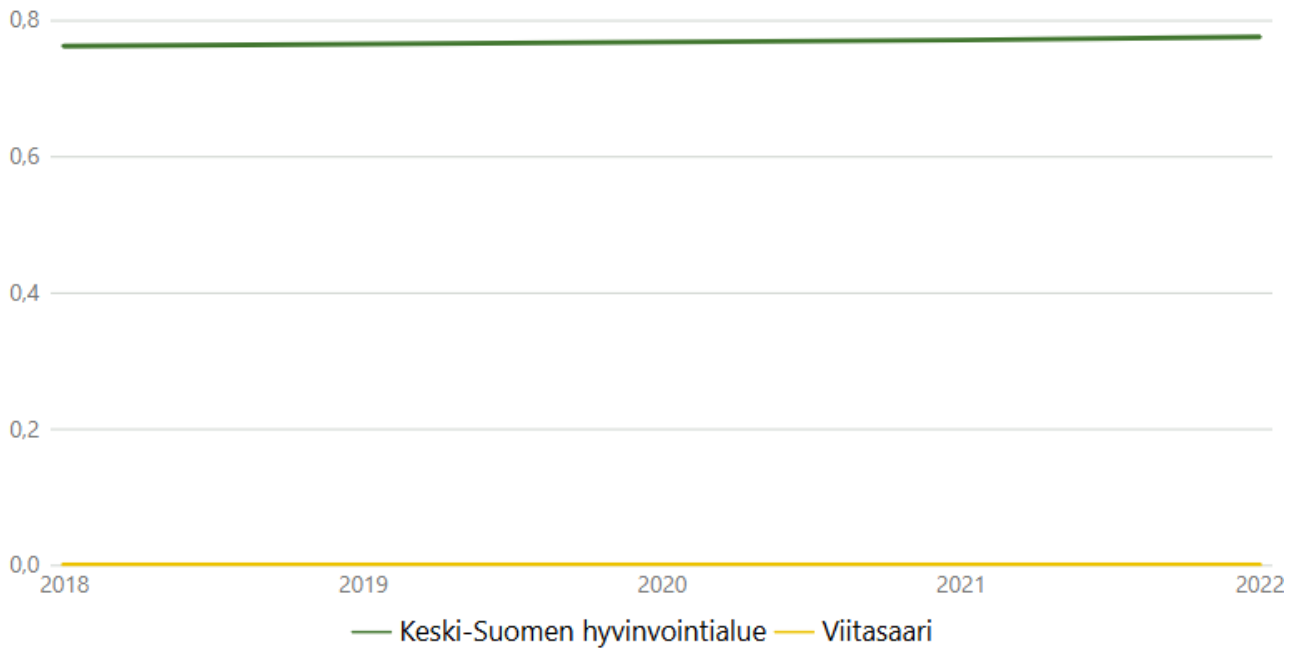
Museo 3 km (% asukkaista)

Museo 10 km (% asukkaista)

Museo 20 km (% asukkaista)

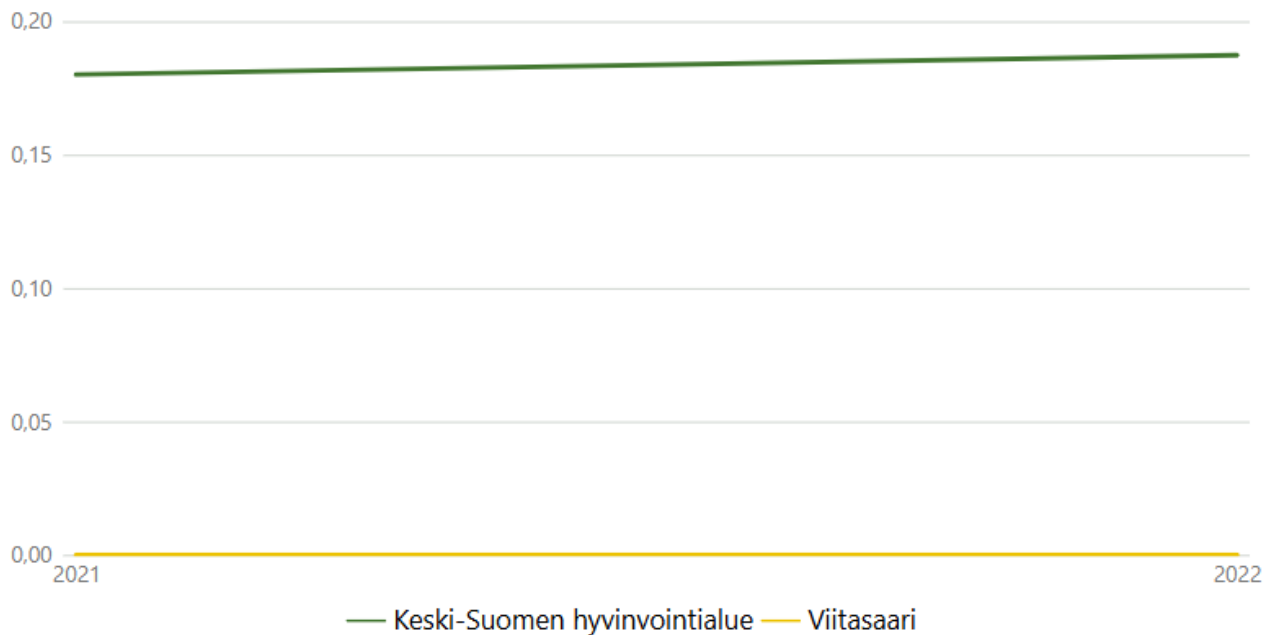
Lähde
Tilastokeskus

Tiedon ajankohta:
2022

Uusin arvo (Oma kunta)
0,00

Yksikkö
%

Teatteri 3 km (% asukkaista)

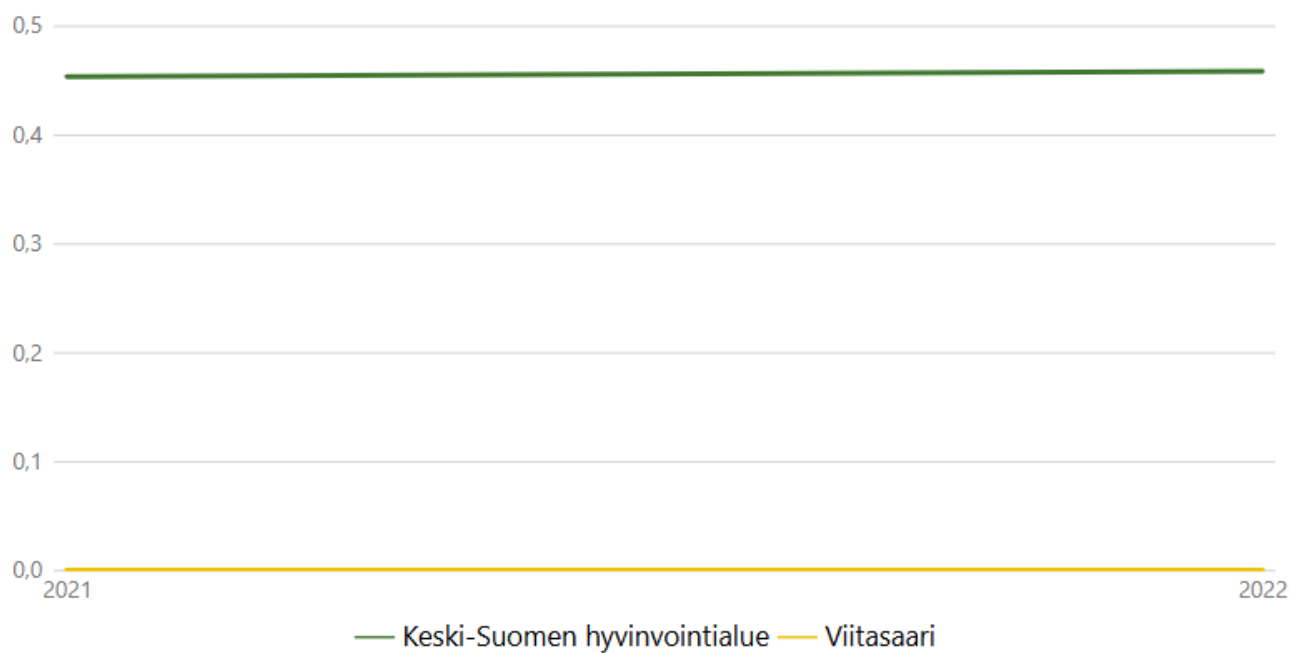
Lähde
Tilastokeskus

Tiedon ajankohta:
2022

Uusin arvo (Oma kunta)
0,00

Yksikkö
%

Teatteri 10 km (% asukkaista)

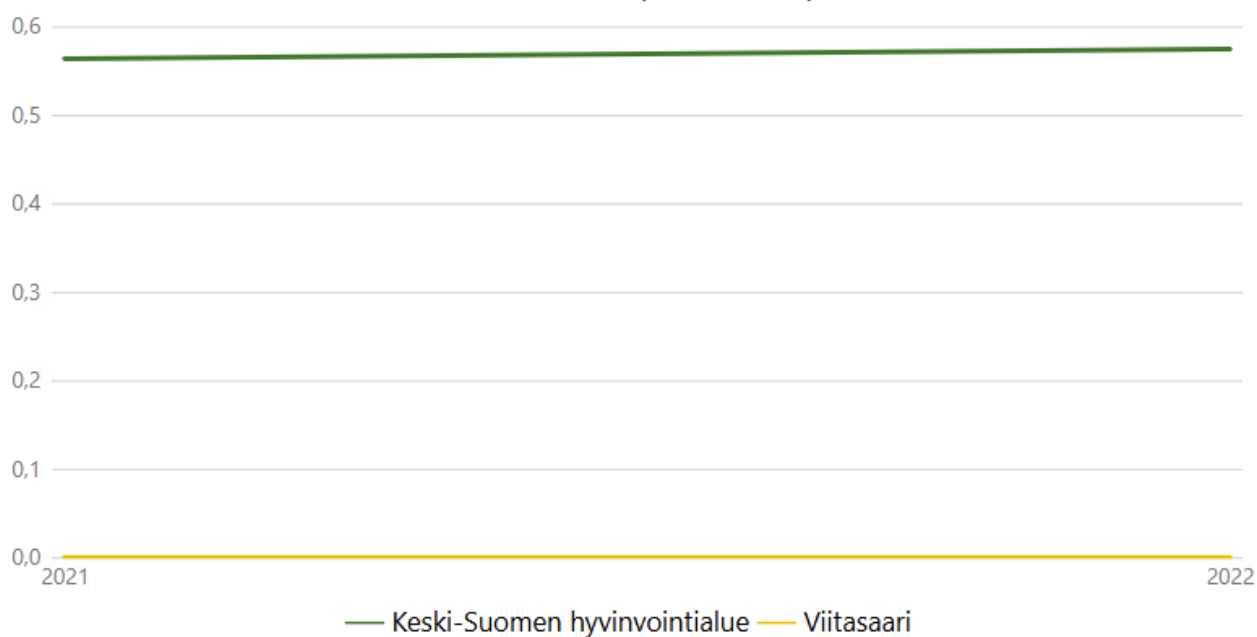
Lähde
Tilastokeskus

Tiedon ajankohta:
2022

Uusin arvo (Oma kunta)
0,00

Yksikkö
%

Teatteri 20 km (% asukkaista)

Lähde
Tilastokeskus

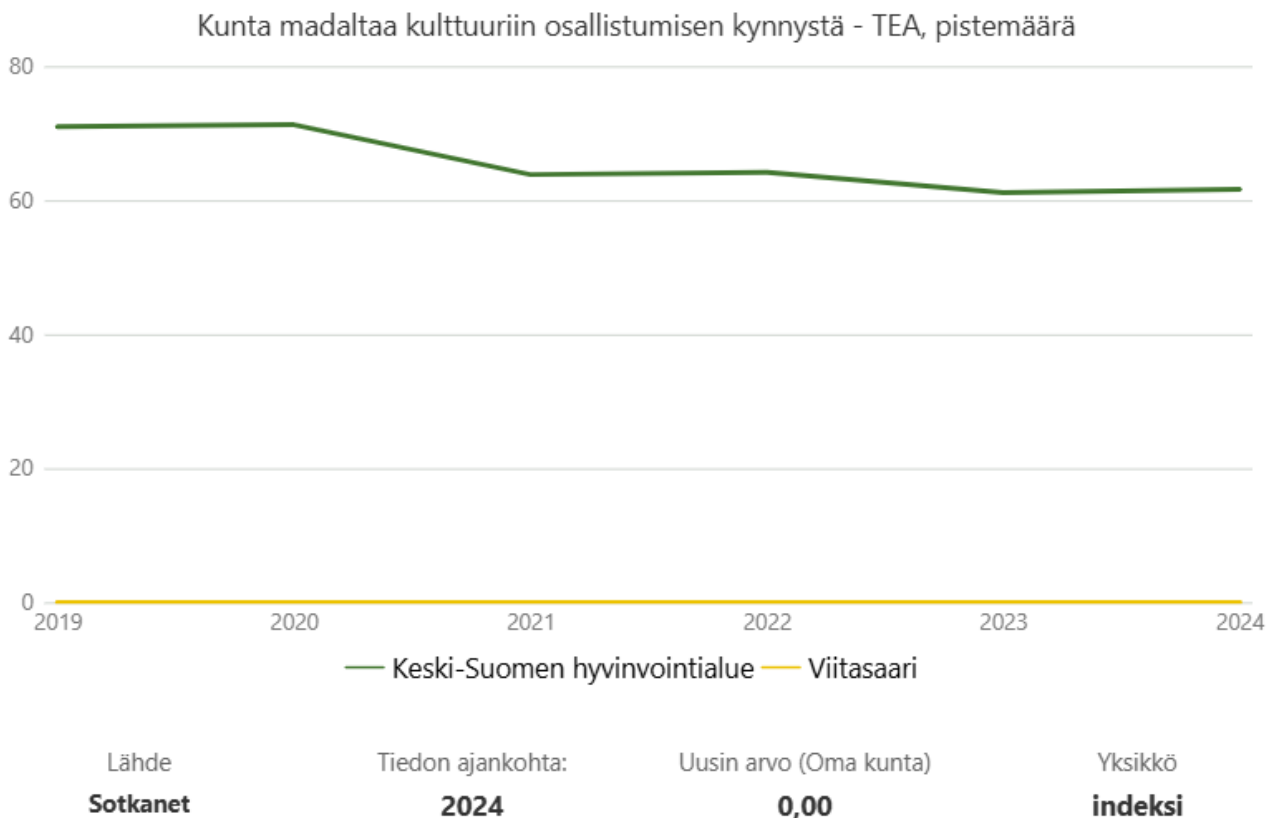
Tiedon ajankohta:
2022

Uusin arvo (Oma kunta)
0,00

Yksikkö
%

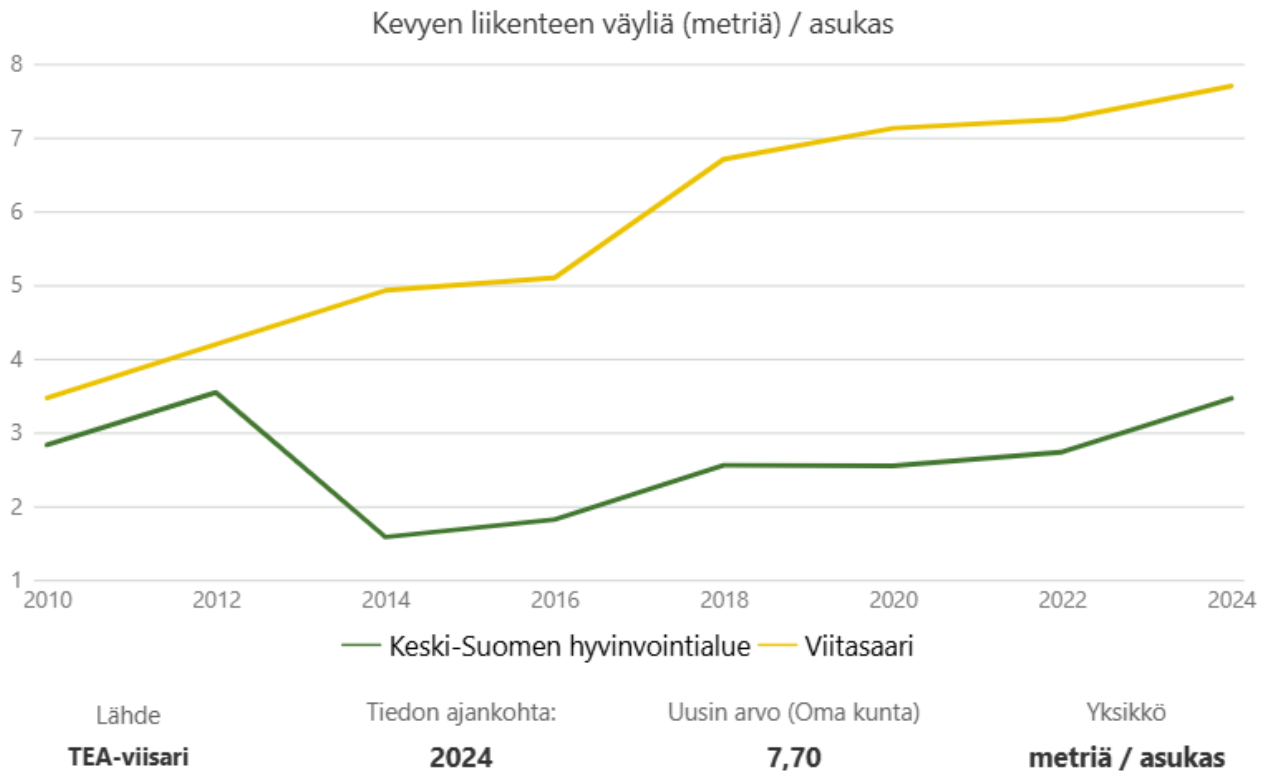
Kulttuuripalveluiden saavutettavuuteen liittyy myös indikaattori, joka ilmaisee, onko kunnassa pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kunnassa järjestettävää kulttuuriluotsi- tai kulttuurikaveritoimintaa tai muuta vastaavaa vapaaehtoistoimintaa, jolla madalletaan kulttuuriin osallistumisen kynnystä. Kulttuuriosallistumista estää usein kokemuksen ja tottumuksen puute käydä kulttuuritilaisuuksissa, epävarmuus kulttuuritarjonnasta ja sen sisällöstä, yksinäisyys ja seuran puute sekä fyysiset esteet.

Viitasaarella ei ole pysyvää käytäntöä, kuten kulttuuriluotsi- tai kulttuurikaveritoimintaa.

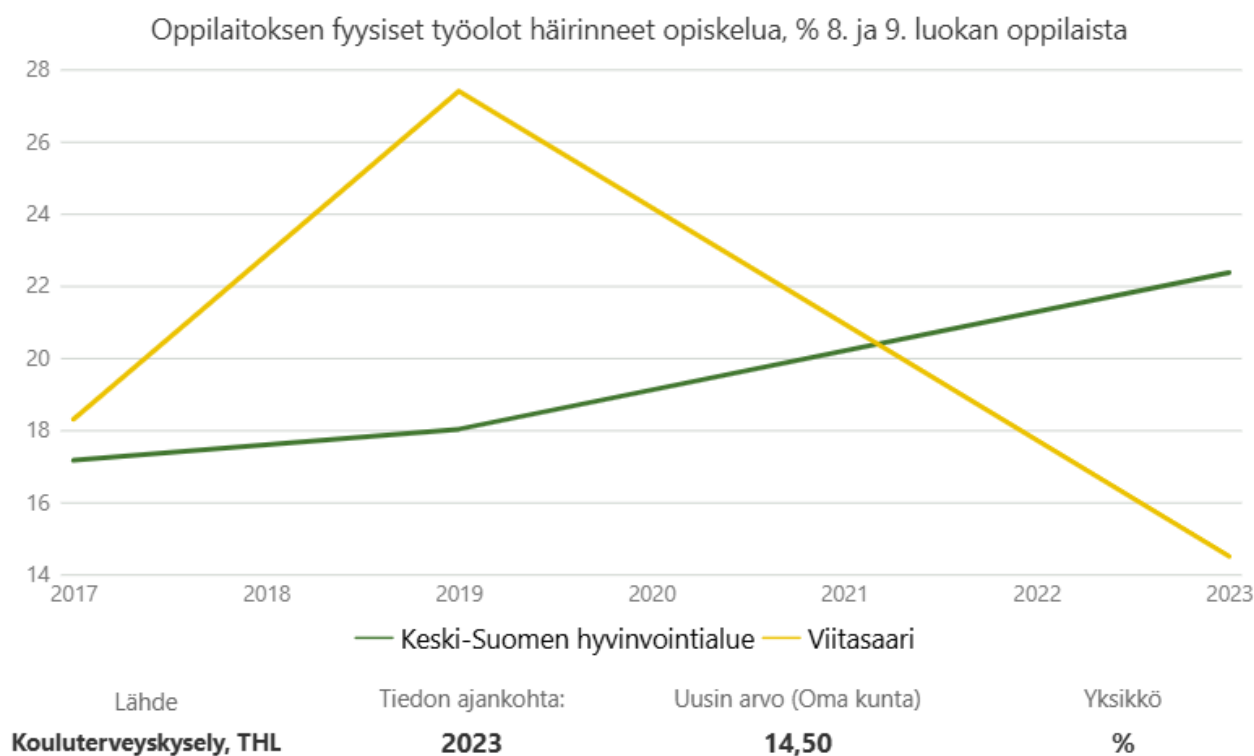
Elinympäristö- ja asumisen palvelut

Kevyen liikenteen verkoston kunto ja laajuus kannustavat arkiliikuntaan. **Indikaattori kevyen liikenteen väylistä** (metri / asukas) on Viitasaaren osalta noussut kuluneella valtuustokaudella ja on selvästi Keski-Suomen arvon yläpuolella.

Koulut ovat monissa kunnissa tärkein kunnan ylläpitämä rakennus, joka voi aiheuttaa terveyshaittaa. **Indikaattori ilmaisee niiden nuorten osuuden prosentteina**, jotka kokevat, että oppilaitoksen fyysiset työolot ovat häirinneet opiskelua. Näitä häiriötekijöitä ovat liika kuumuus, kylmyys, tunkkaisuus, epämiellyttävä haju, ahtaus, melu, kirkkaus tai hämärä.

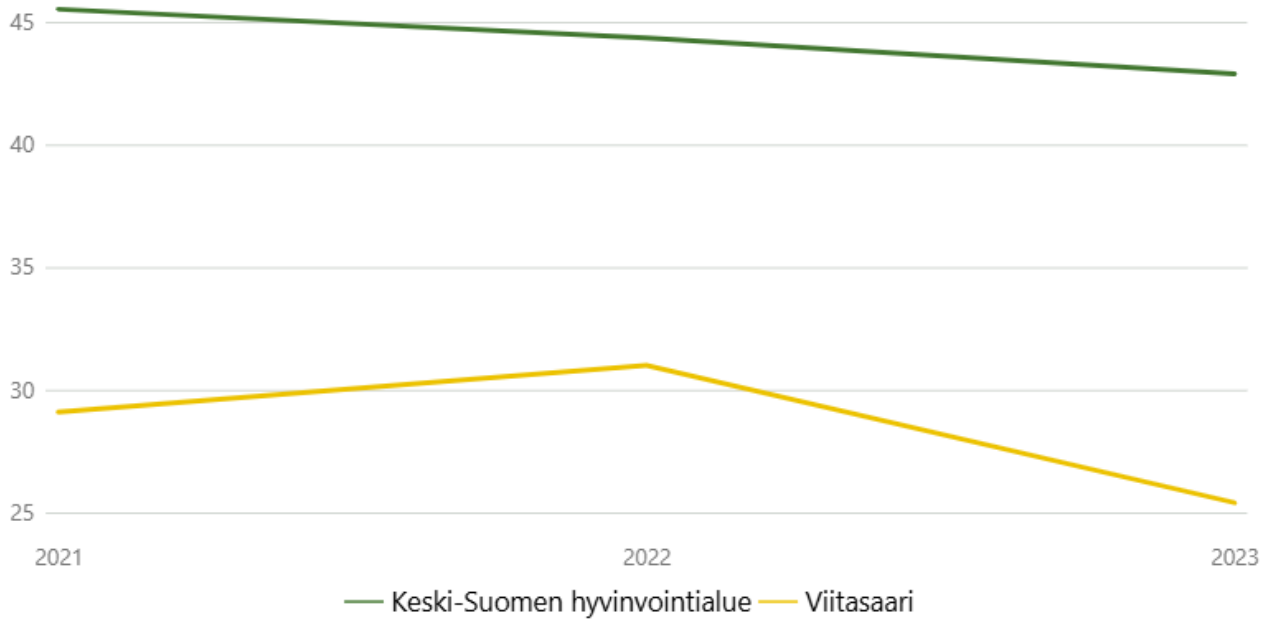
Viitasaarella nuorten kokemus häiritsevistä työoloista on laskenut koko valtuustokauden ajan ja on Keski-Suomen arvon alapuolella.

Seuraavat indikaattorit kuvaavat asukkaiden kodin etäisyyksiä tietyistä palveluista.

Enintään 500 metrin etäisyydellä päivittäistavarakaupasta asuvat, % 75-vuotta täyttäneistä

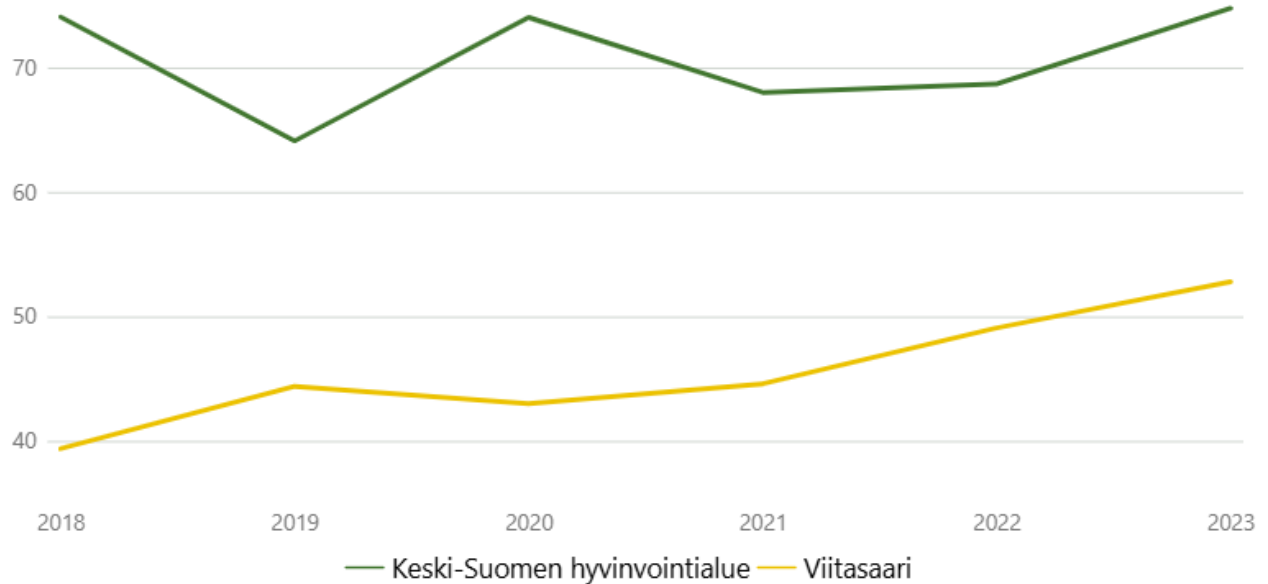
Lähde
Liiteri

Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
25,40

Yksikkö
%

Enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikenteen pysäkeistä asuvat, % väestöstä

Lähde
Liiteri

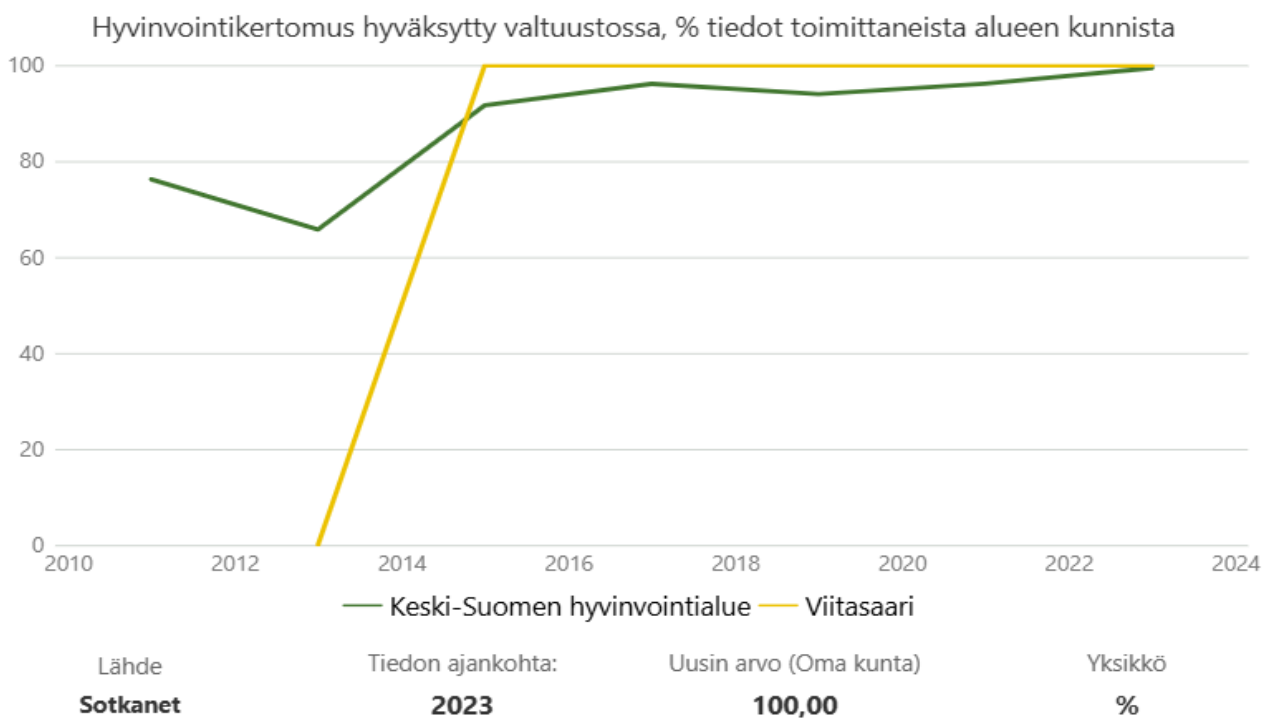
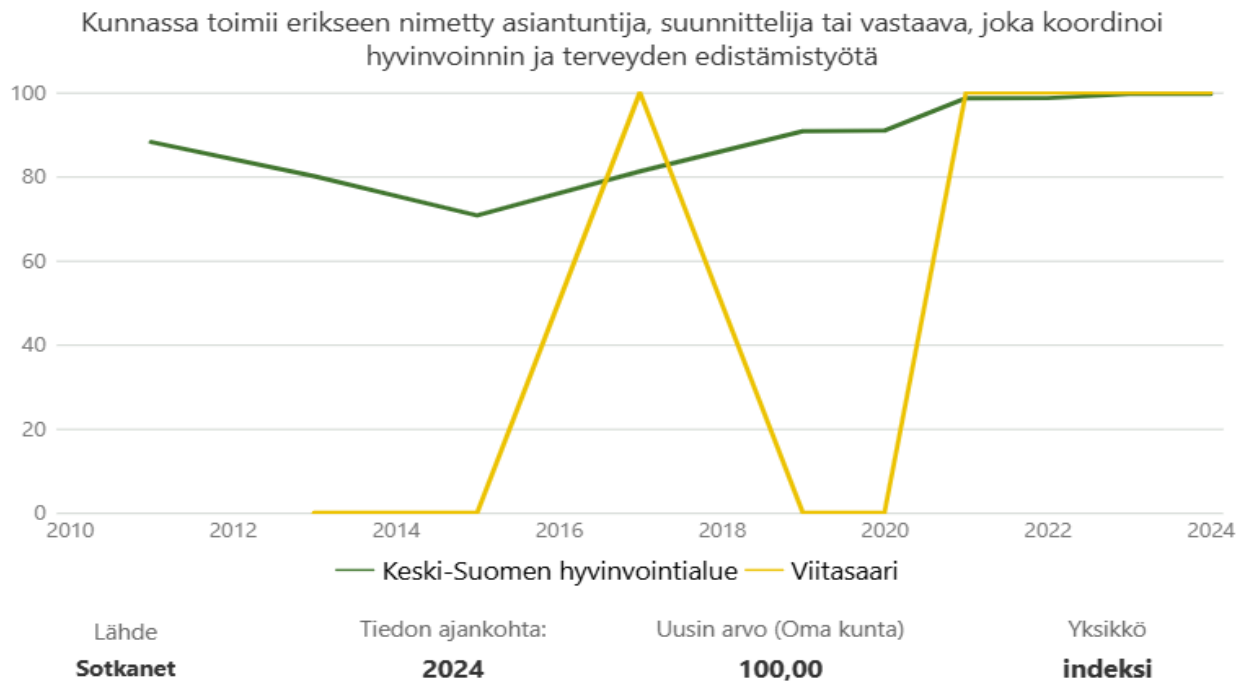
Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
52,80

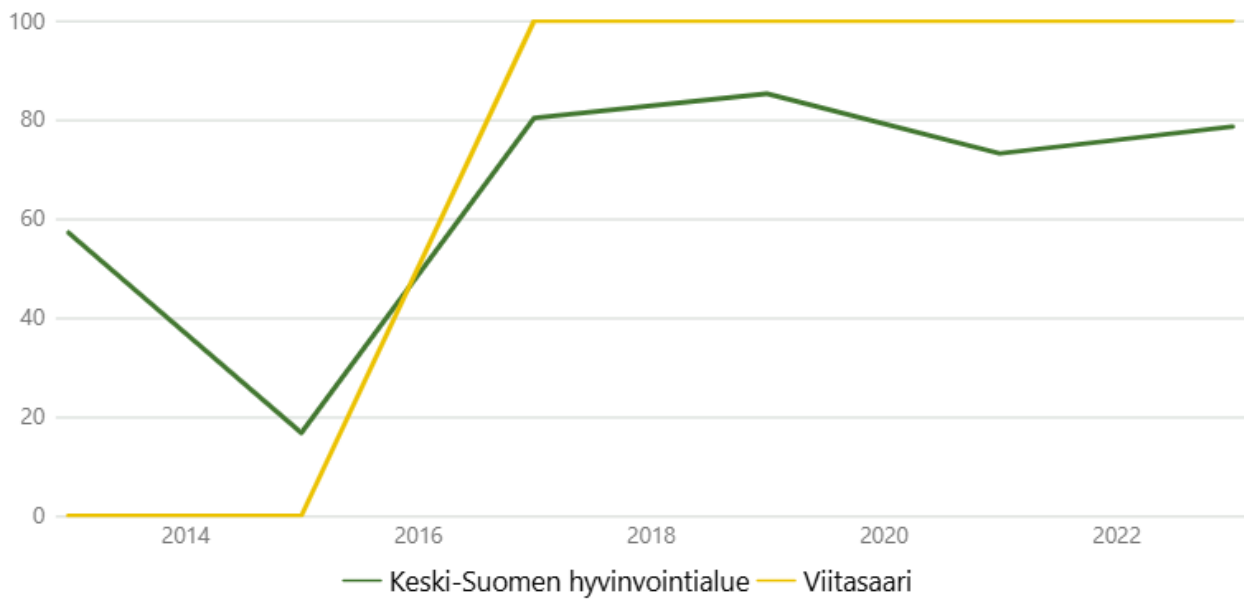
Yksikkö
%

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

Seuraavat indikaattorit ilmaiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakennetta kunnassa.

Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointi valtuustolle, % tiedot toimittaneista alueen kunnista

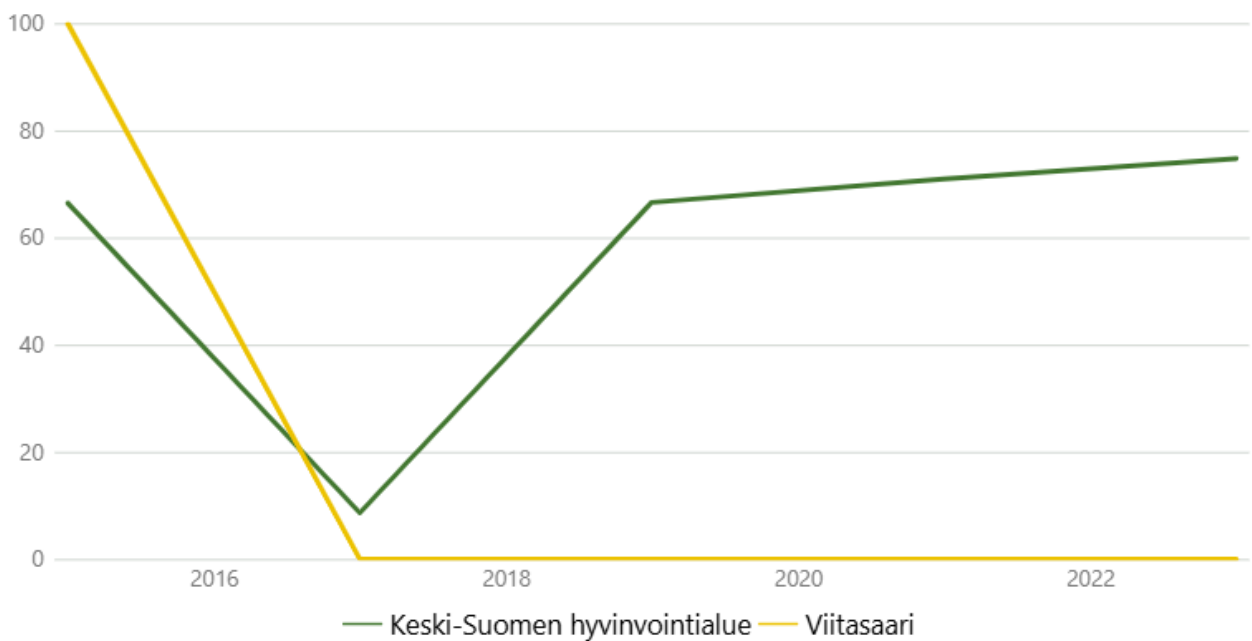
Lähde
Sotkanet

Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
100,00

Yksikkö
%

Ennakoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa, %

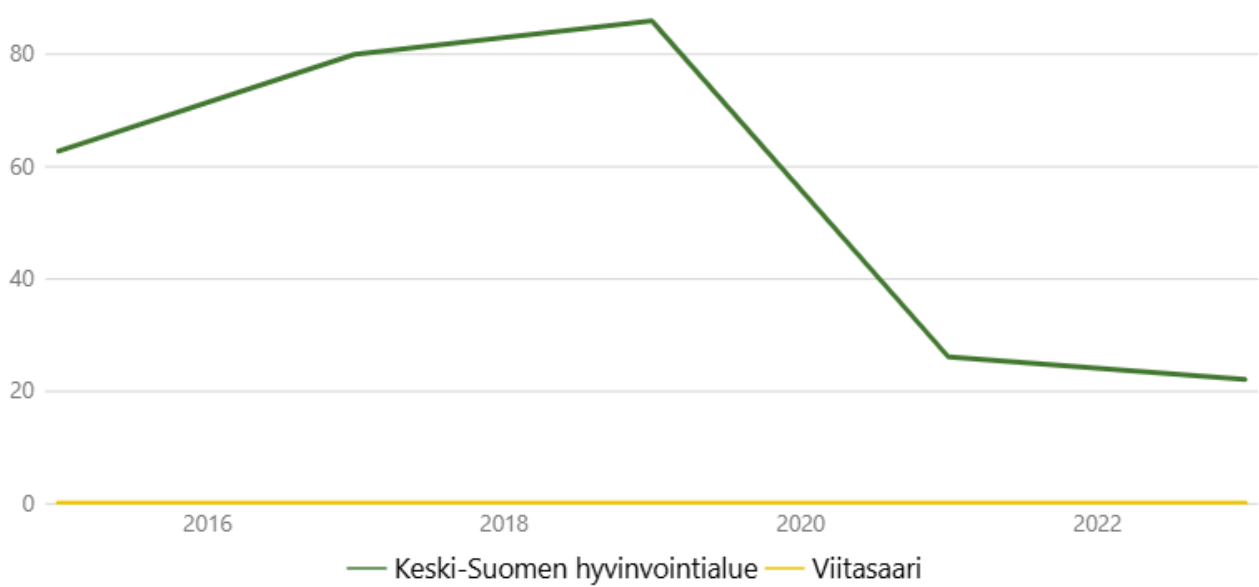
Lähde
Sotkanet

Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
0,00

Yksikkö
%

Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, %

Lähde
Sotkanet

Tiedon ajankohta:
2023

Uusin arvo (Oma kunta)
0,00

Yksikkö
%

Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

YHTEENVETO

Vuosien 2021–2025 hyvinvointisuunnitelma tehtiin aikana, jolloin Viitasaari ja Pihtipudas toimivat Wiitaunionin kuntapariyhteistyössä, sosiaali- ja terveyspalvelut kuuluivat vielä kaupungin palveluihin ja koronapandemia oli ajankohtainen. Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa keväällä 2023 ja Wiitaunioni purkautui vuoden 2023 lopussa. Hyvinvointisuunnitelma on alun perin tehty yhteiseksi Viitasaaren kaupungille ja Pihtiputaan kunnalle, mutta se päivitettiin syksyllä 2024 vastaamaan Viitasaaren hyvinvointityötä.

Kuluneen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelma on ollut todella laaja. Se on sisältänyt yhteensä 83 tavoitetta ja 120 toimenpidettä. Tulevassa kaupungin hyvinvointisuunnitelma laatiminen samaan linjaan hyvinvointialueen suunnitelman kanssa ohjaa hyvinvointityötä samaan suuntaan ja helpottaa yhteistyötä.

Hyvinvointisuunnitelmaan kirjatusta toimenpiteistä toteutui kuluneen valtuustokauden aikana täysin 59, osin 11 ja toteutumattomia 13.

Hyvinvointisuunnitelma 2021–2025 ja sen toteutuminen

Johtoryhmän asettamat hyvinvointityön painopisteet alatavoitteineen olivat

1. Lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Terveyttä edistävien elämäntapojen vahvistuminen
 - ylipainon ennaltaehkäisy
 - liikunnan lisääntyminen
 - päihteettömyyden vahvistuminen
 - ravitsemus- ja ruokailusuositusten toteutuminen
- Mielenterveysongelmien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy
- Vanhemmuuden vahvistuminen
- Osallisuuden edistäminen

2. Työikäisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Terveyttä edistävien elämäntapojen vahvistuminen

- ylipainon ennaltaehkäisy
 - liikunnan lisääntyminen
 - päihteettömyyden vahvistuminen
 - ravitsemus- ja ruokailusuositusten toteutuminen
- Mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy
 - Kuntalaisten oman vastuun vahvistuminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä
 - Osallisuuden edistäminen

3. Ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Terveyttä edistävien elämäntapojen vahvistuminen
 - ylipainon sekä aliravitsemuksen ennaltaehkäisy
 - toimintakyvyn ylläpito / lisääminen liikunnan avulla
 - päihteettömyyden vahvistuminen
 - ravitsemus- ja ruokailusuositusten toteutuminen
- Yksinäisyyden lieventäminen
- Syrjäytymisen ennaltaehkäisy
- Osallisuuden edistäminen

4. Aktiivinen toiminta kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi HYTE-kertoimeen perustuvan valtionosuuden lisäosan mukaisesti

Seuraavassa taulukossa on kirjattu kuluneen valtuustokauden hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet ja tehdyt toimenpiteet.

Huom! Kansalaisopiston kohdalla netto-opiskelija tarkoittaa yksittäistä opiskelijaa tai kuntalaista.

Terveyttä edistävien elämäntapojen vahvistaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Tehdyt toimenpiteet	Arviointimittarit
Liikunnan lisääminen	Alle kouluikäiset: Henkilöstön liikuntaosaamisen lisääminen: KesLin koulutukset.	Toteutunut. KesLin liikuntakoulutukset, osallistujamäärä n. 10	Osallistujamäärät
	Alle kouluikäiset: Yksiköiden vuosisuunnitelmat ja henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnit	Toteutuneet 100 %. Toteutettu jokaisessa ryhmässä varhaiskasvatussuunnitelman	Varhaiskasvatussuunnitelmien sisällöt. Toteutuneet vasu-keskustelut huoltajien

	elmat. Varhaiskasvatuksen liikuntasuositukset	mukaisesti.	kanssa.
	Lapset ja nuoret: Lasten ja nuorten soveltavan liikunnan ryhmät kouluilla.	Toteutunut. Kaksi koululaisten soveltavan liikunnan kurssia vuosittain (Satakieli ja Pysäkki)	Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolille oleville lapsille ja nuorille (HYTE-kerroin indikaattori 5327: Kohdennetut liikkumisryhmät lapsille ja nuorille).
	Lapset ja nuoret: Lasten ja nuorten liikunnan kehittäminen yhteistyössä KesLin kanssa: varhaiskasvatus, koulut, Viitasaaren viesti, Viitasaaren liikuntapalvelut, kuntalaiset.	Toteutunut. Lasten ja nuorten liikunnan ohjaajien koulutus KesLin kanssa, seuratoiminnan koordinaatio, varhaiskasvatuksess a toteutetaan varhais- kasvatussuunitel- man mukaisesti. Peruskouluissa mm. välituntiliikuntaa sekä liikuntatapahtumiin osallistumista. Indikaattorit s. 93- 94	Nuorten liikunta- aktiivisuuden seuranta säännöllisesti (HYTE- kerroin indikaattori 5323: Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi). Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolille oleville lapsille ja nuorille (HYTE-kerroin indikaattori 5327: Kohdennetut liikkumisryhmät lapsille ja nuorille). Kouluterveyskysely: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat. Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista (HYTE- kerroin indikaattori 3906)

	Lapset ja nuoret: Liikuntaneuvontaa/ohjausta lapsille (esim. Iltapäiväkerhon muodossa)	Toteutunut. Harrastamisen Suomen malli toteutunut. Move-hankkeen kautta hankekoordinaattori lv 24–25. Tätä kautta PT-toiminta ja kohdennetut tukitoimet vähän liikkuville lapsille.	Osallistuvien lasten määrä.
	Lapset ja nuoret: Välituntileikittäjätoiminnan elvyttäminen mm. liikuntavälitunnit (osallisuus): Viitasaaren peruskoulut.	Toteutunut. Välkkäritoiminta toimii Haapaniemen koululla arjessa. Alaluokilla kaksi 25 min. välituntia. Indikaattori s. 93	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit (HYTE-kerroin indikaattori 5316: Liikuntavälitunnit).
	Lapset ja nuoret: Liikunnan superkesä, ilmainen liikuntakerho alakouluikäisille Viitasaarella (osallisuus)	Toteutunut. Liikunnan superkesä toteutettu suunnitellusti. Keskimäärin 15 osallistujaa / kesä.	Osallistujien määrä
	Lapset ja nuoret: Harrastamisen Suomi-malli: Vuositainen rahoituksen haku kerhojen toteuttamiseksi. Oppilaille suunnatut koulukohtaiset kyselyt harrastustoiveiden kartoittamiseksi (osallisuuden	Toteutettu. Kerhoihin osallistui (keskimäärin) 2022–2023: 12 2023–2024: 12 2024–2025: 15 oppilasta / kerho.	Toteutuneet liikuntaan ja ravitsemukseen liittyvät kerhot. Toimintaan osallistuneet oppilaat.

	lisääminen).		
	Nuoret aikuiset: Nuorten työpaja VTS: kansalaisopiston organisoima liikuntaryhmä ← kansalaisopisto järjestää, työpaja kustantaa	Toteutunut osin. Nuorten työpajan liikunnan ohjausta toteutettu vuosina 2021–2022. Toiminta ei jatkunut.	Toiminnan jatkuvuus. Oman salikortin hankkiminen.
	Nuoret aikuiset: Kansalaisopiston kuntosali- ja jumpparyhmät: Pyritään pitämään kurssitarjonnassa. Yhteistyö liikunnanopettajien kanssa. Kurssitoivekyselyt kuntalaisilta (osallisuus).	Toteutunut. Mm. lv.2023–2024 ja syksyllä 2024 tarjottu: Nuorten kuntosalicircuit, Lasten ja nuorten pallolu, Nuorten tanssi ja Nuorten voimaharjoittelu- kurssia yläkoululaisille ja toisen asteen opiskelijoille → peruuntuivat, koska ei riittävästi ilmoittautuneita. Haasteita ollut saada riittävä osallistujamäärä	Oman salikortin hankkiminen
	Nuoret aikuiset: Kutsuntaikäisten elintapaohjaus (terveystarkastajat, liikuntaneuvonta, pop- piste tiedottamiseen terveys tarkastusten yhteyteen) ← Hyvien toimintamallien selvittäminen muista kunnista.	Ei toteutunut. Ei toimenpiteitä liikuntapalveluiden taholta.	Kutsuntapudokkaiden määrän seuraaminen.
	Työikäiset: Liikuntaneuvonta ←	Toteutunut. Liikuntaneuvontaa	Liikunnan määrän lisääntyminen

	Liikuntaneuvonnan vakiinnuttaminen.	toteutettu osana Liikuntaneuvonnan kehittäminen Wiitaunionin kunnissa -hanketta. Painopiste työelämästä eläkkeelle siirtyvissä. Liikuntaneuvonnassa uusia asiakkaita vuosittain keskimäärin 38 henkilöä.	(alkukysely vs. loppukysely).
	Työikäiset: Työhyvinvointikoordinaattori, ohjaa asiakkaita tarvittaessa mm. liikuntaneuvontaan	Toteutunut osin. Työhyvinvointihanke vuonna 2022, jonka aikana mm. vahvistettiin resursseja, tiedonkulkua ja yhteisöllisyyttä. Vuoden 2023 hanke keskittyi tukemaan Wiitaunionin henkilöstöä ja johtoa organisaatiomuutoksessa. Koko henkilöstölle tarjottiin työpajoja, valmennuksia ja koulutuksia Hankkeeseen osallistui 82 henkilöä.	Asiakkaiden määrä
	Eläköityvät ja ikääntyneet: Finger-toimintamallin paikallinen soveltaminen ja kehittäminen	Toteutunut. Avoimen päivätoiminnan ohjelma suunnitellaan	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65-vuotta täyttäneillä henkilöillä (HYTE-kerroin

	yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ← Saumaton yhteistyö eri toimijoiden välillä.	Finger-mallin pohjalta. Mm. hyvinvointiin liittyviä teemapäiviä, sosiaalista toimintaa sekä päivätanssit kerran kuussa. Indikaattori s. 93	indikaattori 3959).
	Eläköityvät ja ikääntyneet: Yhteisesti järjestettävissä isoissa tilaisuuksissa (mm. Seurakunnan tai Seniorityöryhmän kanssa, vanhustenviikko, seniorimessut) otetaan esille ravinto ja liikunta-asioita ← Erilaiset tapahtumat ja tapahtumien järjestäjät.	Toteutunut seniorimessuilla (120 osallistujaa), vanhustenviikolla (24), Voi hyvin - tapahtumissa (16) sekä päiväkeskuksella järjestetyissä hyvinvointipäivissä ja Ikis-luennoilla.	Tapahtumiin osallistuneiden ikäihmisten määrä
	Eläköityvät ja ikääntyneet: Päivätoiminnan ryhmässä otetaan ravitsemus ja liikunta asioiden lävitse käyminen yhdessä. Konkreettisesti tekevät yhdessä terveellistä ruokaa ja jumppaavat yhdessä ← Päivätoiminnan ohjaaja.	Toteutunut avoimessa päivätoiminnassa vuonna 2024 liikunnan osalta. Käsijumppaa, tuolijumppaa ja pelejä ohjatusti viikoittain. Osallistujia 10–20 / päivä	Osallistuvien ikäihmisten määrä
	Eläköityvät ja ikääntyneet: Toimintakyvyn ylläpito/lisääminen liikunnan avulla:	Toteutunut. Päiväkeskuksella on ollut kansalaisopiston	Osallistujamäärät, tyytyväisyyskyselyt.

	Päivätoiminta, Vanhusneuvoston edustaja, Viitaseudun opiston edustaja, vertaisohjaajat, ulkoiluystävät, muut vapaaehtoiset, Kumppanuuspöytä.	matalan kynnyksen kurssi (osallistujia 10–15 / kerta). Liikuntaneuvoja on jalkautunut erilaisiin tapahtumiin ja toimintoihin niin päiväkeskuksella, mutta myös järjestöissä. Vie vanhus ulos- haaste 26.6.2024 (osallistujia 140). Kansalaisopistossa lv 2021-2024 eläkeikäisiä osallistujia yhteensä 875 (ei netto)	
	Kaikki ikäryhmät: Monipuoliset, esteettömät ja ajantasaiset liikuntapaikat kaikenikäisten käyttöön opastus liikuntapaikkoihin (liikuntaneuvonta yhteistyössä esim. fysioterapeutit, opisto) ← Tekninen toimi huoltotyöt, opasteiden ajantasaisuus.	Toteutunut. Tekninen toimi huolehtinut huoltotöistä ja turvallisuudesta. Liikuntapaikkoja monipuolistettu. Liikuntaneuvonnan toimesta opastusta mm. senioripuiston, kuntoportaiden ja ulkokuntosalin käyttöön.	Liikuntapaikkojen käyttämisen määrä.
	Kaikki ikäryhmät: Sivukylien huomiointi (kansalaisopisto tarjoaa jumppia sekä kaudella että kesällä). Kansalaisopiston Motti-hanke (etä- ja digiopetuksen	Toteutunut. Liikunnan kursseja seuraavilla kyläkunnilla: Löytänä, Kymönkoski, Niinilahti, Huopana ja Keihärinkoski.	Sivukylien jumppaajien määrä.

	kehittäminen). Kurssitoivekyselyt kuntalaisilta (osallisuus).	Vuosina 21–24 yhteensä 319 osallistujaa (ei netto)	
	Kaikki ikäryhmät: Liikuntaneuvonnan laajentaminen ja vakiinnuttaminen kaikkiin ikäryhmiin tulevaisuuden liikunnan organisoiva taho. Liikuntaneuvonnassa huomioidaan myös erityisryhmät (yksilö- ja ryhmäohjauksessa).	Toteutunut. Liikuntaneuvonnassa painopiste vuosina 21–24 ollut ikäntyvien opastuksessa johtuen merkittävästä kysynnän kasvusta. Liikuntaneuvonnassa uusien asiakkaita vuosittain keskimäärin 28 henkilöä. Hallikävelyssä mukana keskimäärin 10–15 henkilöä / kerta. Erityisryhmien soveltavaa liikuntaa kansalaisopiston toimesta.	Asiakasmäärät, alkukartoitus vs. loppukysely.
	Kaikki ikäryhmät: Soveltavan liikunnan tarjonnan mahdollistaminen eri kohderyhmille tarpeen mukaan.	Toteutunut. Kansalaisopiston soveltavan liikunnan kurseja tarjolla koululaisista ikäntyneisiin joka vuosi. Vuosina 21–24 yhteensä 189 osallistujaa (ei netto)	Palautekyselyt, Osallistujamäärät,
	Kaikki ikäryhmät: Kävelyn ja pyöräilyn	Toteutunut osittain. Kävelyn ja pyöräilyn	Käpy - edistämishojelman

	edistämishojelman jalkauttaminen.	edistämishojelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 2022. Toimenpiteistä on toteutettu liikkumisympäristön parantaminen (mm. kevyen liikenteen väylä Isoaholla 2023, esteetön Haapasaaren rantapolku). Viitasaari mukana Meijän polku-hankkeessa (Luuvuoren luontopolku).	arviointimittarit.
	Kaikki ikäryhmät: Vuokrapyörämahdollisuudet (laadukkaammat pyörät).	Ei toteutunut	Vuokrausten määrä.
	Kaikki ikäryhmät: Lainattavat asiointipolkupyörät ja muut liikuntavälineet. Lainauspisteet (kirjasto) ja varastointimahdollisuus. Hankintayhteistyö esim. kirjaston ja liikuntatoimen välillä.	Toteutunut. Lainattavia liikuntavälineitä lisätty. Nyt lainattavissa polkupyörien lisäksi frisbeegolf-settejä, kahvakuulia, luistelutuki, lumikengät, lumikenkäsauvoja, voimavanne ja kävelysauvoja. Välinevuokraus on pysynyt kohtuullisissa määrissä ja kysyntä on runsainta talvella lumikenkäilykeleillä.	Vuokraus-/lainausmäärät, lainatoiveet.

	Kaikki ikäryhmät: Kansalaisopiston liikuntaryhmät kaiken ikäisille ja kaiken tasoisille kuntalaisille.	Toteutunut. Netto- opiskelijamäärät opiston liikuntaryhmissä: v. 2021: 658 v. 2022: 741 v. 2023: 657 v. 2024: 667 Lasten ja Nuorten ryhmiin osallistunut vuosina 21–24 yhteensä 762	Kävijämäärät.
Päihteettömyy- den vahvistuminen	Ehkäisevän päihdetyön koordinoinnin säilyminen kunnan palveluna. Vastuutaho sivistys- ja hyvinvointilautakunta.	Toteutunut.	
	Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma + vuosikello. Ehkäisevän päihdetyön tapahtumat. Vastuutahot nuorisotoimi, koulut.	Toteutunut osin. Vuosikello tehty EPT-työryhmässä. Toteutettu OPS:n sisältöjen mukaisesti. Toiselle asteelle järjestetty EPT-tapahtuma syksyllä 2024.	Suunnitelman ja vuosikellon päivittäminen. Tapahtumien määrä.
Ravitsemus- ja ruokailusuosi- tusten toteutuminen	Alle kouluikäiset: Kokoava-hankkeen toimintamallien juurruttaminen: • Terveyttä ja iloa ruoasta • varhaiskasvatuksen ruokailusuositukset • Nykytila.fi	Toteutunut. Päiväkodin johtaja sekä vaihdellen eri henkilöstöä osallistuivat koulutuksiin ja saadut ohjeet jalkautettiin ryhmiin. Nykytila.fi käytössä varhaiskasvatukses-	Nykytila.fi Vasuarvioinnit (lapsi-, ryhmä- ja kuntavasut).

	• Neuvokas perhe • Sapere • vasu-keskustelut • henkilöstön koulutukset Välkyt välipalat ravintotiheyttä nostettu varhaiskasvatuksessa	sa.	
	Lapset ja nuoret: Henkilökunnan esimerkki- /valvontaruokailut kouluruokailussa ja varhaiskasvatuksessa.	Toteutunut varhaiskasvatuksessa jokaisessa ryhmässä. Peruskouluissa henkilökunta syö oppilaiden kanssa. Lautashävikin määrä on saatu pidettyä kurissa, hävikin määrä ei ole iso. Asiakastyytyväisyys kyselyä ei ole tehty resurssien puutteen vuoksi. Indikaattori s. 93	Hyte-kerroin (5317): Kouluruokailusuositus. Valvonta-aterioiden määrä Asiakastyytyväisyyskysely joka toinen vuosi. Hävikin määrän pieneneminen.
	Lapset ja nuoret: Verkkopuntari-ryhmä: yhteistyö etsivä nuorisotyön, fysioterapeutin, ja ravitsemusterapeutin kanssa ohjautuminen liikuntaneuvontaan. Alakouluikäisille nykytila.fi,	Toteutui osin. Lukuvuonna 2022– 2023 TUVA- ryhmän kanssa. Osallistujia 5 nuorta. Etsivä nuorisotyö ohjannut n. 5 asiakasta liikuntaneuvontaan.	Asiakasmäärät, Nykytila.fi, Asiakastyytyväisyyskysely joka toinen vuosi nuorille.

	Kokoava-hanke.		
	Työikäiset: Työpaikkaruokaloita on useassa kohteessa.	Toteutunut osittain. Koulun ruokalassa käy pieni määrä koulun ulkopuolisia ruokailijoita. Asiakastyytyväisyyskyselyä ei ole tehty.	Asiakasmääränä ja asiakastyytyväisyyskyselyllä joka toinen vuosi.
	Ikääntyvät: Ravitsemusinfotilaisuudet, materiaalien jakaminen. Kuntosaliryhmien ravitsemuksien tarkistus ja seuraaminen sekä materiaalien jako.	Toteutunut. Voi hyvin-tapahtuma syksyllä 2024, jossa aiheena ikääntyvän ravitsemus. Tuotannonohjausjärjestelmästä seurataan ravitsemussuositusten toteutumista.	Osallistujamäärät. Asiakastyytyväisyyskyselyt joka toinen vuosi. Tuotannonohjausjärjestelmästä näkee päivittäin ravintoainetiheyden ja miten ne ovat toteutuneet.
	Kaikki ikäryhmät: Ravitsemus- ja ruokailusuosituksista tiedottamista ja koulutuksia varhaisesta lapsuudesta alkaen koko perheelle sekä myös ikääntyville.	Ei toteutunut.	Koulutusten ja julkaisujen määrä. Pieneneekö hävikin määrä.
	Kaikki ikäryhmät: Mallilautasen tekeminen lounaalle näyttille tai valokuvana (joka ikäryhmälle, keittiöhenkilöstö tai työntekijät).	Toteutunut. Mallilautasia ollut esillä ruokalinjastolla. Asiakastyytyväisyyskyselyä ei toteutettu.	Asiakastyytyväisyyskyselyt joka toinen vuosi.
	Kaikki ikäryhmät: Kansalaisopiston ravitsemuskurssit. Kurssien sisältö tehtävä	Toteutunut osin. Maksuttomilla ikääntyvien yliopiston luennoilla	Kurssilaisten määrä.

	vetovoimaiseksi ja trendikkääksi.	paljon ravitsemukseen ja terveyteen liittyviä aiheita.	
	Kaikki ikäryhmät: Verkkopuntari-toiminnan laajentaminen eri ikäryhmiin.	Ei toteutunut.	Verkkopuntaritoimintaan osallistuvien ihmisten määrä.
	Kaikki ikäryhmät: Liikuntaneuvonta: Puheeksi ottaminen ja neuvonta	Toteutunut. Liikuntaneuvonnassa keskustellaan jokaisen asiakkaan kanssa ravitsemuksesta.	Ravitsemusneuvontaan hakeutuvien asiakkaiden määrä.
	Kaikki ikäryhmät: Lähiruoka ja ravitsemusterveyden edistäminen kuntien strategisina painopisteinä. Lähiruokan tuottajien yhteismarkkinointi ja lähiruokarinki.	Toteutunut. Perunat tulevat lähikunnasta, ohrasuurimot Keski-Suomesta (kaksi kertaa kuuden viikon kiertävässä listassa), Viitasaaren muikkuja lukukaudessa 2–3 kertaa.	Minkä verran on lähiruokaa tarjolla.
	Kaikki ikäryhmät: Yhteiset ruokailu-, välipala-, kokkailu- ja leipomispäivät myös sivukylillä. Välipala- ja keittolounaspäivät päivätoiminnan sekä mm. eläkejärjestöjen ryhmissä, srk:n aamupuurot.	Toteutunut ruokailujen osalta. Seurakunnassa yhteinen aamupala kerran kuussa. Ikäihmisten päiväkeskuksella on mahdollisuus omakustanteiseen lounaaseen arkisin. Vuoden 2024 lounasmäärät s. 8	Osallistujien määrä.
	Kaikki ikäryhmät:	Toteutunut.	Maakunnallisen

	Kuntiin nimetty ravitsemusterveyden edistämisen vastuutaho maakunnallisen ravitsemussuunnitelman soveltaminen paikallisesti eri ikäryhmiin. Keski-Suomen alueellinen ravitsemisneuvottelukunta, jossa on mukana kaikista Keski-Suomen kunnista kaksi edustajaa.	Viitasaarelta on nimetty 2 henkilöä Keski-Suomen alueelliseen ravitsemustyöryhmään.	ravitsemussuunnitelman arviointimittarit.
	Kaikki ikäryhmät: Tiedotteiden ja ohjeiden jakaminen.	Toteutunut. Vanhempainiltoja luokittain ja vuositasoittain, missä erilaisia ajankohtaisia asioita luonteva ottaa esille. Peruskoulussa ravitsemus- ja hygieniakasvatusta.	Jaettujen esitteiden määrä.

Mielenterveysongelmien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Tehdyt toimenpiteet	Arviointimittarit
Koulupoissaolojen väheneminen	Ennaltaehkäisevä toiminta oppilashuollon kautta. Kouluilla käytössä kaaviot, joilla poissaoloja seurataan ja mistä nähdään mitä toimenpiteitä poissaoloista seuraa. Vastuutaho sivistystoimi/koulu.	Toteutunut. Seurataan ohjeen mukaan. Indikaattorit s. 93	Hyte-kerroin indikaattorit: Oppilaiden poissaolojen seuraaminen (indikaattori 5313), koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat

			(indikaattori 3219). Poissaolojen määrä.
Tunnetaito- ja hyvinvointiosaamisen vahvistaminen	Henkilöstön kouluttaminen. Koulut, varhaiskasvatus, nuorisotoimi.	Toteutettu varhaiskasvatus-suunnitelma mukaisesti. Haapaniemen koululla oma hyvinvointisuunnitelma	Koulutetun henkilöstön määrä.
NEPSY-osaamisen vahvistaminen	Henkilöstön kouluttaminen. Koulut, varhaiskasvatus, nuorisotoimi.	Toteutunut. Yksittäisiä kohdennettuja koulutuksia mm. opistojen henkilökunnille sekä peruskoulujen henkilökunnalle	Koulutetun henkilöstön määrä.
Ymmärryksen lisääminen haitallisten lapsuudenaikaisten kokemusten vaikutuksesta lasten ja nuorten hyvinvointiin (traumainformoitu työote)	Henkilöstön kouluttaminen. Koulut, varhaiskasvatus, nuorisotoimi.	Toteutetaan varhaiskasvatus-suunnitelman mukaisesti. Perusopetuksessa opiskeluhuollon osaamista hyödynnety.	Koulutetun henkilöstön määrä.
Koulunuorisotyön vakiinnuttaminen	Koulunuorisotyön kirjaaminen nuorisotyöntekijän tehtävänkuvaan tiiviissä yhteistyössä koulun kanssa. Nuorisotoimi, koulut.	Toteutunut. Kaupungin nuorisotyöntekijän tehtäväkuvassa toiseen asteen nuorisotyöstä vastaaminen. Koulunuorisotyöhön saatu valtionavustus keväällä 2024, aloitetaan 1.8.2025.	Kohtaamiset koululla. Yhteisten tapahtumien järjestäminen. Nuorisotyöhön käytetty työaika kouluilla.
Koulun hyvinvointisuunnitel-	Ennaltaehkäisevää toimintaa,	Toteutunut. Haapaniemen koululla	Hyte-kerroin: Kokee

ma	hyvinvointitunteja koulussa. Vastuu sivistystoimi.	oma hyvinvointisuunnitelma. Kouluilla on hyvinvointitunteja. Indikaattori s. 93	terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. ja 9. luokan oppilaista (indikaattori 286). Hyvinvointituntien määrä per luokka.
Tehokas puuttuminen koulukiusaamiseen	Kiva koulu, koulun hyvinvointitunnit. Vastuutaho sivistystoimi.	Toteutunut. Kiusaamistapaukset selvitetään KiVa Koulun periaatteiden mukaisesti	Kiusaamistapausten määrä. Kouluterveyskysely.
Jopo-luokka	Jopo-luokan toiminnan jatkuminen. Peruskoulun päättötodistuksen saaminen. Vastuutaho sivistystoimi.	Toteutunut. Toiminta jatkunut. Vuosittain n. 8 oppilasta. Kaikki ovat saaneet päättötodistuksen.	Valmistuneiden määrä.
Kulttuurikasvatussuunnitelma	Laaditaan kunnalle kulttuurikasvatussuunnitelma, joka koskee kaikkia kouluasteita tai jopa kaikkia ikäryhmiä. Vastuutaho sivistystoimi yhdessä järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Suunnittelutyöhön nimettävä koordinaattori sekä työryhmä.	Ei toteutunut	Suunnitelman valmistuminen.
Kulttuuriranneke (Esimerkkejä Kaikukortti ja Kimmo-kanneke)	Kulttuurirannekkeen käyttöönotto, esimerkiksi tiettyjä sosiaali- ja kulttuurisäilyksille kaikkein	Ei toteutunut. Liikuntapalveluissa käytössä Seniorikortti. Seniorikortteja käytettiin	Hyte-kerroin indikaattori (3984): Kulttuuriin osallistumisen

	vähävaraisimmille kuntalaisille (osallisuus). Kulttuuriranneke mahdollistaa osallistumisen kulttuuri- ja liikuntapalveluihin myös kaikkein vähävaraisimmille kuntalaisille. Vastuutaho sivistystoimi/vapaa-aika. Suunnittelutyöhön nimettävä koordinaattori sekä monialainen työryhmä.	vuonna 2024 n. 200 kappaletta. Indikaattori s. 94	kynnyksen madaltaminen.
Monilukutaidon tukeminen	Aineistojen suosittelu ja vinkkaus. Kirjaston käytön, tiedonhaun, ja medialukutaidon opetus. Kirjastokummitoiminta (osallisuus). Digineuvonta (osallisuus). Lukemiskulttuurin edistäminen varhaiskasvatuksessa (satutuokiot, tapahtumat). Vastuutahona kirjasto.	Toteutunut. Monilukutaitotyöllä ja lukuharrastusta tukemaan on laadittu Kirjastopolku-suunnitelma, jota toteutetaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulujen kanssa. Suunnitelma kattaa myös aikuisten monilukutaidon (mm. digitaidot) ja lukuharrastuksen tukemisen. Lukutaitotyö on Viitasaarella ollut erittäin aktiivista. Vuonna 2024 järjestettiin n. 120	Kävijät, kerrat. Tapahtumien lukumäärä.

		aiheeseen liittyvää tapahtumaa (satutuokiot, kirjavinkkaukset, lukupiirit, mediapajat ym.). Digiopastus on kirjastolla säännöllistä.	
Erityistä tukea tarvitsevien aktivointi kirjastossa	Erityistä tukea tarvitsevien työllistämistoiminta kirjastossa. Vastuutaho työllisyysyksikkö	Toteutunut. Tuettuja työllistettyjä alle 5.	Tuettavien määrä.
Vammaisten ja/tai erityistä tukea tarvitsevien nuorten tuettu osallistuminen nuorisotoimen toimintoihin	Vastuutaho nuorisotoimi.	Toteutettu tapahtumien ja harrastusten yhteydessä. Esteettömyys mahdollisuuksien mukaan.	Osallistujien määrä.
Hyvinvointikysely vammaisille ja /tai erityistä tukea tarvitseville nuorille/aikuisille	Teetetään hyvinvointikysely vammaisille ja/tai erityistä tukea tarvitseville nuorille/aikuisille, jonka avulla kartoitetaan tämän ryhmän tarpeita (osallisuus).	Ei toteutunut.	Kyselyyn vastanneiden määrä.
Säännölliset esteettömyyskartoitukset	Kaupunki järjestää säännöllisesti esteettömyyskartoitukset yhdessä vammaisneuvoston kanssa, kartoituksessa käydään läpi	Toteutunut osittain. Kartoituksia ei ole järjestetty, mutta seuraavat Vammaiskortti- kohteet ilmoitettiin esteettömiksi keväällä 2024: - Viitasaari Areena	Kartoitusten säännöllisyys.

	esteettömyyteen liittyvät asiat kaupungin palveluihin ja tiloihin liittyen.	- Viitasaaren teatteri - Uimahalli Simmari - Lennätin	
Yhdenvertaiset mahdollisuudet kirjaston käyttöön	Kotipalvelu, kirjastoautotoiminta, omatoimikirjasto, Pop up-kirjasto, siirtokokoelmat. Vastuutaho kirjasto.	Toteutunut. Yhdenvertaistavat kirjastopalvelut ovat jo vakiintuneet ja niiden toiminta on säännöllistä lukuun ottamatta pop up-kirjastotoimintaa, jota järjestetään satunnaisesti erilaisten tapahtumien yhteydessä. Yhdenvertaistavana palveluna on ollut myös ääneenlukutuokiot niin kirjastolla kuin palvelutaloissakin. Kotipalvelukierros liikuntarajoitteisille asiakkaille n. joka neljäs viikko. Omatoimikirjasto on auki päivittäin klo 7–21. Kirjastoauto käy säännöllisesti kouluilla ja päiväkodeilla. Siirtokokoelmia on vanhusten hoito- ja palvelupisteissä. Kaikkien näiden palvelujen käyttö on tasaisen vilkasta. Lainausmäärät aluekirjastossa 2021: 155 776	Käyntikerrat, asiakkaat, lainauskerrat, autossa tapahtuvien tapahtumien ja opastusten osallistujamäärät, opastuskerrat.

		2022: 163 097 2023: 161 402	
Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden kohtaaminen, syrjäytymisriskin tunnistaminen	Mielenterveyden ensiapu koulutukset. Koko henkilöstö.	Toteutunut osin. Varhaiskasvatuksessa kohdennettuja koulutuksia	Mielenterveyden ensiapu koulutuksen käyneiden määrä.
Mielen hyvinvoinnin edistäminen työpaikalla	Kunta hakevat hyvän mielen työpaikka -merkkiä. Keskushallinto/ henkilöstöpäällikkö.	Ei toteutunut.	Hyvin mielen työpaikaksi profiloituminen.
Kansalaisopiston jalkautuvat ryhmät	Kansalaisopiston jo olemassa olevat ryhmät esimerkiksi vanhusten ja vammaisten asumisyksiköissä ja kouluilla. Vastuu kansalaisopisto.	Toteutunut. Ryhmiä on toteutunut vuosittain vaihtelevasti seuraavissa yksiköissä: Haapaniemen koulu, Toimintakeskus Kaisla, Spesia, Savivuoren asunnot, Wiitalinna, Kuntoutuskeskus Miekku, Helmiina, Lehtola, Päiväkeskus ja vuodeosasto. Kursseja keskimäärin lukuvuodessa (liikunta ja musiikki) 12 kappaletta, osallistujia lukuvuosittain n. 50 (ei netto).	Ryhmiä määrä, osallistujien määrä.
Musiikki- ja kansalaisopisto tutuksi matalalla kynnyksellä	Avoimet ovet eli mahdollisuus tutustua kurssitarjontaan maksuttomasti ns. tutustumisviikkojen aikana.	Toteutunut. Musiikkiopistossa maksuttomat tutustumistunnit ennen ilmoittautumisen alkamista (keväästä 2022 alkaen). Yhteensä vuosien 2022–2024 aikana 63 viitasaarelaista on käynyt	Osallistujien määrä.

		tutustumistunnilla. Kansalaisopiston tutustumisviikolla maksuttomia tunteja tanssissa ja liikunnassa sekä avoimet ovet, jossa mahdollisuus kokeilla kädentaitoja. Tapahtumaviikoilla vuosittain satoja osallistujia, esim. vuonna 2024 liikuntaviikoilla 320 osallistujaa.	
Musiikkiopistoon matala kynnys	Vapaaoppilaspaikkoja vuosittain 8, myönnetään taloudellisin tai sosiaalisin perustein hakemuksesta (osallisuus).	Toteutunut. Myönnetään vuosittain hakemusten perusteella. Joka vuosi on anottu ja myönnetty vapaaoppilaspaikkoja joko koko lukuvuodeksi tai lukukaudeksi.	Vapaaoppilaspaikkojen käyttäminen.
Kansalaisopiston matala kynnys	Kansalaisopistolla tietyillä kursseilla alennettu hinta senioreille, eläkeläisille, maahanmuuttajille ja työttömille (osallisuus).	Toteutunut. Vuosien 2021–2024 välillä 313 opiskelijaa (ei netto) ja lisäksi Vireyttä päiviin-kurssi päiväkeskuksella (osallistujia 10–15/ kerta)	Alennetuilla hinnoilla olevien kurssien määrä, osallistujien määrä.
Ammattiin tähtäävää koulutusta erityistä tukea tarvitseville	Spesian käyneille oppilaille mahdollisuus suorittaa jotain tutkinto-opintoja esim. ammattikoulun puolella.	Ei toteutunut.	Tarjolla olevien ja suoritettujen tutkinto-opintojen määrä.

Vanhemmuuden vahvistuminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Tehdyt toimet	Arviointimittarit
Perhekeskuksen toiminta	Perhekeskukselle luodaan riittävät toimintaedellytykset, toimintaa kehitetään yhdessä asiakkaiden kanssa.	Toteutunut. Varhaiskasvatuksen sosionomin työpanos 100 % avoimessa varhaiskasvatuksessa ja perhekeskuksessa. Avoimeen vakaan osallistui keskimäärin 16 lasta / kuukausi vuonna 2024.	Kävijäkerrat, asiakkaiden määrä, asiakkaiden osallistaminen kehittämistoimintaan.
Lapset puheeksi- menetelmän käyttäminen osana perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä	Henkilöstön kouluttaminen ja menetelmän käyttö. Vastuutahot koulut ja varhaiskasvatus.	Toteutunut. Kaikki varhaiskasvatuk- sen työntekijät koulutettu. Lapset puheeksi – menetelmää tarjotaan vasun yhteydessä, toteutuu hyvin. Perusopetuksessa tarpeen mukaan.	Koulutetun henkilöstön määrä. Tarjottujen ja toteutuneiden lapset puheeksi keskustelujen ja neuvonpitojen määrä.
Tiedon lisääminen vanhemmille päihteistä	Vanhempainilta päihteisiin liittyen. Vastuutahot koulut ja ehkäisevän päihdetyön koordinaattori.	Toteutunut. OPS:n sisältöjen mukaisesti. Vanhempainilloissa asiana esillä painottuen kulloinkin ajankohtaiseen päihdeasiaan.	Vanhempainiltaan osallistuneiden määrä.
Varhainen puuttuminen huoltilanteissa	Lasten ja nuorten psykologin konsultaatiopalvelun säilyminen. Yhteistyön säilyminen sosiaalitoimen kanssa yhteisten asiakasperheiden	Toteutunut osin. Yhteiset moniammatilliset palaverit varhaiskasvatuksessa	Konsultaatiopalvelun säilyminen. Yhteistyön säilyminen.

	kanssa. Yhteistyön säilyminen terveydenhuollon kanssa yhteisten asiakasperheiden kanssa.		
--	--	--	--

Kuntalaisten oman vastuun vahvistuminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Tehdyt toimenpiteet	Arviointimittarit
Nuorten osallistaminen hyvinvointia edistävään toimintaan	Nuorisovaltuuston aseman vahvistaminen (osallisuus). Vastuutaho sivistystoimi.	Toteutunut. Nuorisovaltuuston asema vahvistunut. Lausuntomenettely, yhteiset tapahtumat mm. Pride. Nuvan kokousten määrä 2021: 10 2022: 10 2023: 9 2024: 10 Nuvan järjestämien tapahtumien määrä 2021: 5 2022: 5 2023: 5 2024: 2 Nuvan jäsenien määrä: 12	Nuvan kokousten määrä. Nuvan järjestämien tapahtumien määrä. Nuvan jäsenien määrä.
Yhteiset talkoot	Kunta järjestää yhdessä yhdistysten kanssa kaikille kuntalaisille avoimia talkoopäiviä (osallisuus).	Ei toteutunut.	Talkootapahtumien määrä, osallistujien määrä.
Kulttuurikahvila	Kuukausittain järjestettävä	Ei toteutunut.	Tapahtumien lukumäärä,

	kulttuurikahvila kiertävissä toimipaikoissa (kirjasto, nuorisotila, kaupungintalo, ulkotilat tms). Toiminta avointa ja maksutonta kaikille kuntalaisille (osallisuus). Vastuu yksittäisistä tapahtumista aina kulloisenkin järjestämispaikan henkilöstöllä. Kokonaisvastuu/koordinoi nti kulttuuritoimi. Koordinointiin nimettävä henkilö.		osallistujamäärä.
Nuorten osallistaminen kirjastossa	Nuorten osaston uudistaminen yhteistyössä nuorten kanssa (osallisuus). Vastuutaho kirjasto, tarvittaessa mukana myös nuorisotoimi.	Toteutunut osin. Nuorten osaston uudistaminen ei ole toteutunut, mutta osallistamista on toteutettu esim. Lukukoukku-hankkeessa, jonka sisältöön nuoret ovat päässeet vaikuttamaan.	Vaikuttavuus.
Kirjaston yhteistyö järjestöjen kanssa	Yhteiset tapahtumat ja tempaukset. Tilojen tarjoaminen järjestöjen toimintaan (osallisuus). Vastuutaho kirjasto.	Toteutunut. Mm. erilaiset yleishyödylliset järjestöt ovat voineet järjestää kirjastossa omia tapahtumiaan. Järjestöt (mm. Sydänyhdistys) pitävät kirjastossa n. 10 tapahtumaa vuodessa.	Kävijät, kerrat. Tapahtuminen lukumäärä.

Hyväntekeväisyyden lisääntyminen	Hyväntekemiseen kasvaminen jo pienestä pitäen, hyväntekemiseen kannustaminen kaikissa ikäryhmissä (osallisuus). Helppoja tempauksia, joissa kynnys lähteä mukaan mahdollisimman matala (esimerkiksi kaupungin, seurakuntien, järjestöjen yhdessä organisoima Ulkoiluta vanhusta päivä). Hykari-hanke.	Toteutunut. Viitasaari oli mukana Hykari -hankkeessa (2022–2024), jonka aikana koulutetaan vapaaehtoisia hyvinvointikavereita eli Hykareita paikkakunnalla asuvien ikäihmisten avuksi. Mukana oli myös Viitasaaren seurakunta. Vapaaehtoisten koulutuksia järjestettiin 2, Lainaa aikaa-kampanjoita 3. Peruskoulut mukana mm. Joulupostia ikäihmisille-tempauksessa sekä vanhusten ulkoilutapahtumissa	Tapahtumien/tempauksien määrä, vapaaehtoisten määrä.
Kansalaisopiston kurssitoivekyselyt	Kerätään toiveita kansalaisopiston kursseista (osallisuus).	Toteutunut. Kysely tehdään vuosittain sosiaalisessa mediassa. Lisäksi kurssitoiveita tulee puhelimitse ja sähköpostilla.	Kyselyn tekeminen.

Yksinäisyyden lieventäminen (ikääntyneet)

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Tehdyt toimenpiteet	Arviointimittarit
Yksinäisyyden ehkäisy koulussa	Kaveripenkki kaikkiin kouluihin. Vastuu koulut.	Ei toteutunut.	Kaveripenkkien määrä.

Ystävätoiminta ikäihmisille ja erityistä tukea tarvitseville	Lukiolle kurssi ystävätoimintaan liittyen yhteistyössä SPR:n ystävätoiminnan kanssa (osallisuus). Vastuutaho lukio sekä SPR.	Ei toteutunut lukiokurssina. SPR:llä on ystävätoimintaa.	Vapaaehtois- ten määrä.
Osallistuminen toimintoihin etänä	Etäosallistumismahdollisuuksien huomioiminen laajasti kaikissa kunnan tapahtumissa/toiminnoissa (osallisuus), esim. Musiikkiopiston konsertin voi striimata ja kirjaston digikummi voi mennä padin kanssa sairaalaan näyttämään striimiä.	Toteutunut. Korona- aikana ja sen jälkeisinä vuosina konsertteja striimattiin enemmän. Nyt striimausta vähemmän, mutta esim. vuoden 2024 kevätkonsertti on katsottavissa YouTubesta. Kanavalla on myös muita konserttitallenteita. Tietyissä kansalaisopiston ryhmissä on mahdollisuus etäopetukseen, esim. kielet ja Alexander- tekniikka. Motti- hankkeen myötä etäopetusmahdolli- suuksia ja -materiaalia on tarkoitus lisätä.	Striimattujen tapahtumien määrä.
Kirjaston tapahtumatuo- tanto	Kirjallisuus-, digi- ja muut tapahtumat. Harrastuspiirit. Vastuutaho kirjasto.	Toteutunut. Kirjastolla järjestetty mm. digitukitapahtumia, kirjailijavierailuja ym. kirjallisuus- ja medialukutaitotapahtu- mia. Lukupiiri ja käsityöpiiri kokoontuvat kirjastolla säännöllisesti.	Kävijät, kerrat.

		Tapahtumia yhteensä n. 30–50 vuodessa.	
Kirjaston kotouttamistoiminta	Kielikahvila/vertaisryhmät. Vieraskieliset tapahtumat lapsille. Vieraskielisen aineiston hankinta. Kotouttamishanke. Vastuutaho kirjasto.	Toteutunut. Kirjastolla oli vuosina 2023–2024 Kohtaa ja kotiudu -hanke, jonka puitteissa voitiin järjestää kielikahviloita ja muuta kotoutumistoimintaa. Vieraskielistä aineistoa hankittiin säännöllisesti. Kohtaa ja kotiudu-hankkeen aikana toimintaa oli runsaasti, mutta säännölliseen kotouttamistoimintaan kirjaston resurssit eivät riittä. Kielikahvilassa 7–10 osallistujaa. Elämäni ruuat -tapahtuma toteutettiin yhdessä kirjaston, Viitasaaren kaupungin ja Viitasaaren seurakunnan kanssa 20.3.2024. Osallistujia n. 50.	Kävijät, kerrat, lainaustilastot, vaikuttavuus.
Päiväkeskuksen toiminnan turvaaminen	Päiväkeskuksen toiminnassa tulee olla yhteistä virkistystoimintaa. Toimintaan tulee pystyä osallistumaan myös syrjäkyliltä eli tarvitaan kyyditys (osallisuus).	Toteutunut. Avoin päivätoiminta jatkoi kaupungin omana toimintana keväällä 2023. Toimintaa on ollut arkisin klo 10–15. Kyläkyhydeillä on ollut mahdollista päästä	Virkistystoiminnan määrä, osallistujien määrä.

		mukaan toimintaan ja päivätoimintaa on aloitettu viemään sivukylille syksyllä 2024. Osallistujien määrä vuodelta 2024 s. 8	
Musiikkiopiston konsertit	Maksuttomat, kaikille avoimet oppilaskonsertit (osallisuus). Vastuu musiikkiopistolla.	Toteutunut. Vuosittain n. viisi oppilaskonserttia teatterilla, Areenalla tai seurakuntatalolla. Tämän lisäksi muista konsertteja ja esiintymisiä eri tilaisuuksissa, kuten Opistot soi Päkellä! - konsertit kauppakeskuksissa, joulutorilla ja muissa tilaisuuksissa. Lisäksi kansalaisopistolla on omia konsertteja sekä yhteisiä konsertteja musiikkiopiston kanssa. Vuosittainen osallistuja-/kävijämäärä useita satoja.	Konserttien määrä, osallistujien määrä.
Ikäihmisten toiveiden selvittäminen	Kartoitetaan ikäihmisten toiveita heille tarjottavan toiminnan suhteen, millaiselle toiminnalle olisi tarvetta, kuinka voitaisiin tukea aktiiviseen toimintaan ja osallistumiseen, miten tukea kokemusta tarpeellisuudesta (osallisuus).	Toteutunut. Palvelujen tarvetta on kartoitettu säännöllisesti mm. vuosittaisella asiakaskyselyllä, mutta erillistä ikäihmisten toivekartoitusta ei ole toteutettu.	Kartoituksen valmistuminen, vastanneiden määrä.

		Palvelutoiveisiin on pyritty vastaamaan. Esim. kirjaston kotipalvelua on kehitytty toiveiden pohjalta. Päiväkeskuksella kerätään toiveita säännöllisesti ja avoimen päivätoiminnan ohjelmaa suunnitellaan toiveita kuunnellen.	
--	--	--	--

Aktiivinen toiminta kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi HYTE-kertoimeen perustuvan valtionosuuden lisäosan mukaisesti

Indikaattori		2022	2023	2024
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä (3959)	Viitasaari	305,8	325,3	
	Keski-Suomi	360,6	348,3	
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (286)	Viitasaari		29,4	
	Keski-Suomi		26,0	
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokasuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä (5317)	Viitasaari	93	0	0
	Keski-Suomi	81	10	10
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit (5316)	Viitasaari	0	86	86
	Keski-Suomi	59	68	68
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä. (3219)	Viitasaari	11,6	8,5	
	Keski-Suomi	7,3	7,2	
Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluympäristön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus, % kouluista (5309)	Viitasaari	7	100	100
	Keski-Suomi	65	88	88
Kunnan palvelujen suunnittelussa ja	Viitasaari	100	100	100

kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja (5335)	Keski-Suomi	77	86	86
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista (5331)	Viitasaari	100	100	100
	Keski-Suomi	76	82	82
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen (5330)	Viitasaari	100	100	100
	Keski-Suomi	41	55	55
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja vuorille (5327)	Viitasaari	100	100	100
	Keski-Suomi	86	86	77
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä (5333)	Viitasaari	100	100	100
	Keski-Suomi	91	95	95
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä (5328)	Viitasaari	100	100	100
	Keski-Suomi	82	82	100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen (5321)	Viitasaari	100	100	100
	Keski-Suomi	77	77	95
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä (3984)	Viitasaari	0	0	0
	Keski-Suomi	14	14	14
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa (5323)	Viitasaari	0	0	100
	Keski-Suomi	29	29	68
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin (5320)	Viitasaari	100	100	100
	Keski-Suomi	41	41	73
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa (5313)	Viitasaari	93	100	100
	Keski-Suomi	73	83	83
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (234)	Viitasaari	1,5	1,4	
	Keski-Suomi	3,1	2,7	

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (306)	Viitasaari	10,9	10,8	
	Keski-Suomi	6,8	6,6	
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista (5336)	Viitasaari	100	100	100
	Keski-Suomi	55	68	68
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista (3906)	Viitasaari		29,7	
	Keski-Suomi		18,6	

Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevän päihdetyön rakenteet

Ehkäisevällä päihdetyöllä edistetään terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia ehkäisemällä sekä vähentämällä päihde- ja pelihaittoja sekä vahvistamalla suojaavia tekijöitä. Ehkäisevä päihdetyö on kunnan lakisääteinen tehtävä (laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015), joka linkittyy olennaisesti hyvinvoinnin edistämiseen. Lain mukaan kunnassa tulee olla nimettynä toimielin, jonka vastuulla on mm. esittää ja edistää ehkäisevän päihdetyön toimia kunnan hallinnossa (mm. liikunta- ja nuorisotoimissa) sekä huolehtia päihdeolojen seurannasta ja tiedostuksesta.

Vuoteen 2022 asti ehkäisevän päihdetyön toimielimenä toimi Wiitaunionin perusturvalautakunta ja vuoden 2023 ajan Wiitaunionin sivistyslautakunta. Vuodesta 2024 eteenpäin Viitasaaren hallintosäännön mukaisesti ehkäisevän päihdetyön toimielimenä toimii sivistys- ja hyvinvointilautakunta.

Ennen vuotta 2023 Wiitaunionin ehkäisevän päihdetyön työryhmä oli perusturvan alaisuudessa. Ehkäisevän päihdetyön työryhmän puheenjohtajuus ja koordinoituvastuu siirtyi hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kunnalle. Vuodesta 2023 alkaen puheenjohtajana on toiminut Pihtiputaan hyvinvointikoordinaattori. Viitasaarelle perustettiin oma ehkäisevän päihdetyön työryhmä vuodesta 2025 alkaen.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2021–2024

Vuosien 2021–2024 Wiitaunionin ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on laadittu alueen asiantuntijoiden ja toimijoiden näkemysten ja tilastotietojen perusteella. Suunnitelmaan on kirjattu seuraavat toimenpiteet:

1. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan mahdollisimman varhain ne lapset, jotka kohtaavat kotonaan päihdeongelmia. Yhteistyö neuvolan, ennaltaehkäisevän lastensuojelun ja perhekeskuksen kanssa on olennaista, jotta voidaan tarjota tukea vanhemmuuteen matalalla kynnyksellä.
2. Oppilaitoksissa ehkäisevä päihdetyö on osa oppilas- ja opiskeluhuoltoa.
3. Vapaa-ajan yhteisöissä on mahdollisuuksia paitsi varhaisen tunnistamisen ja tuen tehostamiseen niin myös haittojen ehkäisyn ja päihitteettömyyden tukemiseen.
4. Ikääntyneiden ehkäisevä päihdetyö.

Toimenpiteiden toteutuksesta

Kynnyksettömänä peruspalveluna päiväkotitoimi on luonteva paikka kohdata ja tukea perheitä kokonaisvaltaisesti. Pedagogisen työn lisäksi varhaiskasvatuksessa voidaan tehdä tärkeää vanhemmuuden tukityötä ja ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä. Perheiden päivittäinen kohtaaminen ja tukeminen mahdollistuu varhaiskasvatuksen moniammatillisella osaamisella ja toimivalla verkostoyhteistyöllä muiden lapsiperhepalveluiden kanssa.

Yhteisöllisessä oppilas- ja opiskeluhuollossa voidaan käsitellä ehkäisevän päihdetyön asioita yleisellä tasolla. Moniammatillinen yhteistyö on tärkeä osa oppilas- ja opiskeluhuoltoa.

Vapaa-ajan palveluissa ehkäisevää päihdetyötä tehdään nuorisotoimessa aktiivisesti. Etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja ja perusnuorisotyö tekevät ehkäisevää päihdetyötä päivittäin mm. kohtaamalla nuoria ja tarjoamalla tekemistä vapaa-ajalle. Viitasaarella aloitti 2024 Kulttuuritalo Kartano -hanke, joka tarjoaa kaikenikäisille avointa kulttuuritoimintaa, mm. työpajoja ja tiloja erilaisten harrastusryhmien käyttöön.

Ikääntyneiden ehkäisevää päihdetyötä tehdään avoimessa päivätoiminnassa koetun yksinäisyyden vähentämiseksi sekä tuomalla päiviin tekemistä ja kohtaamisia. Lisäksi kaupunki tekee aktiivista yhteistyötä seurakunnan ja hyvinvointialueen kanssa viemällä avointa päivätoimintaa sivukylille. Kansalaisopistolla ja liikuntapalveluilla on tärkeä rooli ikääntyneiden ehkäisevässä päihdetyössä tarjoamalla monipuolista harrastustoimintaa.

Keskeiset opit valtuustokaudelta 2021–2025

Kunnalla on yhdessä hyvinvointialueen, järjestöjen ja seurakunnan kanssa merkittävä tehtävä varmistaa yleisen hyvinvoinnin edellytykset. Kunnan tehtäviin kuuluu mm. hyvinvointia tukevan elinympäristön, palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden varmistaminen. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokonaisuudet liittyvät läheisesti kuntien toimintaan. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on kyse ennen kaikkea ennaltaehkäisevän työn kokonaisuudesta.

Kulunut valtuustokausi on opettanut paljon hyvinvoinnin edistämisen työn laajuudesta. Ennen hyvinvointialueita kaupungin hyte-työ nähtiin pääasiassa perusturvan asiaksi. Kun hyvinvointialueet aloittivat toimintansa keväällä 2023, kunnan vastuu hyvinvoinnin edistämisestä ei siirtynyt hyvinvointialueille hoitohenkilökunnan mukana. Kaupungin hyvinvoinnin edistämisen työ kuuluu kaikille palvelualueille ja sen tulee olla vahvasti mukana strategiassa. Viitasaaren kaupungissa hyvinvointityölle on hyvät puitteet ja resurssit. Tulevaisuudessa poikkihallinnollista yhteistyötä tulee lisätä ja vahvistaa kaupungin sisällä hyvinvointialuetta ja järjestöjä unohtamatta. Hyvinvointialue tarjoaa kaupungin hyvinvointityölle asiantuntemusta ja tukea. Tulevan valtuustokauden hyvinvointisuunnitelmaa rakennettaessa onkin hyvä ottaa huomioon hyvinvointialueen suunnitelma. Tällöin hyte-työn suuntaviivat ovat samansuuntaiset.

Viitasaaren kaupunki on panostanut runsaasti liikunnallisen elämäntavan edistämiseen kuluneella valtuustokaudella. Uusia liikuntapaikkoja on rakennettu, mm. ulkokuntosali sekä älysali yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa sekä rakennettu kevyen liikenteen väylä Isoaholle. Kansalaisopisto on tarjonnut laajasti ja runsaasti erilaisia liikuntakursseja, ja Haapaniemen koululla aloitettiin hanke Move! -tulosten parantamiseksi. Liikuntaneuvontahanke loppui vuonna 2024, mutta liikuntaneuvontaa tarjotaan jatkossa kaupungin omana palveluna. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen 2030 Valtioneuvoston periaatepäätöksen (2021) toisen painopisteen mukaan ihmisille hyvä arkiympäristö on terveellinen, kun se kannustaa fyysiseen aktiivisuuteen ja antaa yhdenvertaiset mahdollisuudet liikkumiseen ja lähiluonnosta sekä kulttuuriympäristöstä nauttimiseen. Viitasaarella liikunnalliset puitteet ovat hyvässä kunnossa. Tulevalla valtuustokaudella on syytä keskittyä hyvien käytäntöjen ja liikuntapaikkojen ylläpitämiseen sekä jatkaa liikunnallisen elämäntavan edistämistä.

Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2021–2025 on ollut todella laaja ja sisältänyt monia tavoitteita ja toimenpiteitä. Viitasaaren kaupunki on panostanut hyvinvoinnin edistämiseen ja monia tavoitteita on saavutettu. Tulevana kautena hyvinvointityö olisi hyvä suunnata erityisesti lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin sekä mielenterveyden tukemiseen ja vahvistamiseen. Vuoden 2023 kouluterveyskysely osoitti, että lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin sekä osallisuuden kokemus on heikentynyt. Mielenterveyden merkitys yhteiskunnassa on kasvanut ja muuttuvassa ympäristössä hyvä mielenterveys on yksilölle yhä tärkeämpi voimavara. Mielenterveys vaikuttaa olennaisesti fyysiseen terveyteen ja on välttämätön yleisen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn perusta.

Hyvinvoinnin edistämisen työ on pitkäjänteistä työtä. Kaupunkilaisten hyvinvoinnista saama hyöty on keskeinen taloudellinen tekijä, jonka tulisi kannustaa kaupunkia panostamaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen. Väestön hyvinvointi on edellytys hyvälle opiskelu-, työ- ja toimintakyvylle sekä kestäväälle talouskasvulle. Kaupungin panostukset asukkaidensa hyvinvointiin tulisikin nähdä investointeina, joilla parannetaan paitsi asukkaiden hyvinvointia, mutta myös kaupungin kestäväää taloutta.